

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

BANKTILLSYN

ECB:s årsrapport om tillsynsverksamheten

2016

BANKENTOEZICHT

Mars 2017

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Innehåll

Förord av Mario Draghi, ECB:s ordförande	3
Förord av Danièle Nouy, tillsynsmyndens ordförande	4
1 Tillsynens bidrag till finansiell stabilitet	9
1.1 Kreditinstitut: huvudsakliga risker och allmänna resultat	9
1.2 Genomförandet av SSM:s tillsynsmodell	13
Ruta 1 Institutionella skyddssystem	30
2 Förfaranden för tillstånd, verkställighet och sanktioner	33
2.1 Utvecklingen i antalet betydande institut och i gemensamma förfaranden	33
2.2 Rapportering av överträdelser, verkställighets- och sanktioneringsförfaranden	39
3 SSM som del av den europeiska och globala tillsynsstrukturen	43
3.1 Europeiskt och internationellt samarbete	43
3.2 Bidrag till utvecklingen av det europeiska och internationella regelverket	48
4 Organisationsstrukturen inom ECB:s banktillsyn	52
4.1 Uppfyllande av kraven på ansvarighet	52
4.2 Beslutsprocess	54
4.3 Rekrytering till ECB:s banktillsyn	57
Ruta 2 Samarbete i Europa	59
4.4 Tillämpning av uppförandekoden	61
4.5 Tillämpning av principen om åtskillnad mellan penningpolitik och tillsynsuppgifter	62
4.6 Ramverk för datarapportering och informationshantering	63
Ruta 3 Insatser för mer transparens	64
5 Rapportering om budgetutnyttjande	66
5.1 Utgifter 2016	66
5.2 Avgiftsramar 2016	68

6	Rättsakter om banktillsyn som antagits av ECB	71
7	Den europeiska banksektorn i siffror	73
8	Ordlista	75

Förord av Mario Draghi, ECB:s ordförande

En stabil banksektor som tjänar ekonomin är avgörande för återhämtningen i euroområdet. Det viktigaste vi lärt oss av krisen är att ett starkt regelverk och en effektiv tillsyn är av största betydelse för en stabil banksektor. En överdriven avreglering var faktiskt en av orsakerna till den globala finanskrisen. Så strängare regler för finanssektorn och bättre tillsyn står verkligen på dagordningen för en stark tillväxt, och det har gjorts stora framsteg på europeisk och global nivå. Europeiska banktillsynen inrättades 1 november 2014. Det var ett avgörande steg som lade grunden för en stabilare banksektor och ett mer integrerat Europa.

De senaste åren har europeiska banker blivit mer motståndskraftiga vad gäller kapital, skuldsättningsnivå, finansiering och risktagande. De har därför kunnat stå emot den ekonomiska krisen på tillväxtmarknader, oljeprisernas kollaps och de omedelbara effekterna av Brexit. Sundare banker kan också fortlöpande bevilja krediter, något som verkligen behövs för att stödja den ekonomiska återhämtningen i euroområdet.

Europeiska banktillsynen har spelat en mycket viktig roll i att säkerställa sektorns motståndskraft. Den har infört en hård men rättvis banktillsyn med samma höga standarder i hela euroområdet och har därigenom skapat förtroende för tillsynskvaliteten och, följaktligen, för bankernas stabilitet.

Det återstår dock utmaningar. Banksektorns förmåga att fullt ut stödja euroområdets återhämtning begränsas av den låga lönsamheten. Överkapacitet, ineffektivitet och ackumulerade problemtillgångar bidrar till bankers låga lönsamhet. Det är upp till bankerna själva att hitta lämpliga svar på dessa utmaningar. Och för att få till stånd en kraftig återhämtning i euroområdet måste de göra det snabbt.

Europeiska banktillsynen bidrar i stor utsträckning till en stabilare banksektor i euroområdet. Samtidigt säkerställer den likvärdiga konkurrensvillkor, något som är nödvändigt för en gemensam bankmarknad. För att vara säkra på att den gemensamma bankmarknadens integritet inte ska ifrågasättas behöver vi också slutföra bankunionen. Vi skapade gemensam tillsyn och resolution i euroområdet och nu måste vi se till att insättare är lika säkra överallt.

Förord av Danièle Nouy, tillsynsnämndens ordförande

I november 2016 firade den europeiska banktillsynsfunktionen sitt tvåårsjubiléum. Är du nöjd med vad den uträttat hittills?

Uppriktigt sagt är jag stolt över vad vi uppnått. På mycket kort tid har vi byggt en institution som hjälper till att säkerställa stabiliteten i hela den europeiska banksektorn. Europeiska banktillsynen är naturligtvis mycket ung än och det finns utrymme för förbättringar. Men den fungerar, och den fungerar bra. Folk från hela Europa arbetar tillsammans mot ett gemensamt mål: en stabil banksektor. En del av dem jobbar här på ECB medan andra jobbar vid de nationella tillsynsmyndigheterna. Tillsammans bildar de ett verkligt europeiskt tillsynsteam. Det är deras engagemang som ligger bakom vår framgång. Jag kan inte tacka dem tillräckligt. Det är mig ett nöje och en ära att arbeta tillsammans med alla de här personerna: ECB:s personal, de nationella tillsynsmedarbetarna och, naturligtvis, ledamöterna i tillsynsnämnden.

Vad är, kortfattat, det viktigaste som den europeiska banktillsynen åstadkommit 2016?

Jag vill framhålla tre saker. För det första började vi ta oss an de nödlidande lånen aktivt. Redan 2015 inrättade vi en arbetsgrupp som skulle ta upp den här frågan. År 2016 tog vi fram en handledning för banker om hur de ska hantera höga nivåer av nödlidande lån. Det var ett stort steg i rätt riktning. För det andra fortsatte vi förbättra banksektorns solvens i euroområdet. Slutligen harmoniserade vi banktillsynen i euroområdet ytterligare med målsättningen att tillsynen av alla banker ska ske enligt samma höga standarder.

Vad gjorde ni specifikt för att harmonisera tillsynen?

Den europeiska tillsynslagstiftningen erbjuder tillsynsorganen alternativ och handlingsutrymme som ger ett visst spelrum i tillämpningen av reglerna. Vi kom överens med de nationella myndigheterna om att utöva dessa alternativ och detta handlingsutrymme harmoniserat i hela euroområdet och utfärdade sedan en ECB-förordning och en handledning. Ett annat viktigt medel för harmonisering av tillsynen är översyns- och utvärderingsprocessen, ÖUP. Den säkerställer att samma metoder och standarder tillämpas för tillsynen av alla banker i euroområdet. Vi finslipade och antog ÖUP 2016. Det har gjort att våra kapitalpåslag nu ligger betydligt närmare riskprofilen för varje enskild bank.

Så banker i euroområdet har nu likvärdiga konkurrensvillkor?

Vi har gjort stora framsteg mot det målet. Det återstår dock några ojämnheter. Regelverket är t.ex. fortfarande ganska splittrat i euroområdet. Vissa av reglerna för banker har formen av EU-direktiv som måste införlivas i den nationella lagstiftningen. De faktiska reglerna skiljer sig därför från land till land och gör den europeiska banktillsynen mindre effektiv och mer kostnadskrävande. Så om beslutsfattarna menar allvar med bankunionen, måste de harmonisera reglerna ytterligare. Ett alternativ skulle vara att förlita sig mindre på direktiv och mer på förordningar eftersom de är direkt tillämpliga i alla EU-medlemsstater. Det lagförslag som Europeiska kommissionen nyligen lade fram och som återanvänder många viktiga aspekter av regelboken ger en bra möjlighet att harmonisera banklagstiftningen i EU ytterligare. Vi får inte missa den här chansen. Den slutliga lagtexten bör också se till att tillsynsmyndigheten har alla de verktyg och all den flexibilitet som behövs för att utföra uppgifterna på lämpligt sätt.

Sträcker sig de likvärdiga konkurrensvillkoren även till de banker som inte står under direkt tillsyn av ECB?

ECB utövar direkt tillsyn på cirka 130 av de största bankerna i euroområdet, de betydande instituten. De andra bankerna (cirka 3 200), som kallas för mindre betydande institut, står under de nationella behöriga myndigheternas direkta tillsyn. ECB har en indirekt roll i tillsynen av mindre betydande institut. Tillsammans med de nationella tillsynsorganen stöder vi inrättandet av enhetliga standarder även för tillsynen av mindre betydande institut. Vi utarbetade flera sådana standarder 2016. Vi utvidgade också vår policy för alternativ och handlingsutrymme till mindre banker och vi jobbar på en harmoniserad ÖUP för mindre betydande institut. Naturligtvis följer vi proportionalitetsprincipen när vi har att göra med mindre betydande institut. Vi anpassar nivån av tillsynsinsatser efter de risker som mindre banker utsätts för.

På tal om banker, hur går det för de europeiska bankerna?

De goda nyheterna är att de blivit mycket mer motståndskraftiga de senaste åren, deras kapitalbuffertar har ökat betydligt. De står dock fortfarande inför risker och utmaningar. Förutom att de måste ta reda på hur de kan öka vinsterna i ett utmanande klimat, hur de kan avyttra ackumulerade problemtillgångar och hur de bör hantera cyberbrottslighet och andra IT-risker har de just nu en del andra frågor att fundera på också. Kommer konkurrensen från andra institut än banker att intensifieras? Vart är ekonomin i euroområdet på väg? Hur kommer Brexit att påverka banker i euroområdet? Hur kommer andra geopolitiska frågor att gestalta sig? Bankerna är verksamma i en värld som kännetecknas av risker och förändringar, de måste hantera dessa risker och anpassa sig till förändringarna. Först då kan de behålla lönsamheten på lång sikt.

Låga räntor och strängare regelverk nämns ofta som särskilda utmaningar för banker. Vad anser du?

Ränteintäkterna utgör över hälften av de totala intäkterna för stora banker i euroområdet. Så räntorna är verkligen viktiga och låga räntor är en utmaning. Vi kommer att utforska bankers ränterisk ytterligare 2017. Årets stresstest kommer t.ex. att bestå av en känslighetsanalys som är inriktad på ränteändringars effekter på bankboken. När det gäller regelverk så är regler alltid en börda för dem som behöver följa dem. Men i det här fallet kan vi inte bara se till bankerna, vi måste se längre. Strängare regler hjälper till att förebygga kriser. Vi har också lärt oss att finanskriser är kostsamma för ekonomin, för skattebetalarna och, i slutändan, för bankerna själva. Mot den bakgrunden vore det mycket välkommet om den globala regleringsreformen kunde slutföras enligt planerna. Det sista vi bör göra är att backa ur den globala regleringsreformen. Den finansiella sektorn sträcker sig över nationsgränserna och det måste de regler som styr den också göra – det är den viktigaste lärdomen av finanskrisen.

Hur hanterar banktillsynen de utmaningar som bankerna ställs inför?

De risker och utmaningar som jag nyss nämnde återspeglas i våra tillsynsprioriteringar för 2017. Först av allt kommer vi att ytterligare analysera bankers verksamhetsmodeller och fortsätta undersöka deras lönsamhetsfaktorer. De gemensamma tillsynsgrupperna kommer därför att granska sina respektive banker noga. Vi kommer också att bedöma hur sådan utveckling som FinTech och Brexit kan påverka verksamhetsmodellerna för banker i euroområdet. När allt kommer omkring så är det naturligtvis inte vår uppgift att föreskriva nya verksamhetsmodeller. Men vi kan och kommer att pröva dem som redan finns. Vår andra prioritet är riskhantering. Under nuvarande förhållanden med låg lönsamhet och hög likviditet kan banker bli frestade att dras in i en farlig jakt på avkastning. I det avseendet är det viktigare än någonsin med riskhantering. Vår tredje prioritet är kreditrisk. Detta gäller i första hand nödlidande lån. Jag har redan nämnt denna viktiga fråga.

Nödlidande lån var mycket riktigt en stor fråga 2016. Hur ser det ut idag?

Banker och tillsynsmyndigheter har verkligen uppnått mycket redan. De nödlidande lånen är dock fortfarande ett stort bekymmer. De är som dödvikt i bankernas balansräkningar: de håller tillbaka vinster och de inskränker bankers förmåga att bevilja krediter till ekonomin. Den vägledning vi har tagit fram kommer att hjälpa banker att rensa upp i sina balansräkningar. Den främjar konsekvent anståndshantering, fastställande, avsättning och information i samband med nödlidande lån. Den driver också på banker med höga nivåer av nödlidande lån att definiera och införa specifika minskningsmål. Den bästa praxis som anges i vägledningen är våra tillsynsförväntningar. Våra gemensamma tillsynsgrupper har redan börjat samverka aktivt med banker om hur de tänker tillämpa vägledningen. Men frågan om nödlidande lån gäller inte bara banker och deras tillsynsorgan. Hur snabbt en bank kan lösa sina nödlidande lån beror också på de nationella lagstiftnings- och rättssystemen. Och i vissa länder står dessa system i vägen för en snabb lösning för de nödlidande lånen. Här skulle de nationella beslutsfattarna kunna hjälpa bankerna. De skulle kunna göra rättssystemen effektivare, öka tillgången till säkerheter, inrätta snabba rättsförfaranden utanför domstolarna och harmonisera skatteincitamenten.

Du sade att riskhantering är en av era prioriteringar för 2017. Vad är bakgrunden till det?

Det är tydligt att banker alltid och överallt behöver en sund riskhantering – det hör ju till deras verksamhet att ta och fördela risker. En sund riskhantering är emellertid komplex och det krävs flera olika förutsättningar. För det första krävs rätt kultur – en kultur där riskhantering uppskattas och inte betraktas som en vägsärr på vägen mot högre vinster. Mer formellt kräver en sund riskhantering sunda ledningsstrukturer – riskhanterare måste få en röst som hörs av de som fattar besluten. I juni 2016 offentliggjorde vi resultaten av en granskning som visade att många banker behöver bli bättre i det avseendet. Slutligen krävs det bra data för en sund riskhantering. Det är därför som vi 2017 kommer att bedöma hur banker uppfyller relevanta internationella standarder. I det sammanhanget har vi inlett ett större projekt för att bedöma de interna modeller som banker använder för att bestämma sina riskvägda tillgångar. Dessa interna modeller är viktiga eftersom de utgör grunden för beräkningen av kapitalkraven. Slutligen kommer vi också att inleda en tematisk granskning för att undersöka den verksamhet som banker lagt ut på underleverantörer och ingående granska hur de hanterar de risker som följer av detta.

Hur ser du på den europeiska banktillsynen i framtiden? Hur kommer den att tjäna både allmänheten och bankerna?

För banker är tillsyn som en motvikt som förbättrar stabiliteten. Banker är benägna att se avkastningen, tillsynsmyndigheter är benägna att se riskerna. Banker är

benägna att bry sig om lönsamhet, tillsynsmyndigheter är benägna att bry sig om stabilitet. Genom sin roll hindrar tillsynsmyndigheter banker från att ta för stora risker och hjälper därmed till att förebygga kriser i framtiden. De skyddar sparare, investerare, skattebetalare och hela ekonomin. Europeiska banktillsynen har den extra fördelen att se det hela ur en europeisk synvinkel. Genom att se längre än nationsgränserna upptäcker man risker tidigare och kan hindra dem från att spridas. Den europeiska banktillsynen agerar oberoende av nationella intressen och kan därför vara hård men rättvis för alla banker i euroområdet. Därigenom bidrar den till att skapa likvärdiga konkurrensvillkor där alla har samma möjligheter och samma ansvar. Detta är den grund som en verkligt europeisk banksektor kan växa på, till gagn för hela ekonomin.

1 Tillsynens bidrag till finansiell stabilitet

Bankerna i euroområdet bokade stabila, men låga, vinster 2016. Samtidigt var riskerna och utmaningarna till största delen oförändrade jämfört med 2015. Den huvudsakliga risken gällde hållbarheten i bankernas verksamhetsmodeller och lönsamhet. Andra större risker var höga nivåer av nödlidande lån och geopolitiska osäkerheter, exempelvis effekterna av Brexit på medellång och lång sikt. Europeiska banktillsynen har satt sina prioriteringar för tillsynen efter detta.

Europeiska banktillsynen fortsatte även att förbättra sitt viktigaste verktyg, översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP). Det ledde till att bankers kapitalkrav anpassades bättre till deras individuella riskprofiler. Sammantaget har erfordrat kapital till följd av ÖUP 2016 legat kvar på en fortsatt stabil nivå.

Europeiska banktillsynen gjorde goda framsteg i hanteringen av nödlidande lån 2016. I september publicerades ett utkast till vägledning för offentligt samråd. Rekommendationerna och bästa praxis i denna vägledning kommer att hjälpa banker att effektivt reducera de nödlidande lånen.

1.1 Kreditinstitut: huvudsakliga risker och allmänna resultat

1.1.1 Huvudsakliga risker i banksektorn och tillsynsprioriteringar

De huvudsakliga riskerna för den europeiska banksektorn är oförändrade

De risker som identifierades 2016 är, till största delen, relevanta även 2017. Banker i euroområdet är fortfarande verksamma i ett företagsklimat som kännetecknas av låg ekonomisk tillväxt. Den svaga ekonomiska utvecklingen påverkar räntorna och den ekonomiska återhämtningen och är en drivande faktor bakom de huvudsakliga risker för banksektorn i euroområdet som illustreras i **diagram 1**.

Den långa perioden med låga räntor stöder ekonomin och minskar risken för fallissemang. Den är emellertid också ansträngande för bankernas verksamhetsmodeller eftersom låga räntor pressar ränteintäkterna i ett klimat där den övergripande lönsamheten redan är låg. Riskerna för **verksamhetsmodellernas hållbarhet och låg lönsamhet** fortsatte vara ett av de största bekymren för banksektorn i euroområdet 2016.

Banker måste reducera stora innehav av nödlidande lån

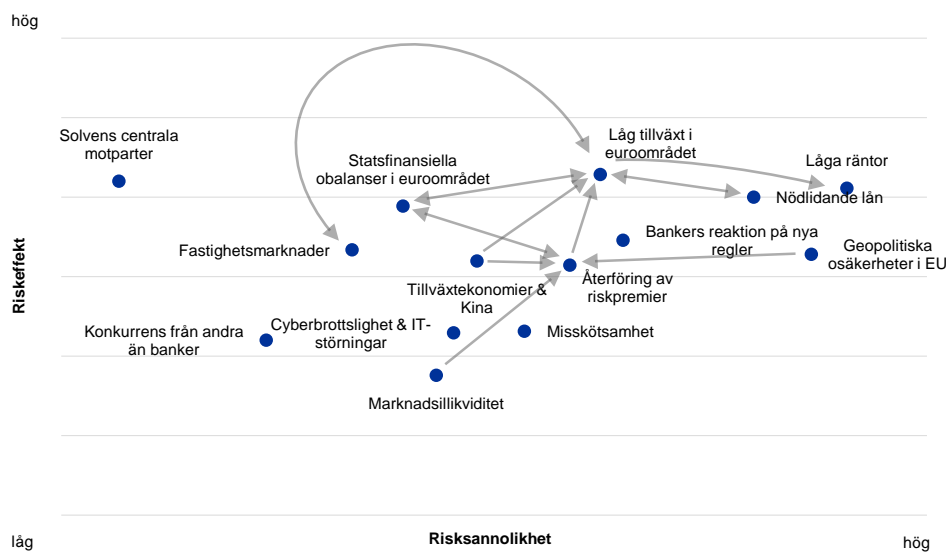
Ett annat bekymmer är att flera banker i euroområdet har **stora innehav av nödlidande lån**. Förutom minskande lönsamhet så gör dessa lån att bankerna är mer sårbara för vändningar i stämningsslåget på marknaden. Banker behöver därför sunda och robusta strategier för att rensa sina balansräkningar, inklusive en aktiv förvaltning av portföljerna med nödlidande lån.

Brexit utgör en geopolitisk risk för banker

Geopolitiska osäkerheter ökar. Särskilt i samband med den brittiska folkomröstningen om **Brexit** var ECB:s banktillsyn i nära kontakt med de mest

utsatta bankerna för att säkerställa att de noga följde läget och riskerna och förberedde sig för de möjliga resultaten. Under den här perioden identifierades inga väsentliga likviditets-/finansieringsrisker eller operativa risker inom banksektorn. Den senaste tidens politiska utveckling kan dock komma att fördröja investeringar och därmed leda till långsammare tillväxt.

Diagram 1
Riskkarta för euroområdets banksystem

Källa: ECB; pilar anger den potentiella transmissionskanalen från en riskdrivande faktor till en annan (endast huvudsakliga förstahandseffekter anges); NPL: denna riskfaktor är endast av betydelse för banker i euroområdet med hög andel av nödlidande lån.

Trots fördelarna med ett säkrare och tåligare finansiellt system är oklarheter kring **framtida regelverk** också en källa till oro. Slutförandet av Basel III-granskningen, fastställandet av mål för **minimikrav på kapitalbas och kvalificerade skulder** (MREL) kommer att minska osäkerheten kring regelverk och göra bankernas verksamhetsmiljö stabilare. Under tiden förbereder sig bankerna också för genomförandet av IFRS 9, som kommer att träda i kraft i början av 2018. På det hela taget kan vissa banker fortfarande tycka att det är en utmaning att uppfylla strängare krav och samtidigt vara tillräckligt lönsamma.

ECB:s banktillsyn genomförde 2016 **Europeiska bankmyndighetens (EBA) EU-omfattande stresstest** för banker i euroområdet och **ECB:s banktillsyns ÖUP-stresstest**.¹ I det EU-omfattande stresstestet ingick 37 stora betydande institut (vilka tillsammans står för cirka 70 procent av de banktillgångar som står under europeisk banktillsyn). Stresstestresultaten för dessa banker offentliggjordes av EBA den 29 juli 2016.² ÖUP-stresstestet omfattade ytterligare 56 betydande institut i euroområdet. I stort sett samma metod användes i båda testerna för att bedöma finansinstitutens tålighet mot negativ marknadsutveckling och för att ta fram uppgifter för ÖUP.

¹ För att behandla alla betydande institut på ett enhetligt sätt i ÖUP utförde ECB:s banktillsyn ÖUP-stresstestet på de betydande institut som inte ingick i EBA:s EU-omfattande stresstest.

² EBA offentliggjorde uppgifter om stresstestresultaten på sin [webbplats](#).

Stresstestet visade att

- banksystemet kan klara en ännu svårare stresspåverkan än den som simulerades i den samlade bedömningen 2014 och i genomsnitt behålla samma kapitalnivå efter stress
- de mest relevanta drivkrafterna vad gäller skillnaden mellan stresstestresultatet i det grundläggande scenariot och det negativa scenariot var ökade låneförluster, minskat räntenetto och högre förluster vid omvärdering av marknadsriskpositioner
- banker med lägre kreditkvalitet och högre andel nödlidande lån klarar sig i genomsnitt sämre vad gäller stresspåverkan på både låneförluster och räntenetto, vilket understryker vikten av att vidta åtgärder mot höga andelar av nödlidande lån.

En grupp på cirka 250 personer från ECB och nationella behöriga myndigheter/centralbanker utförde en grundlig kvalitetssäkringsprocess på de stresstestresultat som bankerna hade räknat ut. Denna process byggde på de gemensamma tillsynsgruppernas bankspecifika kunskaper, inbördes benchmarking, ECB:s egna uträkningar uppifrån-och-ner och de nationella behöriga myndigheternas expertis.

Bild 1

Tillsynsprioriteringar för 2016 och 2017

Prioriteringar för 2016	Prioriteringar för 2017	Tillsynsverksamheter ¹ för 2017 och senare	Kommer sannolikt att fortsätta 2018
Verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer	 Verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer	Bedömning av bankers affärsmodeller och lönsamhetsfaktorer	☐
		Förberedelser för Brexit – dialog med banker	☒
		Konkurrens från andra än banker / FinTech	☒
Kreditrisk	 Kreditriskfokus på nödlidande lån och koncentrationer av sådana	Enhetligt tillvägagångssätt för nödlidande lån/exponeringar med anstånd (t.ex. djupgående analyser/inspektioner på plats)	☒
Kapitaltäckning		Utvärdera bankers förberedelser för IFRS 9	☐
		Spåra exponeringskoncentrationer (t.ex. fartyg/fastigheter)	☒
Riskstyrning och datakvalitet	 Riskhantering	Bedöma överensstämmelse med BCBS 239 - Baselprinciperna om riskdataaggregering och riskrapportering	☐
Likviditet		TRIM Modeller för kreditrisk, marknadsrisk och motpartskreditrisk	☒
		Förbättring av bankers IKU ² och ILU ³	☒
		Outsourcing	☒

¹ Tematiska granskningar är markerade med en mörkblå linje

² Intern kapitalutvärderingsprocess

Den kvantitativa effekten av det negativa stresstestscenariot är en faktor för fastställandet av nivån av Pelare 2-vägledning (P2G). Det kvalitativa resultatet av stresstesterna ingår i fastställandet av Pelare 2-kravet (P2R)³. Utöver risker som redan identifierats genom tillsynsbedömningen pekade stresstestet även på viktiga sårbarheter hos banker i euroområdet om en negativ chock skulle inträffa. De flesta låneförluster kom till exempel från hushålls- och företagsexponeringar utan säkerhet. Stresstestet identifierade också utlåning till vissa geografiska områden, som Latinamerika och Central- och Östeuropa, som en drivande faktor bakom kreditförluster.

I **SSM:s tillsynsprioriteringar** anges fokusområden för tillsynen ett visst år. De bygger på en bedömning av de viktigaste riskerna för banker som står under tillsyn, med beaktande av den senaste utvecklingen inom ekonomi, lagstiftning och tillsyn. Prioriteringarna, som omprövas varje år, är ett viktigt verktyg för att samordna tillsynen över olika banker och se till att den är harmoniserad, proportionerlig och effektiv. Därigenom bidrar man till lika konkurrensvillkor och till att tillsynen blir mer verkningsfull (se **bild 1**).

1.1.2

Betydande bankers allmänna resultat 2016

Vinsterna för betydande institut i Euroområdet var fortsatt stabila

Resultaten för de första tre kvartalen 2016 visar att lönsamheten för betydande institut fortsatte att vara stabil 2016⁴. Den genomsnittliga avkastningen på eget kapital per år för ett representativt urval av 101 betydande institut låg på 5,8 % det tredje kvartalet 2016, en lätt minskning på årsbasis (6,0 % tredje kvartalet 2015).⁵ Det bör dock noteras att bakom dessa samlade uppgifter ser vi stora variationer i utvecklingen.

 5,8 %
avkastning på eget kapital 2016

Återkommande intäkter minskade 2016: det aggregerade räntenettet minskade för betydande institut med 3 %, trots en viss ökning av utlåningen (+0,5 % på årsbasis), särskilt i volymen lån till företag (+2,8 %). Minskningen koncentrerades till det första kvartalet 2016. Därefter stabiliserades ränteintäkterna. Avgiftsintäkterna minskade också (-2,8 % på årsbasis), till stor del en återspeglning av minskade provisioner från tillgångsförvaltning och kapitalmarknadsaktiviteter under de tre första kvartalen 2016. Den trenden kan ha vänt under det fjärde kvartalet 2016 då kapitalmarknadsaktiviteterna tog fart igen.

³ Se även avsnitt 1.2.1.

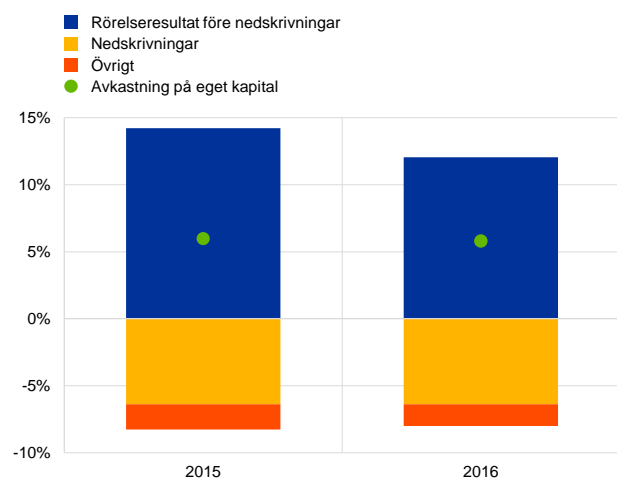
⁴ I det här avsnittet avser uppgifterna för 2016 det tredje kvartalet det året.

⁵ Den samlade avkastningen på eget kapital var 4,8 % det fjärde kvartalet 2015. På årsbasis tenderar uppgifterna för fjärde kvartalet att vara lägre än för det tredje kvartalet på grund av säsongsbundenheten hos några av de underliggande posterna.

Diagram 2

Stabil avkastning på eget kapital 2016 genom lägre nedskrivningsavgifter som vägde upp minskningen i rörelseresultat

(Alla poster är viktade genomsnitt som återges som andel av eget kapital)

Data för båda åren visas som samlade siffror för kv 3, på årsbasis.
Källa: FINREP (101 betydande institut rapporterar IFRS-data på högsta konsolideringsnivå).

De negativa effekterna av minskade intäkter mildrades delvis av lägre driftskostnader (-1 %).

Kostnadsminskningen var särskilt framträdande för personalkostnader (-1,4 % på årsbasis). Med hänsyn till de omstruktureringsåtgärder som flera banker i euroområdet vidtagit kan trenden komma att fortsätta de kommande kvartalen.

Bättre makroekonomiska förhållanden hade en positiv effekt på nedskrivningsavgifterna, vilka var lägre än 2015: nedskrivningar på lån och andra finansiella tillgångar sjönk från 5,5 % av aggregerat eget kapital tredje kvartalet 2015⁶ till 4,4 % det tredje kvartalet 2016. Det mesta av förbättringarna koncentrerades till några få jurisdiktioner då kreditförluster redan hade varit på historiskt låga nivåer i några andra länder. Av tidigare erfarenheter framgår att banker har en tendens att boka högre nedskrivningar under det fjärde kvartalet, vilket skulle kunna påverka lönsamhetsresultatet för hela året.

Bankers lönsamhet stöddes av extraordinära inkomstkällor 2016 (3,4 % av aggregerat eget kapital under det tredje kvartalet 2016). Engångsvinsterna var dock lägre än 2015 och kommer kanske inte att upprepas de kommande kvartalen.

1.2 Genomförandet av SSM:s tillsynsmodell

1.2.1 Finjustering av SSM:s metod för översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP)

Genom förbättringar i ÖUP-metoden ökade korrelationen mellan bankers riskprofiler och deras kapitalkrav

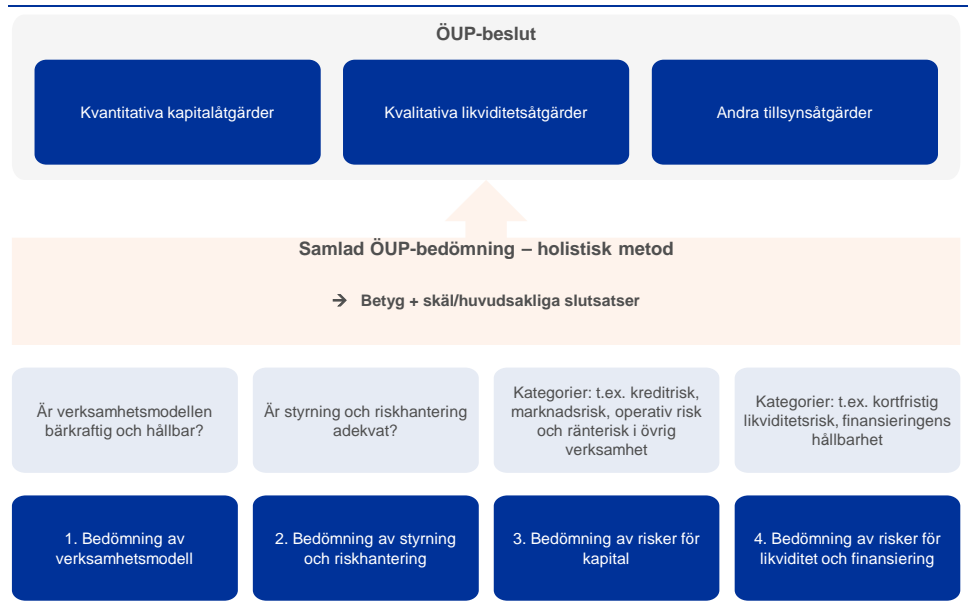
76 %
korrelation mellan kapitalkrav och riskprofiler

Europeiska banktillsynen utförde ÖUP för andra gången 2016, baserat på en gemensam metod för de största bankgrupperna i euroområdet. Syftet var alltså att främja ett motståndskraftigt banksystem som kan finansiera euroområdets ekonomi på ett hållbart sätt. Den harmonisering som redan uppnåtts under tillsynen 2015 ledde till påtagliga resultat i det avseendet. Utifrån dessa framsteg har ÖUP-bedömningen förbättrats. Förbättringarna visar sig i en ökad korrelation av kapitalkrav med bankers riskprofiler (från 68 % efter ÖUP 2015 till 76 % efter ÖUP 2016). Samtidigt har man behållit det övergripande tillvägagångssättet med en sammanslagning av kvantitativa och kvalitativa delar genom s.k. begränsade expertutlåtanden (utlåtanden som görs inom bestämda parametrar). ÖUP-metoden har dessutom kompletterats ytterligare för att innefatta resultaten av 2016 års EU-omfattande stresstest.

⁶ Det fjärde kvartalet 2015 var det 5,8 %.

Bild 2 ger en översikt över ÖUP-metoden. En uppdaterad version av [SSM:s ÖUP Metodhandboken](#) publicerades i december 2016.

Bild 2
SSM:s ÖUP-metod 2016

De gemensamma tillsynsgrupperna levererade det viktigaste underlagsmaterialet för ÖUP genom att för sina respektive banker göra en bedömning av vart och ett av dessa fyra element: **verksamhetsmodell, styrning och riskhantering, risker för kapital** och **risker för likviditet och finansiering**.

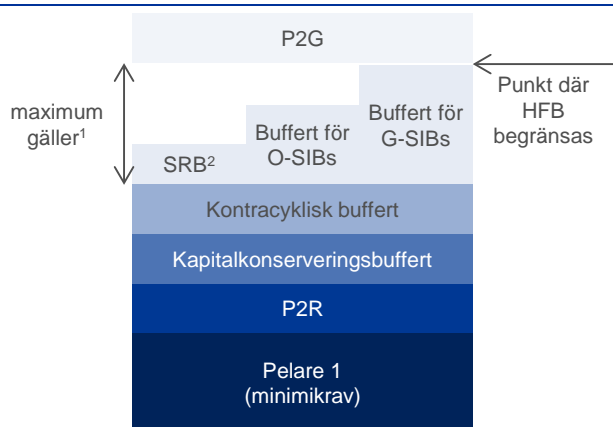
SSM:s ÖUP-metod förbättrades 2016

ÖUP-metoden för bedömning av styrning och riskhantering förbättrades 2016 baserat på den omfattande tematiska granskning av riskstyrning och riskkapitit⁷ som de gemensamma tillsynsgrupperna utförde 2015.

⁷ Se avsnitt 1.2.5.

Bild 3

P2G ingår inte i beräkningen av högsta förfogandebelopp (HFB)

1) Vanligaste fallet; specifik beräkning kan förekomma beroende på medlemsstatens genomförande av artikel 131.15 i CRD IV

2) Systemriskbuffert

Anm. Skalan är inte relevant

Genomförande av EBA:s yttrande om HFB och pressmeddelandet av den 1 juli 2016

Pelare 2-vägledningen (P2G) infördes också 2016 så som den fastställdes av EBA i juli 2016⁸. P2G kompletterar Pelare 2-kraven (P2R) och utgör en tillsynsförväntning för bankers kapital över nivån av bindande kapitalkrav (minimikrav och extra krav) och utöver de kombinerade buffertarna (se **bild 3**). Som tillsynsförväntning ingår P2G inte i beräkningen av högsta förfogandebelopp (HFB) som anges i artikel 141 i kapitalkravsdirektivet (CRD IV).

Vid utarbetandet av P2G tas följande komponenter i beaktande i ett holistiskt tillvägagångssätt: allmänt sett, dräneringen av kapital i **stresstestets** negativa scenario, det enskilda institutets riskprofil och dess känslighet gentemot stressscenarier, interimistiska förändringar i institutets riskprofil sedan stresstestets stoppdatum samt åtgärder som institutet vidtagit för att mildra riskkänsligheten.

Bankerna förväntas följa P2G men om de inte lyckas uppfylla den så leder det inte automatiskt till några restriktioner. Om en bank inte uppfyller sin P2G kommer ECB:s banktillsyn att vidta korrigerande åtgärder som är anpassade till bankens egen situation.

Erfordrat CET1 i ÖUP är fortsatt stabilt för 2017

Mot bakgrund av 2016 års ÖUP ligger totalt erfordrat kärnprimärkapital (CET1) för 2017 på samma nivå som tidigare år. Allt annat lika ger det kapital som idag erfordras i systemet även en indikation om framtiden.⁹ I vissa enskilda fall har erfordrat CET1 i ÖUP ändrats för att återspegla riskprofilens utveckling för de berörda instituten. I ÖUP 2016 flyttades kapital från 2015 års Pelare 2 till den nyinrättade P2G och den ej infasade delen av kapitalkonserveringsbufferten uteslöts. P2G beaktas inte i de respektive beräkningarna, HFB-utlösaren minskade därmed från ett genomsnitt på 10,2 % till ett genomsnitt på 8,3 %.

Utöver kapitalåtgärder har kvalitativa åtgärder i större utsträckning använts för att avhjälpa specifika svagheter hos enskilda institut. Sannolikheten för dessa åtgärder korrelerar med bankers riskprofiler: ju högre risk, desto mer sannolikt att kvalitativa åtgärder används.

ÖUP 2017 – inga avgörande förändringar väntas

SSM:s ÖUP-metod väntas inte ändras i någon större omfattning 2017. ECB:s banktillsyn kommer dock att fortsätta finslipa den i linje med sitt framåtblickande tillvägagångssätt för en adekvat övervakning av bankers verksamhet och risker.

⁸ Uppdatering av informationen om 2016 års EU-omfattande stresstest

⁹ Erfordrat kapital avser Pelare 1- plus Pelare 2-krav, plus kapitalkonserveringsbufferten, plus Pelare 2-vägledning. Oavsett infasningen av denna buffert kan banker även förvänta positiva P2G i framtiden.

1.2.2 Arbetet med andra metoder

Målen för och utformningen av TRIM har utarbetats i detalj

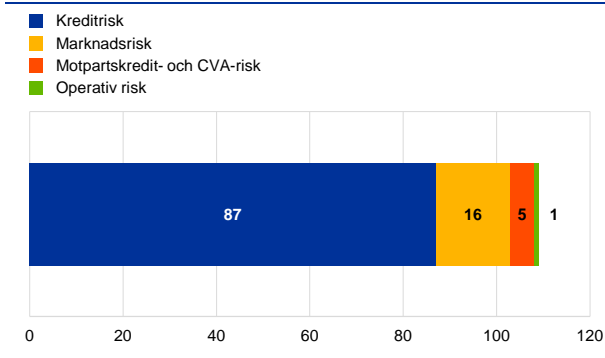
 109 utredningar av interna modeller lanserades 2016

Utarbetandet av interna modeller fokuserades 2016 på den **riktade granskningen av interna modeller (TRIM)**, vilken inleddes 2017. ECB:s banktillsyn förberedde TRIM genom att

- göra ett representativt och riskbaserat urval av modeller som ska granskas på plats
- formulera en tillsynsvägledning för specifika risktyper och inrätta inspektionstekniker för valideringen av dessa¹⁰
- utarbeta de organisatoriska förutsättningarna för hanteringen av det ökade antalet utredningar av interna modeller som utförs på plats de kommande åren
- regelbundet uppdatera de betydande instituten om projektet
- utföra flera insamlingar av information så att betydande institut kunde bidra till förberedelsefasen.

Diagram 3

De flesta utredningar av interna modeller 2016 var fokuserade på kreditrisk

Det senaste året inleddes 109 utredningar av interna modeller vid betydande institut och 88 ECB-beslut om interna modeller fattades. Dessa antal kommer sannolikt att öka i framtiden när ytterligare utredningar utförs inom ramen för TRIM.

Ytterligare framsteg har gjorts när det gäller **harmoniseringen av bedömningspraxis** för interna modeller. Personal från ECB och nationella behöriga myndigheter representerade den europeiska banktillsynen vid europeiska och internationella forum i frågor om interna modeller och deltog i olika aktiviteter, exempelvis EBA:s benchmarking av interna modeller.

1.2.3 Kreditrisk: arbete på nödlidande lån

Nivåerna av nödlidande lån har ökat avsevärt sedan 2008

Nödlidande lån (NPL) är en särskild utmaning för banker. De nödlidande lånen har ökat avsevärt sedan 2008, särskilt i medlemsstater som genomgått betydande ekonomiska anpassningsprocesser de senaste åren. Stora belopp i nödlidande lån bidrar till låg lönsamhet för banker och begränsar bankers förmåga att förse ekonomin med ny finansiering.

¹⁰ Vägledningen publicerades den 28 februari 2017.

6,49 %

viktad genomsnittlig bruttoandel av nödlidande lån för betydande institut

Över 100

makrotillsyns-anmälningar mottogs från nationella myndigheter

ECB stöder banker i arbetet med att lösa ackumulerade nödlidande lån och förhindra att nya nödlidande lån tillkommer.

Från och med det tredje kvartalet 2016 var det viktade genomsnittet av betydande instituts bruttoandel av nödlidande lån 6,49 %, jämfört med andelar på 6,85 % det första kvartalet 2016 och 7,31 % det tredje kvartalet 2015. Aggregerade uppgifter för betydande institut visar att innehavet av nödlidande lån minskade med 54 miljarder euro mellan det tredje kvartalet 2015 och det tredje kvartalet 2016 (varav 15,59 miljarder euro det tredje kvartalet 2016). Det tredje kvartalet 2016 låg innehavet på 921 miljarder euro.¹¹

ECB har sedan den samlade bedömningen 2014 fortsatt att stödja åtgärdandet av nödlidande lån genom en kontinuerlig tillsynsdialog med berörda banker.

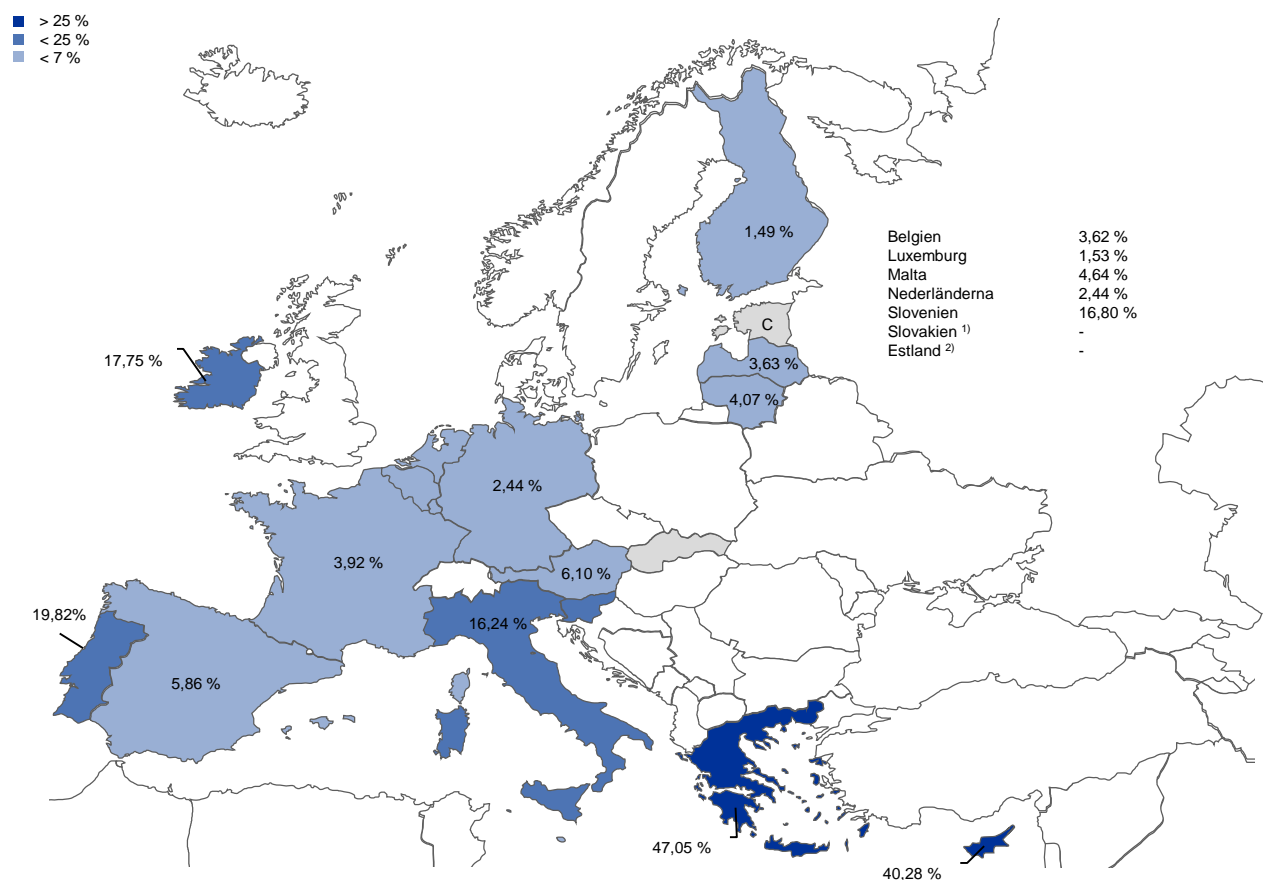
För att kunna göra något åt utmaningen med nödlidande lån på ett beslutsamt och kraftfullt sätt inrättade den europeiska banktillsynen en särskild arbetsgrupp om nödlidande lån i juli 2015. Arbetsgruppen består av representanter för nationella behöriga myndigheter och ECB. Ordförande är Sharon Donnery, vice centralbankschef i Irland. Arbetsgruppens mål är att utarbeta och införa en enhetlig tillsynsmetod för institut med höga nivåer av nödlidande lån.

Med utgångspunkt i arbetsgruppens arbete publicerade ECB en **vägledning om nödlidande lån** till banker för samråd mellan den 12 september och 15 november 2016. En offentlig utfrågning hölls den 7 november. Arbetsgruppen mottog och bedömde över 700 enskilda kommentarer under den formella samrådsprocessen. Den slutgiltiga vägledningen publicerades i mars 2017. Denna vägledning är ett viktigt steg på vägen mot en betydande minskning av de nödlidande lånen.

¹¹ Uppgifterna avser betydande institut på högsta konsolideringsnivå för vilka sameuropeisk rapportering om kapitaltäckning (Corep) och finansiell rapportering (Finrep) finns tillgänglig. Den lista med banker som används för de olika referensperioderna kan variera beroende på ändringar i listan över betydande institut och när banker börjar rapportera i enlighet med Finrep. Specifikt täcks 102 banker det andra kvartalet 2015, 123 det första kvartalet 2016 (ökade rapporteringsskyldigheter i Finrep) och 124 det andra kvartalet 2016 (ändringar i listan med betydande institut och rapporteringsskyldigheter i Finrep). Antalet enheter per referensperiod väntas stabiliseras i framtiden, med eventuella ändringar till följd av ändringar i listan med betydande institut efter bedömningar, i allmänhet årsvis, av ECB:s banktillsyn.

Bild 4

Andel nödlidande lån i euroområdet

Källa: ECB.

Anm.: Data per tredje kvartalet 2016. Betydande institut på högsta konsolideringsnivå med tillgång till sameuropeisk rapportering (Corep) och finansiell rapportering (Finrep).

1) Det finns inga betydande institut på högsta konsolideringsnivå i Slovakien.

2) Siffran anges inte av konfidentialitetsskäl på grund av det begränsade urvalet.

Vägledningen om nödlidande lån tar upp de viktigaste aspekterna av strategi, styrning och verksamhet, som är avgörande för en bra lösning på problemet med nödlidande lån. Som anges nedan innehåller vägledningen rekommendationer till banker och exempel på bästa praxis som identifierats av den europeiska banktillsynen och som ligger till grund för dess tillsynsförväntningar.

- Vägledningen rekommenderar att banker med en hög nivå av nödlidande lån inrättar en tydlig strategi i linje med sin verksamhetsplan och sina riskhanteringsramar för att effektivt hantera och minska innehavet av nödlidande lån på ett tillförlitligt och genomförbart sätt. Bankens strategi ska omfatta kvantitativa mål på portföljnivå och en detaljerad genomförandeplan.
- Den uppmanar banker att inrätta lämpliga styrnings- och verksamhetsstrukturer för en effektiv s.k. workout-hantering av nödlidande lån. För det ändamålet bör banker engagera den högsta ledningen, inrätta särskilda enheter för workout av nödlidande lån och fastställa tydliga riktlinjer för sådan workout av nödlidande lån.

- Den förser banker med en enhetlig metod för fastställande av nödlidande lån och för beräkningen av avsättningar för kreditförluster och avskrivningar i linje med internationella rekommendationer och bästa praxis.
- Den främjar en utökad rapportering av nödlidande lån för att öka marknadens tilltro.

Gemensamma tillsynsgrupper har aktivt börjat samverka med banker under tillsyn för att stödja vägledningens genomförande.

Att ta itu med nödlidande lån fortsätter vara en viktig prioritet för den europeiska banktillsynen. Lösningen av problemen med nödlidande lån är dock beroende av att flera olika intressenter agerar, det räcker inte med enbart tillsynsmyndigheternas och bankernas åtgärder. Det behövs ytterligare lagstiftnings- och policyåtgärder på EU-nivå och på nationell nivå för att få bort de hinder som avhåller banker från att lösa sina nödlidande lån och omstrukturera osäkra fordringar.

ECB:s banktillsyn genomförde, tillsammans med de nationella behöriga myndigheterna, en **kartläggning av nationell tillsynspraxis och nationella regelverk** som rör nödlidande lån i åtta euroländer. En slutrapport som även omfattar övriga medlemsstater i euroområdet kommer att publiceras under 2017. Vissa länder har vidtagit samordnade, rättsliga och andra åtgärder för att hantera denna fråga. Andra länder skulle kunna förbättra sina rättsliga ramar ytterligare för att möjliggöra en snabbare workout av nödlidande lån. Dessutom behöver andrahandsmarknaderna för nödlidande lån utvecklas för att möjliggöra försäljning av osäkra tillgångar. I det sammanhanget är det nödvändigt att främja utvecklingen av en servicebransch för nödlidande lån, att förbättra datakvaliteten och tillgången till data och att ta bort skattemässiga och rättsliga hinder för omstruktureringen av skulder.

För att effektivt minska de nödlidande lånen krävs inte bara tillsynsverksamheter utan även rättsliga och institutionella reformer

1.2.4 Tillsyn på plats

Andra omgången inspektioner på plats

Den andra omgången inspektioner på plats ingick i 2016 års program för tillsynsgranskning, som godkändes i januari 2016. Vid halvårsuppdateringen av programmet i juli 2016 blev vissa inspektioner på plats inställda medan några ytterligare godkändes för det andra halvåret. Sammanlagt godkändes 185 inspektioner på plats för år 2016.

För att ytterligare utveckla och förbättra planeringen av inspektioner på plats infördes nedanstående strategiska åtgärder 2016 och användes för planeringscykeln 2017. För det första formaliseras det förbättrade riskbaserade tillvägagångssättet med en **målinriktad insatsnivå** som anger indikativa mål för antalet uppdrag per institut och fråga under en treårsperiod. För det andra identifierar en s.k. **blinda fläckenspårare** potentiella luckor eller extremvärden i inspektionen som fortfarande behöver

185
inspektioner på plats
godkändes för 2016

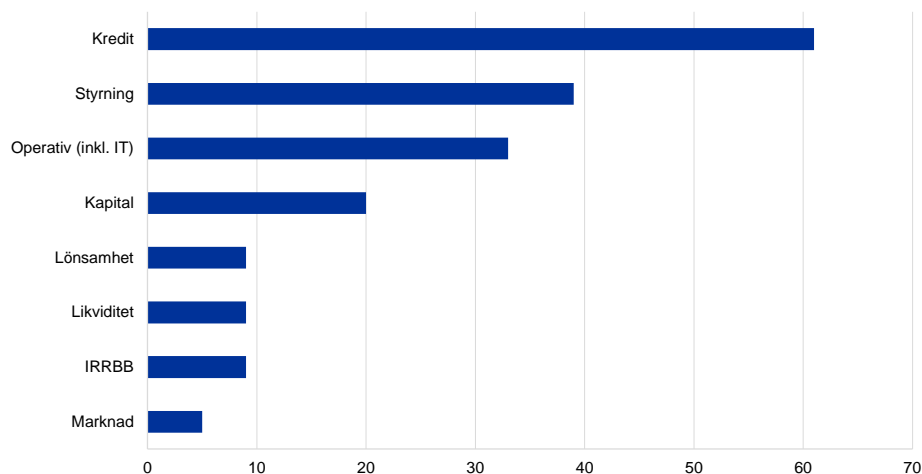
Planeringen av inspektioner på plats förbättrades ytterligare 2016

åtgärdas. För det tredje görs uppdragen kortare för att tidsmässigt optimera behandlingen av resultaten.

Diagram 4

Inspektioner på plats var främst inriktade på kreditrisk, styrningsrisk och operativ risk

Antal inspektioner per huvudsaklig riskkategori

Planeringen och avsättningen av personal för inspektioner på plats fastställs i nära samarbete med de nationella behöriga myndigheterna och ledarna för inspektionsteamerna kommer, i likhet med övriga deltagare, även fortsättningsvis oftast från dessa myndigheter. Per den 31 december 2016 kom 167 eller 90 % av ledarna för uppdragen från nationella behöriga myndigheter och 10 % från ECB:s banktillsyn.

Tabell 1

Myndigheter som tillhandahåller ledaren för inspektionsteamet

Godkända inspektioner på plats totalt	ECB		Nationell behörig myndighet i annat land		Nationell behörig myndighet i eget land	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
185	18	9,73 %	17	9,19 %	150	81,08 %

År 2016 ledde ECB:s banktillsyn 18 uppdrag i länder i euroområdet. Fokus låg i första hand på kreditrisk men med kapitalkrav som god tvåa.

Gränsöverskridande tillsättning av personal för uppdrag stöds nu av en "marknadsplats" för inspektioner på plats. Med hjälp av det här verktyget får alla nationella behöriga myndigheter tillgång till listan över de kommande inspektioner på plats som är lämpliga för **blandade/gränsöverskridande team**¹², och de kan anmäla sitt intresse att delta i eller leda en sådan inspektion.

¹² Vilket innebär att minst en inspektör på plats inte är medborgare i det land där banken är etablerad.

Sammanlagt ägde 74 uppdrag med blandade team rum, vilket var 40 %¹³ av det totala antalet inspektioner på plats.

Tabell 2
Översikt blandade team

Godkända inspektioner på plats totalt	Inspektörer på plats från ECB och nationell behörig myndighet		Blandning av inspektörer från nationell behörig myndighet		Medlemmar i gemensam tillsynsgrupp och inspektörer på plats från ECB och/eller nationell behörig myndighet	
185	20	10,81%	27	14,59%	27	14,59%

För att säkerställa ett nära samarbete med de nationella behöriga myndigheterna i alla frågor som rör inspektioner på plats hölls det tio nätverksmöten under 2016 och 15 bilaterala möten med enskilda nationella behöriga myndigheter. Det anordnades seminarier och workshops för inspektionsledare för att främja enhetligheten vid arbete med inspektioner på plats inom den europeiska banktillsynen. På en webbaserad gemenskapssida finns nu en plattform för kommunikation med alla interna ECB-intressenter och partner inom hela SSM.

Löpande övervakningsaktiviteter

ECB:s centrala avdelning för inspektioner på plats i) granskar under förberedelsefasen det förhandsmeddelande om inspektion där den gemensamma tillsynsgruppen anger målen för uppdraget, ii) övervakar inspektionernas fortskridande och iii) utför kvalitetskontroller på alla inspektionsrapporter för att säkerställa en konsekvent tillämpning av metoden för inspektioner på plats.

Den centrala avdelningen för inspektioner på plats intar ett riskbaserat förhållningssätt. Den avsätter extra resurser för övervakning av kritiska uppdrag och säkerställer därmed att tillsynsämnden informeras i god tid om resultatet av en sådan inspektion på plats skulle ge upphov till allvarlig oro. ECB och de nationella behöriga myndigheterna utför alla aktiviteter i nära samarbete för att stödja utvecklingen av en ömsesidig förståelse och ett gemensamt tillvägagångssätt.

Arbetet med metoder

Den metod för inspektioner på plats som används av alla inspektörer i den europeiska banktillsynen utvecklas och uppdateras löpande. Den befintliga **kreditriskmetoden** reviderades 2016 för att ge inspektionsteamens ledare praktisk vägledning i granskningen av kredituppgifter. Den uppdaterade metoden omfattar nu

- gemensamma tekniker för urval av exponeringar och ett golv för storleken på urvalet

¹³ Inbegripet gemensamma tillsynsgruppers deltagande i inspektioner på plats.

- vägledning om klassificeringen av exponeringar
- tekniker för uträkning av individuella och gemensamma värdeminskningar
- vägledning om utvärdering av säkerheter.

IT-riskmetoden reviderades också för att återspegla nya tillsynsprioriteringar med anknytning till IT-risk, såsom cyberrisk och datakvalitet. Den återspeglar även Baselkommitténs principer för effektiv riskdataaggregering och riskrapportering (BCBS 239) tillsammans med den tillhörande tematiska granskningen.

Två specifika frågor tas upp i två separata metodarbetsgrupper: i) en horisontell granskning av fartygsportföljer för att analysera och jämföra kvaliteten på dessa portföljer och riskhanteringsätten vid de mest relevanta betydande instituten och ii) förstärkningen av metoden för bedömning av IT-risk för att ytterligare utveckla bästa tillsynspraxis, särskilt vad gäller cyberrisk.

Slutligen är en vägledning om inspektioner på plats under utarbetande. Den kommer att förklara hur inspektioner på plats utförs och ska utgöra ett nyttigt referensdokument för banker som är föremål för sådana inspektioner.

1.2.5 Arbete med tematiska granskningar

Verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer

Den europeiska banktillsynen lanserade 2016 en tematisk granskning för den djupgående bedömningen av de mest betydande institutens verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer.

Bankers verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer fortsätter att vara en huvudprioritet för den europeiska banktillsynen

Bankers verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer är en huvudprioritet för den europeiska banktillsynen. Lönsamma banker kan generera kapital organiskt och därigenom upprätthålla adekvata buffertar, samtidigt som de behåller en sund riskaptit, och utlåningen till den reala ekonomin. I dagens klimat är det emellertid inte bara låga räntor och fortsatt höga värdeminskningar som är en utmaning för bankerna i euroområdet (se avsnitt 1.1). En annan utmaning för dem är också strukturella faktorer, såsom överkapacitet på vissa marknader, hårdare konkurrens från andra institut än banker, ökad kundefterfrågan på digitala tjänster och nya regelkrav.

Den tematiska granskningen behandlar bankers lönsamhetsfaktorer både på företagsnivå och i de olika verksamhetsmodellerna. Granskningen sträcker sig över två år och har flera mål. Utöver bedömningen av bankers förmåga att mildra svagheter i sina verksamhetsmodeller kommer granskningen att övervaka hur svag lönsamhet påverkar bankers beteende. Den kommer vidare att berika horisontell analys, särskilt genom att samla uppgifterna från de gemensamma tillsynsgrupperna och harmonisera uppföljningen av dem bland bankerna.

Under det första året av tematisk granskning har den europeiska banktillsynens verktygslåda för bedömningen av bankers verksamhetsmodeller och lönsamhet berikats på flera sätt. **Klassificeringen av verksamhetsmodeller** förbättrades så att det blev möjligt att göra jämförelser mellan enskilda banker. Klassificeringen kompletterar andra jämförelsekriterier som företagsstorlek, riskvärdering eller geografiskt område. Dessutom har flera jämförelseverktyg tagits fram för att stödja gemensamma tillsynsgrupper i deras bedömning av bankers lönsamhet.

ECB:s banktillsyn har även samlat in **data om bankers förväntade resultaträkning och de underliggande antagandena**. Resultat visar att bankers intäkter kommer att fortsätta vara pressade på kort sikt. Orsaken var främst att räntenettet tyngs ner av låga räntor men de försvagar även lönetillväxten, vilken i genomsnitt underskrider bankernas egna förväntningar. Detta arbete kommer att upprepas i år.

ECB:s banktillsyn har även tagit fram en detaljerad **vägledning som stöd till de gemensamma tillsynsgruppernas lönsamhetsanalys på företagsnivå 2017**. Vägledningen omfattar flera aspekter som rör bankers lönsamhet, från bankers kärnkapacitet att generera intäkter till deras förmåga att styra vinster. Bilaterala diskussioner mellan tillsynsmyndigheter och banker ska säkerställa att alla betydande instituts verksamhetsmodeller och lönsamhetsfaktorer bedömts djupgående före slutet av den tematiska granskningen 2017. Ett proportionellt tillvägagångssätt kommer att tillämpas så att hänsyn tas till enskilda instituts storlek och komplexitet.

Resultaten av den djupgående bedömning som alla gemensamma tillsynsgrupper genomfört kommer att tjäna som underlag för ÖUP, främst 2018, och för tillsynsinsatserna och tillsynsplaneringen för enskilda institut. Analyserna kommer att ge möjlighet till jämförelse av bankpraxis mellan likartade institut.

IFRS 9 finansiella instrument

ECB:s banktillsyn utför en tvåårig tematisk granskning som sträcker sig över 2016 och 2017, för att ingående undersöka hur banker infört den nya redovisningsstandarden IFRS 9, med huvudfokus på den **nya nedskrivningsmodellen**. Granskningen innehåller även en bedömning av huruvida banker tar hänsyn till de principer som inrättats genom Baselkommitténs vägledning om kreditrisker och redovisning av förväntade kreditförluster. EBA införlivade dessa principer i sitt samrådsdokument om utkastet till riktlinjer om kreditinstituts metoder för riskhantering och redovisning för förväntade kreditförluster.

Den tematiska granskningen sträcker sig till att omfatta alla betydande institut som tillämpar de internationella redovisningsstandarderna (IFRS). De specifika målen med granskningen är att i) utvärdera hur institut har förberett sig för införandet av IFRS 9, ii) bedöma de potentiella effekterna på instituts avsättningspraxis och iii) hjälpa till att främja en högkvalitativ implementering av IFRS 9.

ECB:s banktillsyn utvecklade 2016 en relevant intern **metod för tillsynsbedömning**. I denna metod beaktas lagstiftningsutvecklingen, ny bästa

praxis och implementeringsfrågor, baserat på diskussioner med berörda parter (institut, revisorer, konsulter). Vidare gav ECB:s banktillsyn, i samarbete med ledande redovisningsexperten, utbildning i IFRS 9 och bedömningsmetoden till cirka 250 tillsynspersoner.

Baserat på bedömningsmetoden lanserades i december 2016 den tematiska granskningen tillsammans med en EBA-enkät¹⁴ för över 100 betydande institut, varvid de gemensamma tillsynsgrupperna utvärderade bankernas förberedelsenivåer och deras tillämpningspraxis. Denna utvärdering kommer att följas av en horisontell analys som, med beaktande av resultaten av EBA:s enkät, kommer att jämföra banker mot varandra. Resultaten av den tematiska granskningen väntas bidra till ett lämpligt och enhetligt införande av IFRS 9 och dess avsättningspolicy senast den 1 januari 2018, startdatumet för IFRS 9.

Riskdataaggregering och riskrapportering

En sund riskhantering bygger på företagsomfattande datakvalitet, effektiv riskdataaggregering och interna rapporteringsförfaranden. En viktig lärdom från finanskrisen var dock att vissa banker inte helt kunde identifiera riskexponeringar. Orsakerna till det var en brist på adekvat riskinformation och svaga förfaranden för aggregering av riskdata. De drabbade bankernas förmåga att fatta beslut i tid försämrades allvarligt, med långtgående konsekvenser för bankerna själva och den finansiella sektorn som helhet.

Mot den bakgrunden ingick den tematiska granskningen av riskdataaggregering och riskrapportering i tillsynsprioriteringarna för 2016. Målet var att bedöma effektiviteten i aggregeringen av riskdata och förfarandena för riskrapportering samt den tillhörande IT-infrastrukturen. Denna bedömning görs i första hand i enlighet med **”BCBS 239 Principles for effective risk data aggregation and risk reporting”**.

I början av 2016 inledde ECB:s banktillsyn den tematiska granskningen av effektiv riskdataaggregering och riskrapportering för ett antal banker under dess direkta tillsyn. I urvalet ingick två grupper av banker. För det första de banker som deltog i den BCBS 239-självbedömning som utfördes av Baselkommittén 2013 och 2014. Denna grupp var i stort sett identisk med den grupp banker som vid den tidpunkten var klassificerade som globalt systemviktiga banker. För det andra ingick ytterligare ett antal banker för att bredda underlaget.

Den tematiska granskningen utförs av gemensamma tillsynsgrupper med stöd av en central arbetsgrupp som består av medlemmar från ECB och nationella behöriga myndigheter, vilka ger operativ vägledning och säkerställer en enhetlig tillämpning. Arbetet utförs i linje med proportionalitetsprincipen och delades upp i två huvudfaser 2016. Under fas 1 utarbetades lämpliga operativa vägledningar för analys och bedömning av efterlevnadsstatus, med fokus på risktyp (kreditrisk, likviditetsrisk, motpartskreditrisk, operativ risk, ränterisk i bankboken (IRRBB) och marknadsrisk).

¹⁴ [Andra konsekvensbedömningen av IFRS 9 på EU-banker.](#)

Fas 2 bestod av en djupgående analys av likviditetsriskens och kreditriskens omfattning. Berörda banker ombads för det första att lämna in en specifik uppsättning likviditets- och kreditriskdata under en kort tidsperiod ("fire drill"). Samma banker uppmanades vidare att visa sin dataextraktion och sin lednings- och rapporteringsprocess för utvalda kredit- och likviditetsmått ur ett helhetsperspektiv ("data lineage"¹⁵).

Bild 5

Fas 2 av den tematiska granskningen av effektiv riskdataaggregering och riskrapportering fokuserades på kredit- och likviditetsrisk

Modul	BCBS 239-princip	
Styrning och IT-infrastruktur	1. Styrning	
Riskdataaggregering	2. Dataarkitektur och IT-infrastruktur	
	3. Noggrannhet och integritet	
	4. Fullständighet	
	5. Tidsramar	
Riskrapportering	6. Anpassningsbarhet	
	7. Noggrannhet	
	8. Omfattning	
	9. Tydlighet och användbarhet	
	10. Frekvens	
	11. Fördelning	

Flera banker kommer att behöva tid för att uppfylla BCBS 239

Resultaten av den tematiska granskningen kommer att vara till hjälp för utarbetandet av ytterligare tillsynsåtgärder och kommer att innefattas i nästa ÖUP-omgång. Analysen av de samlade resultaten kommer att möjliggöra övergripande slutsatser. I BCBS 239 förväntades att globalt systemviktiga banker (G-SIBs) skulle uppfylla principerna i januari 2016 och nationellt systemviktiga banker inom tre år efter att de tilldelats denna status (dvs. efter slutet av 2019). Alla globalt systemviktiga banker kommer dock inte att helt uppfylla BCBS 239 inom en nära framtid eftersom flera bankers tidsplaner för genomförandet kommer att sträcka sig till slutet av 2018 eller längre. Överensstämmelse med BCBS principer är en fortlöpande process. Förändringar i bankers verksamhetsmodeller och riskprofiler bör därför hanteras på lämpligt sätt och banker behöver regelbundet göra en bedömning av om deras riskdataaggregering och riskrapportering är tillräcklig.

Riskstyrning och riskaptit

Europeiska banktillsynen fortsatte att arbeta på bankers styrning 2016. Detta arbete byggde vidare på resultaten från den tematiska granskningen om styrning och

¹⁵ Data lineage definieras som en livscykel för data som omfattar uppgifternas ursprung och där uppgifterna flyttar med tiden. Med antagande av en "helhetssyn" avses en optimering av processens effektivitet genom att avlägsna så många mellanskikt eller steg som möjligt.

Den europeiska banktillsynen klargjorde 2016 sina tillsynsförväntningar avseende styrning och riskaptit

riskaptit som utfördes 2015 för att främja enhetlighet och uppfyllandet av högsta standarder.

I början av 2016 skickade samtliga 113 gemensamma tillsynsgrupper som var inblandade i den tematiska granskningen uppföljningsbrev till sina institut med en begäran om att vidta specifika åtgärder. Under året övervakade gemensamma tillsynsgrupper aktivt **genomförandet av dessa rekommendationer** som en del av den fortlöpande tillsynen.

Den tematiska granskningen hade en positiv effekt i och med att den bidrog till att förstärka effektiviteten i bankers ledningsorgan och riskhanteringsfunktioner. Nästan alla banker utarbetar idag självbedömningar för styrelsen, processer för planeringen av efterträdare och ramar för att förhindra intressekonflikter inom sina respektive styrelser. Vissa banker anpassar även styrelsens sammanställning. Dessutom har kvaliteten på relevant dokumentation som styrelser erhåller förbättrats och banker har börjat utforma och implementera ett dashboard för riskaptit.

Vissa av rekommendationerna håller fortfarande på att genomföras och uppföljningen kommer därför att fortsätta under 2017. De gemensamma tillsynsgrupperna kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt styrelsernas förmåga att oberoende utmana den högsta ledningen och åt inkludering av riskperspektiv i beslutsprocessen. En noggrann övervakning kommer också att ske av i) riskaptitramarnas omfattning (särskilt avseende inkludering av icke-finansiella risker), ii) gränsvärdens effektivitet, iii) samspelet mellan riskaptit och strategi samt iv) användningen av riskaptitramarna.

Dessutom har 25 banker varit föremål för två djupgående analyser sedan slutet av 2016. Dessa analyser täcker styrelsens översiktsroll samt översikten över de interna kontrollfunktionerna och riskaptitgränserna. Dessa undersökningar kommer att slutföras under första halvåret 2017.

I juni 2016 publicerade ECB **SSM-uttalandet om riskstyrning och riskaptit** i syfte att vägleda instituten i genomförandet av internationell bästa praxis. Den 23 juni 2016 anordnade dessutom ECB:s banktillsyn en **konferens om styrning** med höga verkställande direktörer och andra chefer för att förbättra dialogen mellan bankstyrelser och tillsynsmyndigheter¹⁶. Under 2017 kommer ECB att fortsätta främja dialog med bankstyrelser och på EU-nivå och internationellt spela en aktiv roll i definitionen av internationella standarder.

Finansiering av högt belånade förvärv

ECB publicerade 2016 ett utkast till vägledning om lånefinansierade transaktioner för offentligt samråd

Från slutet av november 2016 till slutet av januari 2017 höll ECB ett offentligt samråd om sitt **utkast till vägledning om lånefinansierade transaktioner**. Syftet med vägledningen är att ta fram tydliga och konsekventa definitioner som möjliggör en enhetlig övervakning och definiera adekvata åtgärder för lånefinansierade

¹⁶ Förbättrad dialog mellan styrelser och tillsynsorgan mot sunda ramar för styrningen

transaktioner. Utkastet till vägledning följde på en tematisk granskning som var en del av tillsynsprioriteringarna för SSM 2015.

I granskningen ingick en djupgående undersökning av euroområdet bankers aktiviteter och riskhanteringsramar vad gäller lånefinansiering. Under första halvåret 2016 skickade 17 gemensamma tillsynsgrupper uppföljningsbrev till sina institut för att uppmana dem att vidta specifika åtgärder, särskilt avseende riskhanteringspraxis, och utarbeta handlingsplaner för att åtgärda resultaten av granskningen.

ECB beslutade vidare att definiera allmänna tillsynsförväntningar i form av ovannämnda vägledning. Vägledningen rekommenderar att banker inrättar en unik och övergripande definition av lånefinansierade transaktioner. De bör dessutom tydligt definiera sin strategi för lånefinansierade transaktioner och sin aptit på att garantera och syndikera sådana transaktioner. Banker bör även se till att realiserade transaktioner följer riskapitstandarderna. Detta kan ske genom en gedigen process för beviljande av krediter och regelbunden övervakning av lånefinansierade portföljer. Slutligen ska ingående rapporter om lånefinansierade transaktioner tas fram och skickas till bankernas högsta ledning.

ECB kommer 2017 att följa upp det offentliga samrådet och ge ut den slutgiltiga vägledningen om lånefinansierade transaktioner. Detta tillvägagångssätt kommer att kompletteras med en särskild övervakning av viktig utveckling i de mest relevanta bankernas aptit på lånefinansierade transaktioner.

1.2.6 Indirekt tillsyn av mindre betydande institut och tillsynsövervakning

I enlighet med [SSM-förordningen](#) ska ECB se till att SSM fungerar på ett effektivt och enhetligt sätt och har därför en övervakningsfunktion medan nationella behöriga myndigheter har huvudansvaret för tillsynen av mindre betydande institut. Baserat på det övergripande målet för denna funktion, dvs. att höga tillsynsstandarder tillämpas på ett enhetligt sätt över hela euroområdet har ECB:s banktillsyn samarbetat med nationella behöriga myndigheter i utvecklingen av en operativ ram för den indirekta tillsynen av mindre betydande institut.

Gemensamma tillsynsstandarder och gemensamma metoder för tillsyn av mindre betydande institut

Gemensamma tillsynsstandarder och gemensamma metoder är viktiga verktyg för en enhetlig tillämpning av höga tillsynsstandarder i hela euroområdet. De tjänar som instrument för en strävan mot gemensamma tillsynsförfaranden genom att ge vägledning om hur tillsynsprocesser ska genomföras.

Gemensamma tillsynsstandarder utarbetas tillsammans med de nationella behöriga myndigheterna och är helt i linje med EU:s gemensamma regelbok och med EBA:s standarder och riktlinjer. Under 2016 slutfördes gemensamma tillsynsstandarder om

Gemensamma tillsynsstandarder och gemensamma metoder ska ligga till grund för konvergens mot enhetliga förfaranden av hög kvalitet

tillsynsplanering och **återhämtningsplanering**, vilka till största delen utarbetades 2015.

Efter att dessa standarder hade slutförts utfördes även betydande arbete på ett antal ytterligare standarder under 2016

Den gemensamma tillsynsstandarden för **inspektioner på plats vid mindre betydande institut** omfattar definitionen av och målen för inspektioner på plats samt de huvudprinciper som ska följas vid genomförandet. Den omfattar även inspektionsplaneringen som en del av programmet för tillsynsgranskning samt minsta insatsnivå vad gäller frekvens, varaktighet och resurser. Dessutom är standarden vägledande när det gäller själva inspektionsprocessen genom att behandla de viktigaste stegen i en inspektion på plats: förberedelse, granskning, rapportering och uppföljning.

En annan gemensam tillsynsstandard som togs fram 2016 avser **tillsyn av bilfinansieringsinstitut**. Dit räknas kreditinstitut vars huvudsakliga affärsverksamhet är att bevilja leasingavtal eller lån för finansiering av köp av motorfordon. Baserat på en inledande granskning av risker med denna verksamhetsmodell är huvudmålet med standarden att säkerställa ett konsekvent, högkvalitativt och proportionellt tillvägagångssätt för tillsynen av bilfinansieringsinstitut inom ramen för den europeiska banktillsynen.

Arbetet med en gemensam tillsynsstandard påbörjades avseende **licensiering av mindre betydande institut med FinTech-verksamhetsmodeller**, dvs. institut vilkas bankrelaterade aktiviteter är koncentrerade till teknikgrundad innovation. Syftet med denna gemensamma tillsynsstandard är att säkerställa att de specifika riskerna med sådana innovativa verksamhetsmodeller hanteras på lämpligt sätt i licensieringsprocessen, i enlighet med standarder som är likvärdiga de som tillämpas för andra typer av kreditinstitut.

ECB:s banktillsyn inrättade även **samarbetsramar för krishantering** för ECB och de nationella behöriga myndigheterna. Syftet med samarbetsramarna för krishantering vid mindre betydande institut är att bistå den nationella behöriga myndigheten i dess arbetsuppgifter som ansvarig myndighet för hanteringen av kriser vid mindre betydande institut och ECB som ansvarig myndighet för beslut om gemensamma förfaranden.

Under 2016 fortsatte ECB och de nationella behöriga myndigheterna också att utforma en **gemensam metod för översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP) för mindre betydande institut**. ÖUP är det viktigaste verktyget för banktillsyn och harmoniseringen av den är ett viktigt steg mot att främja konvergens i tillsynen av mindre betydande institut. Projektet inleddes 2015. Det arbete som påbörjades 2016 var inriktat på kvantifieringen av kapital och likviditet. Försök kommer att hållas 2017 med målet att ha ett gemensamt ÖUP-system klart för en första omgång mindre betydande institut från och med 2018. Den föreslagna ÖUP-metoden för mindre betydande institut bygger på SSM:s ÖUP-metod för betydande institut. Den kommer att tillämpas för mindre betydande institut på ett proportionellt sätt och anpassas efter deras specifika förhållanden.

Samarbete mellan ECB och nationella behöriga myndigheter för tillsynen av mindre betydande institut

Det är mycket viktigt att ECB och nationella behöriga myndigheter samarbetar i utvecklingen av konsekvent och högkvalitativ tillsyn av mindre betydande institut. Generellt sett omfattar samarbetet flera löpande processer för daglig verksamhet och definitionen av gemensamma standarder och metoder för tillsynen av mindre betydande institut. Under ECB:s överinseende delar nationella behöriga myndigheter med sig av sina olika erfarenheter och förbättrar sina kunskaper om sektorn för mindre betydande institut i euroområdet och tillsynen av dessa.

Workshops och projekt bland de nationella behöriga myndigheterna och ECB kompletterade det ordinarie arbetet på tillsynen av mindre betydande institut

Utarbetandet av gemensamma tillsynsstandarder för mindre betydande institut backades upp av ett ökande antal projekt som utfördes gemensamt av ECB och de nationella behöriga myndigheterna. Dessutom bidrog samarbetet mellan ECB och nationella behöriga myndigheter till att säkra en fortlöpande övervakning av sektorn för mindre betydande institut.

Under det granskade året ökade antalet sådana gemensamma initiativ markant. Det hölls t.ex. workshops om nationella behöriga myndigheters ÖUP-metoder för att dela kunskaper över hela SSM i ljuset av det inledande arbetet på ÖUP-metoden för mindre betydande institut. För enskilda mindre betydande institut gällde de gemensamma insatserna flera tekniska uppdrag och fem inspektioner på plats för analys av vissa riskområden. Vidare inleddes personalutbyten mellan nationella behöriga myndigheter och ECB.

Det dagliga samarbetet om tillsynen av mindre betydande institut fokuseras på granskning och främjande av en enhetlig tillämpning av höga tillsynsstandarder av de olika nationella behöriga myndigheterna. För att säkerställa att resultaten blir enhetliga behöver man förstå likheterna och skillnaderna inom sektorn för mindre betydande institut i hela euroområdet och de nationella särdragen.

När det gäller mindre betydande institut följer ECB nogga proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen är av grundläggande betydelse för indirekt tillsyn över mindre betydande institut och är följaktligen starkt inbäddad i både de fortlöpande processerna och utarbetandet av gemensamma standarder och metoder. Med beaktande av denna princip har ECB, och de nationella behöriga myndigheterna, tagit fram ett särskilt **prioriteringssystem**. I detta system klassificeras mindre betydande institut som låg-, medel- och högprioriterade beroende på deras inneboende risk och potentiella inverkan på det nationella finansiella systemet. Genom klassificeringen kan man anpassa graden av tillsynsfokus och tillsynsverksamhetens intensitet efter riskerna för institutet.

Ett särskilt anmälningssystem är ett centralt element i det dagliga samarbetet mellan ECB och nationella behöriga myndigheter

De nationella behöriga myndigheterna lämnar fortlöpande in anmälningar till den centrala anmälningpunkten vid ECB:s generaldirektorat för mikrotilsyn III (GD MS III) via ett **särskilt anmälningssystem**. Detta gör att ECB kan jämföra och granska praxis mot SSM:s tillsynsstandarder. Nationella behöriga myndigheter kan exempelvis lämna in förhandsanmälningar om väsentliga tillsynsförfaranden och beslutsutkast rörande högprioriterade mindre betydande institut inom ramen för flera olika tillsynsfrågor (t.ex. kapital, likviditet, ÖUP, intern styrning). De kan också lämna in anmälningar om en snabb och allvarlig försämring av det finansiella läget för ett

mindre betydande institut. Syftet med sådana anmälningar är att säkerställa att ECB hålls underrättad om betydelsefulla händelser i tid, så att man kan göra en bedömning och diskutera vilka åtgärder som är lämpligast tillsammans med berörd nationella behörig myndighet. Sammanlagt mottog ECB:s banktillsyn 79 anmälningar från nationella behöriga myndigheter 2016.

Erfarenheterna av anmälningssystemet har visat på behovet av att ytterligare förbättra enhetligheten i de olika anmälningsprocesserna. En arbetsgrupp undersöker därför hur förfaranden och kriterier för anmälningskrav ska kunna förbättras.

De särskilda **länderenheterna** inom GD MS III har dessutom en fortlöpande dialog med nationella behöriga myndigheter för att följa sådan utveckling inom banksektorn som kan påverka mindre betydande institut. Genom anmälningar samlar de in information och följer situationen för högprioriterade mindre betydande institut. De följer även utvecklingen i förhållande till institut som drabbas av en avsevärt försämrad finansiell situation eller likviditetspåfrestning (som skulle kunna utvecklas till ett krisläge) och begär ECB-beslut om kvalificerade innehav, uttag och licensiering. I vissa fall samarbetar även länderenheterna med de nationella behöriga myndigheterna i utförandet av aktiviteterna på plats.

Slutligen stöds det fortlöpande samarbetet mellan ECB och nationella behöriga myndigheter av kontinuerliga insatser för att ytterligare samordna processerna och metoderna för tillsyn av mindre betydande institut. De nationella behöriga myndigheternas aktiviteter och uppgifter i samband med tillsynen av mindre betydande institut och analysen och identifieringen av risker och sårbarheter inom sektorn med mindre betydande institut sammanfattas regelbundet, bland annat i form av särskilda rapporter som tillsynsmyndigheter över hela euroområdet kan ta del av. Samarbete och samspel vilar också till stor del på datadelning och datautbyte. ECB och de nationella behöriga myndigheterna utarbetar därför mekanismer som ska förbättra utbytet av information.

Ruta 1

Institutionella skyddssystem

Betydande framsteg i arbetet på institutionella skyddssystem som påbörjades 2015¹⁷

I vissa medlemsstater har sparbanker och kooperativa banker inrättat institutionella skyddssystem (IPS). Dessa IPS skyddar sina medlemmar och säkerställer deras likviditet och solvens. Sammanlagt 50 % av alla kreditinstitut i euroområdet är medlemmar i ett IPS och de står för cirka 10 % av banksektorns totala tillgångar. Det arbete som påbörjades 2015 för utarbetande av ett gemensamt tillvägagångssätt för bedömningen av IPS, i syfte att inrätta en enhetlig tillsynsbehandling av IPS i hela euroområdet, slutfördes 2016.

¹⁷ Detta arbete beskrevs i ECB:s årsrapport om tillsynsverksamheten 2015 på sida XXX.

Handbok om tillvägagångssättet för erkännande av institutionella skyddssystem för tillsynsändamål

En handbok om tillvägagångssättet för erkännande av institutionella skyddssystem för tillsynsändamål togs fram inom ramen för ECB:s arbete på de alternativ och det handlingsutrymme som ges genom unionsrätten. Efter ett offentligt samråd slutfördes handboken och publicerades i juli 2016. Syftet med handboken är att säkerställa samstämmighet, effektivitet och transparens vad gäller den tillsynspolicy som ska tillämpas vid bedömningen av IPS. Detta är särskilt viktigt eftersom ett officiellt erkännande av ett IPS medför en annan behandling av vissa av tillsynskraven inom ramen för kapitalkravsförordningen (CRR), nämligen en riskvikt på 0 % för exponeringar mot andra IPS-medlemmar och avlägsnandet av gränser för stora exponeringar mot andra IPS-medlemmar.

Samordning och samarbete för "blandade" IPS när det gäller beslutsfattande och fortlöpande övervakning

Institutionella skyddssystem består i vanliga fall av både betydande och mindre betydande institutioner ("blandat" IPS). Det är därför särskilt viktigt att både ECB och de nationella behöriga myndigheterna behandlar IPS på samma sätt. För detta ändamål antogs en ECB-riktlinje som var riktad till SSM-behöriga myndigheter (ECB och nationella behöriga myndigheter), vilken publicerades i november 2016. I den fastställs principerna för samordning mellan ECB och de nationella behöriga myndigheterna när det gäller IPS-relaterade tillsynsbeslut och för den fortlöpande övervakningen av IPS. Den säkerställer att nationella behöriga myndigheter tillämpar samma kriterier när de bedömer IPS-ansökningar från mindre betydande institut. Dessutom inrättades 2016 övervakningsgrupper bestående av personal från ECB och nationella behöriga myndigheter, vilka nu har inlett sitt övervakningsarbete. ECB:s riktlinje påverkar inte IPS-tillstånd som redan hade beviljats. En omprövning kan dock övervägas om det gjorts större strukturella förändringar i ett IPS eller om det inträffat något som kan ge upphov till tvivel kring huruvida ett IPS uppfyller relevanta lagbestämmelser.

1.2.7 Makrotillsynsuppgifter

Under 2016 diskuterade ECB och de nationella myndigheterna användningen av makrotillsynsverktyg i euroområdet¹⁸. För att säkerställa att mikro- och makrotillsynsverktyg kompletterar varandra effektivt används **forumet om makrotillsyn** som en diskussionsplattform för ledamöter i ECB-rådet och tillsynsnämnden, så att de olika sätten att se på mikro- och makrotillsyn runt om i SSM kunde sammanföras. I detta forum utbyter representanter för makrotillsynen och makrotillsynen åsikter och delar information. Deras rön bäddas sedan in i makrotillsynsprocessen genom att synergier och expertis inom tillsynsfunktionen används för att identifiera gemensamma förhållningssätt, till exempel i tillsynsfrågor. Dessa gemensamma diskussioner innebär dock inte något formellt beslutsfattande, i linje med separationsprincipen och integriteten i ECB-rådets och direktionens beslutsprocess (artikel 12.1 i stadgarna).

¹⁸ I enlighet med de uppgifter som åläggs ECB inom ramen för artikel 5 i SSM-förordningen.

Över 100

makrotillsyns-
anmälningar mottogs
från nationella
myndigheter

Under 2016 mottog ECB över 100 **makrotillsynsanmälningar från nationella myndigheter**. De flesta anmälningar gällde kvartalsbeslut om att fastställa kontracykliska kapitalbuffertar och beslut om identifiering och kapitalbehandling av globala och andra systemviktiga kreditinstitut. Med BCBS-metoden identifierade ECB och nationella myndigheter åtta globalt systemviktiga institut¹⁹ med huvudkontor i Frankrike, Tyskland, Italien, Nederländerna och Spanien och fördelade dem på grupper med kapitalbuffertvärden under infasningen på mellan 0,75 % och 1,5 % 2018. (När infasningen avslutas 2019 kommer de slutgiltiga buffertvärdena för dessa banker att ligga på mellan 1,0 % och 2,0 %.) Nationella myndigheter fattade dessutom beslut om kapitalbuffertvärden för 110 andra systemviktiga institut, i linje med ECB:s metod för bedömning av sådana institut och fastställande av deras buffertar. Vidare mottog ECB anmälningar om införandet av systemriskbufferten och undre värden för riskvikt från ett antal nationella myndigheter samt anmälningar om reciprociteten i makrotillsynsåtgärder som vidtagits i andra medlemsstater.²⁰

Slutligen intensifierade ECB 2016 sin kommunikation genom att publicera sitt första **makrotillsynsuttalande** efter diskussioner i makrotillsynsforumet.

¹⁹ De globalt systemviktiga institut som identifierats (med helt infasade buffertkrav från och med 2019) är BNP Paribas, Groupe BPCE, Group Crédit Agricole, Deutsche Bank, ING Bank, Banco Santander, Société Générale och Unicredit Group.

²⁰ Ytterligare information finns i [ECB Macroprudential Bulletin, Issue 2/2016](#).

2 Förfaranden för tillstånd, verkställighet och sanktioner

Även om ECB bara utövar direkt tillsyn över betydande institut är den behörig myndighet när det gäller att bevilja eller återkalla banktillstånd för alla kreditinstitut i euroområdet och för att bedöma förvärv av kvalificerade innehav (det som tillsammans kallas "gemensamma förfaranden"). ECB ansvarar även för lämplighetsbedömningar av medlemmar i betydande kreditinstituts ledningsorgan och för passförfaranden. En betydande andel av de europeiska banktillsynsbesluten handlade om tillståndsprocesser.

Över 3000 tillståndsförfaranden anmäldes till ECB 2016, oftast rörande lämplighetsbedömningar. Avsevärda insatser gjordes för att förbättra processer när det gäller enkelhet och proportionalitet och att ta fram policyvägledning i ett antal frågor.

ECB fullgjorde även sin skyldighet att se till att det finns effektiva mekanismer för rapportering av överträdelser av relevant EU-lagstiftning. Under 2016 mottogs 102 rapporter om överträdelser, varav 73 låg inom ramen för ECB:s tillsynsuppdrag. Rapporterna gällde huvudsakligen frågor om styrning och beräkning av kapitalbas och kapitalkrav.

2.1 Utvecklingen i antalet betydande institut och i gemensamma förfaranden

2.1.1 Ändringar i antalet institut som står under direkt tillsyn av ECB

Samlad bedömning 2016

En samlad bedömning är ett krav för alla banker som blir eller sannolikt kommer att bli föremål för ECB:s direkta tillsyn enligt de kriterier för betydande institut som anges i artikel 6.4 i SSM-förordningen.

Bland de banker som är föremål för den samlade bedömningen ingår de som uppvisar en ökad sannolikhet för att bli betydande i början av nästa kalenderår utan att det påverkar resultatet av hela betydelsebedömningen, vilken kan slutföras först när all relevant information (t.ex. granskade årsbokslut) finns tillgänglig.

Mellan mars och november 2016 utförde ECB en samlad bedömning av följande fyra banker:

- Abanka d.d. (Slovenien)

- Akciju sabiedrība "Rietumu Banka" (Lettland)
- Banca Mediolanum S.p.A. (Italien)
- Citibank Holdings Ireland Limited (Irland)

Den samlade bedömningen 2016 liknade de ingående undersökningar som utfördes på sammanlagt 130 banker 2014 och 9 banker 2015. Den bestod av en översyn av tillgångarnas kvalitet och ett stresstest.

Översynen av tillgångars kvalitet (AQR) utfördes enligt den metod som tillämpades 2014 och 2015. Det var mer en tillsynsgranskning än en redovisningsgranskning. Den innebar att man bedömde det bokförda värdet av bankers tillgångar vid en viss tidpunkt, årsslutet 2015, och fastställde huruvida det fanns ett behov av att förstärka enskilda bankers kapitalbaser. Identifieringen av ytterligare icke-fungerande exponeringar och ökningar i enskilda och kollektiva avsättningsnivåer var de viktigaste drivkrafterna bakom justeringar av kärnprimärkapitalet inom ramen för översynen av tillgångars kvalitet.

För **stresstestet** användes den metod som tillämpades i EBA:s stresstest 2016. AQR-resultaten utgjorde en utgångspunkt för stresstestet och gav en framskrivning av hur bankernas kapitalpositioner utvecklas under tre år (2016-2018) sett ur ett grundscenario och ur ett negativt scenario.

De tröskelvärden som tillämpades för identifieringen av kapitalunderskott var samma som 2014 och 2015: en CET1-relation på 8 % för AQR och stresstestets grundscenario och en CET1-relation på 5,5 % för stresstestets negativa scenario. Det maximala underskottet i de olika delarna av testet bestämde en banks totala kapitalunderskott. I **tabell 3** finns en sammanfattning av resultaten för de tre deltagande banker som samtyckt till att de offentliggörs.

Tabell 3

Samlad bedömning 2016

Bankens namn	Startpunkt CET1-relation ¹	CET1-relation efter AQR ¹	CET1-relation grundscenario ²	CET1-relation negativt scenario ²	CET1-underskott (i miljoner euro)
Abanka d.d.	23,00%	22,60%	23,80%	10,00%	0
Banca Mediolanum S.p.A.	19,70%	19,70%	23,00%	17,70%	0
Citibank Holdings Ireland Ltd	14,70%	13,30%	12,70%	10,40%	0

1) CET1-relation per den 31 december 2015, utom Citibank Holdings Ireland Limited, där 31 mars 2016 användes som referensdatum.
2) Lägsta CET1-relation under stresstestets treårsperiod.

Ingen av de tre bankerna låg under de relevanta tröskelvärdena baserat på effekterna av AQR och stresstestet. Följaktligen har de inte ett kapitalunderskott enligt den samlade bedömningen. Bankerna förväntas dock vidta åtgärder för att hantera de kvalitativa resultaten av AQR såsom undermåliga policyer och processer samt svagheter i datasystem. Detta överensstämmer med tillvägagångssättet under de tidigare bedömningarna 2014 och 2015.

Årlig bedömning av betydelse

I överensstämmelse med [ramförordningen om SSM](#) undersöker ECB minst en gång om året huruvida en enhet eller grupp under tillsyn uppfyller något av de kriterier enligt vilka banker klassificeras som betydande i enlighet med artikel 6.4 i SSM-förordningen, såsom totala tillgångar, gränsöverskridande verksamhet osv.

Denna årliga bedömning äger rum parallellt med den samlade bedömningen. Den omfattar kreditinstitut, finansiella holdingföretag och blandade finansiella holdingföretag etablerade i euroområdet samt filialer till kreditinstitut etablerade i andra EU-medlemsstater.

Efter bedömningen klassificeras bankerna antingen som betydande eller mindre betydande. Betydande banker och bankgrupper står under ECB:s direkta tillsyn. Mindre betydande institut står under tillsyn av sin nationella behöriga myndighet, under överinseende av ECB.

Under granskningen 2016 bedömde ECB och de nationella behöriga myndigheterna i deltagande medlemsstater tillsammans huruvida i) enheter som för närvarande är klassificerade som betydande fortfarande uppfyller de respektive kriterierna, ii) enheter som för närvarande är klassificerade som mindre betydande på nytt uppfyller kriterierna och iii) exceptionella omständigheter och särskilda omständigheter som identifierades året före fortfarande gäller.

Nya betydande institut

Efter den årliga bedömningen 2016, vilken genomfördes i mitten av november 2016, minskade antalet betydande institut från 129 till 127: Citibank Holdings Ireland Limited²¹ identifierades som nytt betydande institut på grund av en väsentlig ökning i storlek och blev föremål för ECB:s direkta tillsyn den 1 januari 2017. Samtidigt upphörde WGZ Bank att existera efter sammanslagningen med DZ Bank och omstrukturering av två grupper ledde till att de inte längre klassificeras som betydande (State Street bank Luxembourg S.C.A och RFS Holdings B.V.).

Listan med enheter under tillsyn uppdateras under årets lopp. I slutet av 2016 hade antalet betydande institut minskat ytterligare till 126. Den allra senaste versionen av listan finns på webbplatsen för ECB:s banktillsyn.

²¹ Citibank Holdings Ireland Limited är holdingbolaget på högsta konolideringsnivå för bankenheten Citibank Europe plc. Citibank Europe plc är det enda dotterbolaget till Citibank Holdings Ireland Limited.

Tabell 4

Betydande och mindre betydande institut i SSM efter den årliga bedömningen 2016

	Tillgångar totalt (i miljarder euro)	Antal enheter	
		på konsoliderad nivå	på ensam nivå
Betydande institut	21 114,75	127	951
Mindre betydande institut	5 354,62	2 972	3 275
Totalt	26 469,37	3 099	4 226

Tillgångar totalt per den 30 december 2016, referensdatum 31 december 2015 (eller senast tillgängliga). Referensdatum för gruppskrukturer för mindre betydande institut är den 15 november 2016.

2.1.2 Gemensamma förfaranden (tillstånd och kvalificerade innehav), lämplighetsbedömningar och passförfaranden

Antalet förfaranden låg kvar på en i stort sett stabil nivå

Sammanlagt anmälde nationella behöriga myndigheter 3 182 tillståndsförfaranden till ECB:s banktillsyn 2016. Av dessa var 24 tillståndsansökningar, 42 indragningar av tillstånd, 178 upphörande av tillstånd²², 142 förvärv av kvalificerat innehav, 2 544 utnämningar till lednings- och styrelsefunktioner²³ och 252 passförfaranden.

Under 2016 godkände tillsynsnämnden och ECB-rådet sammanlagt 2 686 tillståndsförfaranden.²⁴ Ytterligare 214 tillståndsförfaranden som inte kräver något formellt ECB-beslut har slutförts, huvudsakligen passförfaranden och förfaranden för upphörande av tillstånd.

Förutom upphörande av tillstånd var antalet gemensamma förfaranden i stort sett stabilt jämfört med föregående år med vissa måttliga avvikelser som anses ligga inom normala marginaler. För lämplighetsbedömningar och beviljande av tillstånd minskade antalet förfaranden medan det ökade något för indragningar. Antalet förfaranden för kvalificerade innehav låg kvar på en ganska stabil nivå. Ökningen i antalet förfaranden rörande upphörande av tillstånd återspeglar delvis sidoeffekter (t.ex. sammanslagning av en grupp av över 100 närstående banker till en enda enhet). Det är dock även resultatet av förbättrade processer och en ökad medvetenhet om behovet av att anmäla dessa förfaranden till ECB.

²² Upphörande av ett tillstånd innebär att, i de fall nationell lag så föreskriver, tillståndet upphör att gälla utan att det krävs ett formellt beslut. Det är en rättsverkan som träder i kraft så snart en viss, väldefinierad utlösande faktor inträffar, t.ex. när enheten uttryckligen avstår från sitt tillstånd eller om institutet självt upphör att existera, t.ex. på grund av en sammanslagning med ett annat företag.

²³ Inklusivt ett begränsat antal (15) fall som gällde ytterligare styrelseledamöter.

²⁴ Dessa 2 686 tillståndsförfaranden behandlades i 1191 ECB-rättsakter (se **bild 7** i avsnitt 4.2). En del rättsakter omfattar mer än ett tillståndsförfarande (t.ex. lämplighetsbedömningar av flera medlemmar av ledningsorganen i samma institut eller förvärv av kvalificerade innehav i olika dotterföretag som är en följd av en och samma transaktion).

3 182

tillsynsförfaranden
anmäldes till ECB under
2016

Tabell 5

De flesta tillståndsförfaranden som anmäldes till ECB rör lämplighetsbedömningar²⁵

Tillståndsgivning			Indragning av tillstånd			Upphörande av tillstånd			Kvalificerade innehav			Lämplighetsbedömning			Passförfaranden		
2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
7	37	24	5	26	42	0	26	178	9	134	142	115	2 729	2 544	34	431	252

Anm. I tidigare ECB-årsrapporter om tillsynsverksamheten redovisades indragningar och upphöranden tillsammans. På grund av det ökade antalet upphöranden redovisas nu förfarandena var för sig.

Antalet passförfaranden minskade på grund av förbättringar i anmälningsprocessen

När det gäller passförfaranden så beror den stora minskningen främst på förbättringar i anmälningsprocessen. Nationella behöriga myndigheter kan nu samla information om flera pass för samma enhet under tillsyn eller tjänstegrupp i ett och samma förfarande. Utan denna förbättring skulle det totala antalet passförfaranden ha varit ungefär samma som förra året.

Utveckling avseende gemensamma metoder

När det gäller tillståndsgivning, finns det fler verksamhetsmodeller som integrerar traditionella banktjänster med mobila apparater

De flesta förfaranden för tillståndsgivning gällde befintliga kreditinstitut som antingen behövde omstruktureras (dvs. en sammanslagning eller uppdelning av banker/bankgrupper som gav upphov till behovet av att ansöka om tillstånd för en ny enhet) eller förlänga sina tillstånd efter föreslagna ändringar i verksamheten. Bland de helt nya banker som beviljades tillstånd märktes en ökning i verksamhetsmodeller som integrerar traditionella banktjänster med mobila apparater. Denna trend återspeglar den starkare fokuseringen på teknisk innovation inom banksektorn. Exempel på sådana FinTech-verksamhetsmodeller var introduktionen av en webbaserad bankprodukt inriktad på teknikleverantörer som vill erbjuda produkter med integrerade banktjänster och insourcing av banktjänster via mobila lösningar.

Förfaranden för indragning och upphörande uppstår till stor del genom att kreditinstitut frivilligt avslutar sin bankverksamhet eller genom att banker ingår en sammanslagning eller genomför en omstrukturering. Ett litet, men relevant, antal indragningsförfaranden utlöstes dock av (ofrivillig) likvidation eller resolution av berörda institut (samtliga var mindre betydande institut).

Förfaranden avseende kvalificerat innehav hade till stor del, precis som 2015, att göra med rent interna omorganiseringar (t.ex. konsolideringar inom gruppen), ofta för att dra ned på kostnaderna. Andra förfaranden avseende kvalificerat innehav gällde aktiefonders och statliga investeringsfonders förvärv av andelar i banker, inklusive särskilda aspekter rörande komplexa företagsstrukturer, möjliga kortfristiga investeringshorisonter eller utnyttjandet av lånefinansiering (specifika förvärvare²⁶).

²⁵ Stoppdatum för 2014 var den 15 januari 2015 och antalen för 2014 och 2015 överlappar därför varandra en aning.

²⁶ "Specifika förvärvare" kännetecknas av komplexa företagsstrukturer, icke-transparent företagsstyrning, kortfristiga investeringsstrategier eller finansiering genom betydande skuld eller kvasiskuld (t.ex. privata aktiefonder).

Utveckling inom lämplighetsbedömningar

Allmänt sett finns det tre typer av lämplighetsbedömningar, beroende på den utnämndes roll: verkställande ledamöter av ledningsorganet, ledamöter utan verkställande funktion eller innehavare av nyckelbefattningar²⁷. Cirka två tredjedelar av lämplighetsbedömningarna gäller ledamöter utan verkställande funktion. Den återstående tredjedelen är verkställande ledamöter av ledningsorganet. Antalet bedömningar av personer i nyckelbefattningar är försumbart²⁸.

Många av bedömningarna omfattade djupgående analys. Cirka en femtedel av alla fall gav upphov till invändningar, oftast med avseende på tidsåtaganden och erfarenhet. I många av dessa fall fastställde ECB villkor, skyldigheter eller rekommendationer för att åtgärda specifika farhågor, till exempel genom att göra beslutet avhängigt av att den sökande genomgår ytterligare fortbildning eller avstår från en funktion utanför banken på grund av en intressekonflikt eller tidsåtagande.

Under 2016 vidtogs med stor framgång åtgärder för att förbättra den genomsnittliga behandlingstiden för lämplighetsbedömningar. Eftersläpningarna blev betydligt färre, med cirka 98 % av alla lämplighetsbedömningar godkända inom nationellt lagstadgade tidsfrister.

Lämplighetsbedömningarna effektiviserades 2016

Ändringar i arbetsprocesserna för beviljande av tillstånd

Under 2016 gjordes ytterligare insatser för att påskynda behandlingen, både för att klara det stora inflödet av tillståndsförfaranden och för att minska antalet oavslutade förfaranden. Med utgångspunkt i erfarenheterna från 2015 förbättrades de interna arbetsprocesserna och samarbetet mellan nationella behöriga myndigheter och ECB tog fart.

Under andra halvåret 2016 infördes en tillståndsmodul i IMAS²⁹. Detta system möjliggör förbättrade och mer automatiserade arbetsflöden för ECB och de nationella behöriga myndigheterna, ett viktigt steg mot det slutgiltiga målet med en fullständig direktbehandling av förfaranden.

Fastställande av ståndpunkter

Trots den harmonisering som uppnåtts genom CRD IV och EBA:s riktlinjer och lagstadgade standarder finns det skillnader mellan de olika medlemsstaternas bestämmelser för införlivande av CRD IV i nationell lagstiftning och tillsynspraxis för tillståndsförfaranden. Mot den bakgrunden har ECB:s banktillsyn löpande jobbat mot

Tillsammans med de nationella behöriga myndigheterna strävar ECB:s banktillsyn efter en harmonisering av tillståndsförfarandena

²⁷ Innehavare av nyckelbefattningar är anställda som inte är ledamöter av ledningsorganet men har ett betydande inflytande över ledningen av instituten under ledningsorganets övergripande ansvar, t.ex. Credit Risk Officers, Compliance Officers, osv.

²⁸ Klargörandet att ECB har behörighet att bedöma innehavare av nyckelbefattningar när så krävs i nationell lagstiftning kom inte förrän i slutet av 2016, för verkställande 2017.

²⁹ IMAS är ett informationshanteringssystem för europeisk banktillsyn. Se också avsnitt 4.6.

en harmonisering genom att fastställa ståndpunkter i samarbete med nationella behöriga myndigheter och berörda verksamhetsområden inom ECB, i syfte att komma fram till gemensam tillsynspraxis för tillståndsförfaranden.

Utöver de ståndpunkter som godkändes redan 2015 (t.ex. om anseende, tidsåtagande och kollektiv lämplighet), utarbetades ytterligare ståndpunkter om användningen av intervjuer som ett verktyg för informationsinsamling under lämplighetsbedömningar, inbegripet rekommenderad praxis för genomförande av intervjuer. Lämplighetsintervjuer kommer, som en regel, att bli obligatoriska för nyutnämnda verkställande direktörer och ordförande vid betydande fristående banker och huvudbanker i bankgrupper när ECB:s banktillsyn publicerat sin **Vägledning för lämplighetsbedömningar**³⁰. Ståndpunkter togs också fram för i) bedömning av sökandes erfarenhet, ii) enhetlig tillämpning av villkorliga godkännanden och iii) ombedömningar. Processen för bedömning av ytterligare chefsbefattningar utan verkställande funktion och kombinationen ordförande/VD omfattades också.

För kvalificerade innehav utarbetades ståndpunkter som är inriktade på bedömningen av "specifika förvärvare" samt på omfattning, förfarandenaspekter och format avseende beslut som ECB fattar. Det ytterligare arbetet på praxis för bedömning av kriterier för kvalificerat innehav är väl framskridet och väntas bli slutfört 2017.

För att stödja ett effektivt genomförande av dessa ståndpunkter har ECB:s banktillsyn gjort stora investeringar i fortbildning för personal och i kommunikation till banksektorn och allmänheten.

Vad gäller **beviljande av tillstånd** har man inlett utarbetandet av ståndpunkter avseende omfattning, bedömning av tillståndskriterier och förfarandefrågor rörande processen för beviljande av tillstånd. Ett annat projekt har inletts för att ta fram den europeiska banktillsynens gemensamma ståndpunkt om beviljande av banktillstånd till FinTech-företag.

2.2 Rapportering av överträdelser, verkställighets- och sanktioneringsförfaranden

2.2.1 Verkställighet och sanktioner

Inom ramen för SSM-förordningen och ramförordningen om SSM beror fördelningen av befogenheter mellan ECB och de nationella behöriga myndigheterna på typen av förmodad överträdelse, ansvarig person och den åtgärd som ska vidtas (se ECB **Årsrapport om tillsynsverksamheten 2014**).

³⁰ Utkastet till **vägledning för lämplighetsbedömningar** publicerades för offentligt samråd den 14 november 2016 parallellt, och helt i överensstämmelse, med EBA:s samråd om sina reviderade vägledningar om lämplighet. Den slutgiltiga vägledningen förväntas bli publicerad det andra kvartalet 2017

42

efterlevnads- och sanktionsförfaranden lanserades av ECB under 2016

Under den inledande fasen av den europeiska banktillsynen låg fokus främst på att inhämta kunskaper om den tillsynsrelaterade situationen i enheterna under tillsyn (endast fyra förfaranden inleddes 2015, av vilka två även slutfördes 2015). Under 2016 inledde ECB 41 sanktionsförfaranden och ett verkställighetsförfarande, vilka hade anknytning till misstänkta överträdelser begångna av 36 betydande enheter under tillsyn.

Med beaktande av de två förfaranden som var oavslutade i slutet av 2015, hanterade ECB 44 förfaranden 2016, 42 av dem avsåg sanktioner och två gällde verkställighetsåtgärder (se [tabell 6](#)).

Tabell 6

ECB:s aktiviteter rörande verkställighet och sanktioner 2016

	Sanktionsförfaranden	Verkställighetsförfaranden	Totalt
Oavslutade förfaranden vid årsslutet 2015	1	1	2
Förfaranden som inleddes 2016	41	1	42
Förfaranden som handlagts 2016	42	2	44
varav avslutade förfaranden	5	1	6
av vilka ECB begärt att nationella behöriga myndigheter ska inleda förfaranden	3	-	3
varav oavslutade förfaranden vid årsslutet 2016	34	1	35

Sammanlagt 30 av de 42 sanktionsförfaranden som handlades 2016 gäller misstänkta överträdelser av direkt tillämplig EU-lagstiftning (inklusive ECB:s beslut och förordningar). Dessa förfaranden rör 26 betydande enheter under tillsyn och gäller områdena kapitalbasmedel, rapportering, offentliggörande, likviditet och stora exponeringar. Två av förfarandena avslutades under 2016, främst på grund av att det saknades rättslig grund för att ålägga sanktioner i de specifika fallen. Utredningen av de övriga förmodade överträdelserna pågår.

Återstående 12 av de 42 sanktionsförfarandena gäller misstänkta överträdelser av nationell lagstiftning för införlivande av CRD IV-bestämmelser och rör betydande enheter under tillsyn eller fysiska personer. I dessa förfaranden ingår misstänkta överträdelser med avseende på styrning, inklusive interna kontrollmekanismer, funktioner i ledningsorganet och ersättningen för dessa. Tre av dessa förfaranden avslutades under 2016 på grund av att de misstänkta överträdelserna var oväsentliga. Under 2016 riktade ECB även tre uppmaningar till nationella behöriga myndigheter om att de skulle inleda sanktionsförfaranden inom ramen för sin nationella behörighet.

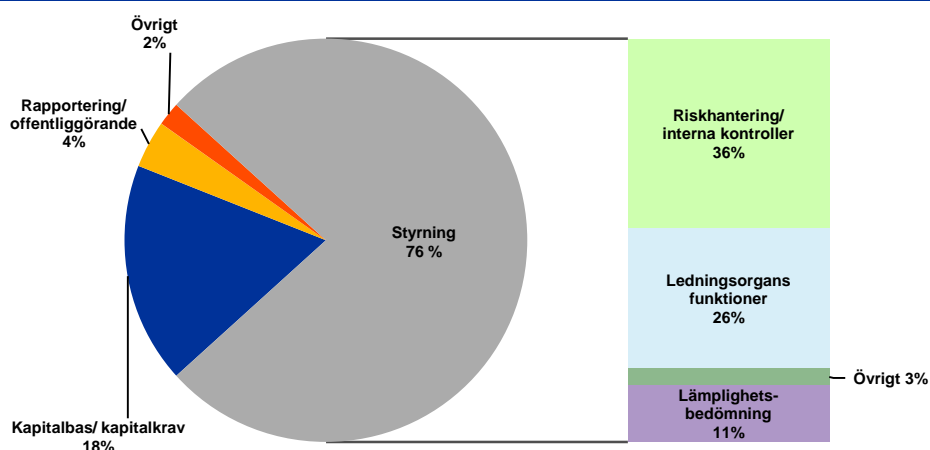
De två verkställighetsförfaranden som handlades 2016 rörde en misstänkt överträdelse av nationella ersättningsregler och bristande efterlevnad av ett tillsynsbeslut av ECB. Ett av förfarandena avslutades 2016 på grund av att det saknades rättslig grund för åläggande av effektiva verkställighetsåtgärder i det specifika fallet. Det andra är fortfarande under behandling.

Ett väloljat samarbete mellan ECB och de nationella behöriga myndigheterna är avgörande i utövandet av ECB:s verkställighets- och sanktionsbefogenheter

fullständig fördelning visas i **diagram 6**. De styrningsrelaterade problemen handlade främst om riskhantering och interna kontroller, ledningsorganets funktioner och lämplighetskrav³¹.

Diagram 6

Förmodade överträdelser som anmäls till mekanismen för anmälan av överträdelser gäller främst styrningsfrågor

De främsta utredningsåtgärder som vidtagits sedan november 2014 med avseende på mottagna anmälningar om överträdelser:

- inspektioner på plats (37 % av fallen),
- begäran om intern utredning/revision eller dokument/förklaringar till enheten under tillsyn (31 % av fallen),
- intern bedömning med befintlig dokumentation (32 % av fallen).

Fem anmälningar medförde, eller kan bidra till, sanktionsförfaranden mot tre enheter under tillsyn.

Vissa av de mottagna anmälningarna har medfört eller kan bidra till att sanktionsförfaranden inleds

³¹ Med "riskhantering och interna kontroller" avses mekanismer eller processer som företag måste ha för att på lämpligt sätt identifiera, hantera och rapportera risker som de är eller kan bli exponerade för. Med "ledningsorgansfunktioner" avses i vilken utsträckning personer som faktiskt styr ett instituts verksamhet – eller de som har befogenhet att fastställa institutets strategi, mål och allmänna inriktning, samt att övervaka och kontrollera ledningens beslutsfattande – fullgör sina skyldigheter.

3 SSM som del av den europeiska och globala tillsynsstrukturen

Samarbetet inom Europa och internationellt är en viktig prioritering för ECB:s banktillsyn. Därför har ECB redan förhandlat fram och undertecknat viktiga samförståndsavtal med en rad andra institutioner, så som den gemensamma resolutionsnämnden (SRB) och den europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA). Arbetet mot att sluta samförståndsavtal med tillsynsmyndigheter, nationella marknadsmyndigheter och tillsynsmyndigheter i EU-medlemsstater utanför euroområdet fortgår. Europeiska banktillsynen bidrar även till tillsynskollegiernas arbete, vilka spelar en viktig roll för banker under tillsyn med verksamhet i länder utanför euroområdet.

Under 2016 fortsatte den europeiska banktillsynen att bidra till EU:s ramverk för återhämtning och resolution. Den bedömde de återhämtningsplaner som gjorts av banker och konsulterades av SRB med anledning av resolutionsplanerna. ECB var även aktiv i europeiska och internationella forum som tar fram utarbetar riktlinjer för krishantering.

Med fokus på globala regler för banksektorn medverkade ECB i arbetet vid Baselkommittén för banktillsyn och deltog i över 30 av kommitténs grupper, undergrupper och arbetsgrupper. ECB:s banktillsyn bidrog även till EBA:s arbete och fick rätt att delta i plenarmötena vid rådet för finansiell stabilitet (FSB).

3.1 Europeiskt och internationellt samarbete

3.1.1 Samarbete med andra nationella tillsynsmyndigheter/EU-tillsynsmyndigheter

Under 2016 inledde ECB sammanlagt 24 förhandlingar för slutandet av samarbetsavtal med banktillsynsmyndigheter i EU-länder utanför euroområdet, tredjeländer och marknadstillsynsmyndigheter i EU. Fyra av dessa samförståndsavtal har redan slutits.

Samarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

ECB har ett omfattande utbyte med tillsynsmyndigheter från EU-länder.

I linje med artikel 3.6 i SSM-förordningen arbetar ECB mot att sluta sina egna samförståndsavtal med nio nationella behöriga myndigheter från EU-länder utanför euroområdet. Samarbete och utbyte av information mellan behöriga myndigheter inom EU sker redan i enlighet med villkoren i CRD IV och ytterligare detaljer vad

gäller samarbete slås fast i samförståndsavtal med europeiska nationella behöriga myndigheter.

I december 2016 slöt ECB ett samförståndsavtal med tillsynsmyndigheter i Sverige, Norge, Danmark och Finland i fråga om tillsyn av filialer som anses betydande enligt CRD IV. Samförståndsavtalet täcker frågor rörande fortlöpande tillsyn såsom deltagande i tillsynskollegier, utbyte av information och inspektioner på plats.³²

ECB deltar även i diskussioner med EU:s nationella marknadsmyndigheter gällande undertecknandet av ett samförståndsavtal baserat på den mall som ECB tidigare utformat i samarbete med ESMA. Ett sådant samförståndsavtal har redan tecknats med en myndighet. Förhandlingar kommer att inledas med två andra nationella marknadsmyndigheter.

ECB har även ingått samförståndsavtal med både EBA och ESMA.

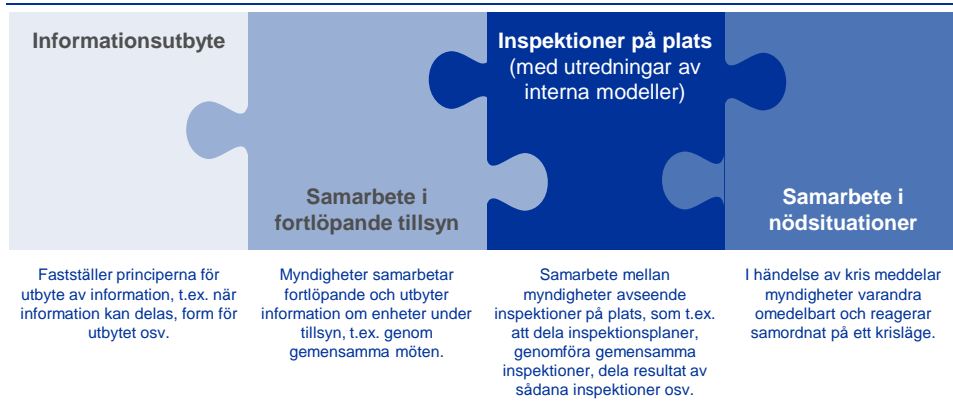
Samarbete med myndigheter i tredjeländer

Över tid kommer samförståndsavtal mellan nationella behöriga myndigheter och tredjeländer att ersättas med samförståndsavtal mellan ECB och tredjeländer.

För att underlätta en fortlöpande tillsyn har ECB, i tillämpliga fall, slutit sig till de redan befintliga samförståndsavtal som nationella behöriga myndigheter från länder i euroområdet har tecknat med tillsynsmyndigheter från tredjeländer innan SSM inrättades. Med tiden kommer dessa samförståndsavtal gradvis att ersättas med ECB:s egna samförståndsavtal med myndigheter från tredjeländer.

Bild 6

Fyra tillsynsområden som omfattas av de samförståndsavtal som ECB förhandlar om

³² Detta samförståndsavtal är utformat för att underlätta samarbete mellan ECB:s banktillsyn och de nordiska myndigheterna (för de senare även inbördes samarbete) kring betydande filialer både i och utanför euroområdet. Med anledning av detta omfattar samförståndsavtalet inte enbart enheter i euroområdet utan ett större antal enheter som står under tillsyn av dessa nordiska myndigheter. Vidare omfattar samförståndsavtalet, förutom banktillsynsuppgifter, även konsumentskydd, betalningstjänster och -system såväl som bekämpning av penningtvätt. Således omfattar samförståndsavtalet mer än ECB:s uppgifter kring banktillsyn. Graden av samarbete mellan de undertecknande myndigheterna omfattas emellertid alljämt av unionsrätten. Således kommer ECB:s banktillsyn enbart att delta i samförståndsavtal som rör dess tillsynsuppgifter.

2016 inledde ECB förhandlingar om samförståndsavtal med tio tillsynsmyndigheter från tredjeländer. Målet är att underlätta verksamheten för respektive tillsynsuppgift. Därför ämnar man med samförståndsavtalen omfatta, *bland annat*, informationsutbyte, samarbete inom fortlöpande tillsyn och i nödsituationer, genomförandet av inspektioner på plats och utredningar om interna modeller.

Under 2016 och början av 2017 slöt ECB samförståndsavtal med tillsynsmyndigheter från två tredjeländer. ett vad gäller tillsynen av kreditinstitut och ett gällande informationsutbyte kring systemviktiga institut.

Tillsynskollegier

Tillsynskollegier är av yttersta vikt för att samordna tillsynen av gränsöverskridande bankgrupper

Tillsynskollegier är permanenta, men flexibla, samordningsstrukturer som sammanför behöriga myndigheter som deltar i tillsynen av gränsöverskridande bankgrupper. Kollegier spelar en viktig roll för banker inom SSM-området som är verksamma i länder utanför euroområdet.

Under 2016 förstärkte ECB dessa kollegier i sin verksamhet med målet att göra det europeiska ramverket för informationsutbyte, gemensamma riskbedömningar och beslut om kapital- och likviditetskrav än mer effektivt, i linje med CRD IV.

I egenskap av samordnande tillsynsmyndighet ansvarar ECB:s banktillsyn för organisationen och funktionen av 29 EU-kollegier. Dessa kollegier består av de berörda EU-medlemmarna, EBA och, som observatörer, de myndigheter som övervakar de väsentliga dotterbolag och filialer som varje bankgrupp har i tredjeländer. Dessa innefattar de mest relevanta tillsynsmyndigheterna på de globala bank- och finansmarknaderna.

För varje betydande institut som ECB är samordnande tillsynsmyndighet för, har de gemensamma tillsynsgrupperna (JST) fastslagit de relevanta förfaranden och rutiner som säkerställer att alla kollegier fungerar som de ska.³³

I egenskap av värdtillsynsmyndighet för betydande institut i euroområdet som har sina huvudkontor i icke deltagande EU-medlemsstater (sju bankgrupper), har ECB:s banktillsyn aktivt bidragit till de gränsöverskridande bankgruppernas kollegier genom lämplig representation av de gemensamma tillsynsgrupperna.

För andra internationellt verksamma betydande institut i euroområdet har ECB under 2016 fungerat som samordnande tillsynsmyndighet för fyra bankgrupper som har huvudkontor i deltagande medlemsstater men som enbart har väsentlig gränsöverskridande verksamhet utanför EU. Samtidigt har ECB i egenskap av värdtillsynsmyndighet bidragit till kollegierna för fem gränsöverskridande bankgrupper med huvudkontor i tredjeländer och med dotterföretag som är betydande institut i euroområdet.

³³ I enlighet med [kommissionens delegerade förordning \(EU\) 2016/98](#) och [kommissionens delegerade förordning \(EU\) 2016/99](#).

Rådande läge vad gäller nära samarbete

EU-medlemsstater som inte har infört euron får delta i SSM enligt en ordning för nära samarbete. De huvudsakliga villkoren för detta fastställs i artikel 7 i SSM-förordningen, medan själva förfarandenaspekterna fastställs i [beslut ECB/2014/5](#). Inga formella begäranden för nära samarbete inkom under 2016.

3.1.2 Medverkan i EU:s ramverk för återhämtning och resolution

EU:s ramverk för återhämtning och resolution utgör en viktig förankringspunkt för främjandet av stabilitet i EU:s banksektor. ECB:s banktillsyn spelar en avgörande roll i detta ramverk. Graden av medverkan inom detta område för ECB:s banktillsyn ökade under 2016, delvis som en följd av den fortsatta operationaliseringen av den gemensamma resolutionsmekanismen.

Bedömningen av **återhämtningsplaner** är en huvuduppgift för ECB:s banktillsyn i sitt arbete mot förbättrad motståndskraft hos betydande institut under perioder av förhöjd stress. 2015 års inlämning av återhämtningsplaner, vilka bedömdes 2016, utgjorde en övergångsperiod. När instituten inlämnade återhämtningsplanerna till ECB hade direktivet om återhämtning och resolution av banker (BRRD) inte införlivats i alla medlemsstater så vissa av de relevanta förordningarna om utarbetande av återhämtningsplaner hade ännu inte genomförts. Målet för ECB:s banktillsyn var att insamla en första uppsättning återhämtningsplaner för samtliga institut och säkerställa att dessa planer snart skulle kunna uppfylla de minimikrav som fastställs i BRRD och relevanta delegerade kommissionsförordningar. För bristfälliga planer var banker tvungna att vidta lämpliga åtgärder före nästa inlämning av planen.

Baserat på dessa bedömningar tog ECB fram riktmärken som fastslog viktiga förbättringsområden vad gäller fullständighet och kvalitet av data, återhämtningens tillförlitlighet, de olika scenariernas allvarlighetsgrad och kalibreringen av återhämtningsindikatorer m.m. Detta återspeglades sedan i de brev med återkoppling som skickades till banker i slutet av denna bedömning. Återhämtningsplanerna för 2016 lämnades in i september och december 2016 och bedömningen av dessa är på väg. Detta säkerställer att banker har tillförlitliga återhämtningsplaner som de kan tillämpa för att återfå sin motståndskraft i tider av stress.

Under 2016 genomförde SRB och ECB det bilaterala samförståndsavtal som fastställer reglerna för samarbete och informationsutbyte och slöts i slutet av 2015. ECB delade med sig av återhämtningsplaner, annan information och andra uppgifter till SRB, i enlighet med vad som överenskommit i samförståndsavtalet

SRB konsulterade ECB:s banktillsyn under 2016 vad gäller utkast till resolutionsplaner för en rad betydande institut. ECB genomförde sin bedömning och skickade återkoppling till SRB. Meningsfulla diskussioner och ett värdefullt informationsutbyte mellan ECB och SRB ägde också rum vad gäller SRB:s uppgift att fastställa minimikrav för kapitalbas och kvalificerade skulder (MREL).

ECB:s banktillsyn medverkar allt mer i uppgifter med anknytning till EU:s ramverk för återhämtning och resolution.

ECB:s banktillsyn samverkar regelbundet med SRB vad gäller frågor som rör utarbetandet av återhämtningsplaner

En representant för ECB deltog i möten hos SRB samtidigt som SRB:s ordförande var inbjuden till flera möten hos tillsynsmyndigheten, vilket främjar en dialog på hög nivå mellan de två myndigheterna. Ett konstruktivt deltagande av personal från ECB och SRB i SRB:s och ECB:s respektive kommittéstrukturer tillät också ökat samarbete på teknisk nivå, parallellt med samspelet mellan de gemensamma tillsynsgrupperna och interna resolutionsenheter kring enskilda banker. Mot slutet av året genomförde ECB en teknisk förändring i sina system som ger personal från SRB och tillsynsmyndigheten direkt tillgång till IT-systemet för tillsynsinformation och den data som finns lagrad i tillsynsplattformen i linje med reglerna i samförståndsavtalet. Detta ersätter tidigare praxis att dela information manuellt. Informationsutbytet effektiviseras och bankernas rapporteringsbörda hålls på en miniminivå.

ECB:s banktillsyn bidrog till flera initiativ för till lagstiftning

Under 2016 bidrog ECB:s banktillsyn till europeiska och internationella forum som utarbetar riktlinjer för krishantering. ECB:s banktillsyn bidrog t.ex. med synpunkter till europeiska kommissionens lagstiftningsförslag som publicerades i november 2016 om att bl.a. förändra ramverket för MREL och fordringsägares prioriteringsordning i BRRD. Dessutom har ECB deltagit i EBA- och FSB-kommittéer med ansvar för utarbetandet av regelstandarder för förebyggande och hantering av kriser.

Vidare har ECB under det fjärde kvartalet 2016 deltagit i en övning med chefer från relevanta myndigheter från Storbritannien, Förenta staterna och bankunionen för att förbättra samarbetet mellan jurisdiktioner om en gränsöverskridande storbank skulle falla. Detta som en vidareutveckling av internationella myndigheters pågående arbete.

3.1.3 EBA:s granskningspanel

ECB:s banktillsyn deltog aktivt i EBA:s granskningspanel, vilken ansvarar för att genomföra referentgranskningar i syfte att stärka enhetligheten i tillsynsresultat.

Under 2016 genomförde EBA:s granskningspanel en referentgranskning av tekniska genomförandestandarder (ITS) för tillsynsrapporteringskrav ([Kommissionens genomförandeförordning \(EU\) nr 680/2014 av den 16 april 2014](#)).

Syftet med referentgranskningen var att bedöma de behöriga myndigheternas tillsynspraxis vad gäller institutens rapporteringsskyldigheter kring tillsyn. I granskningen bedömdes de förfaranden som införts, såsom förfaranden och IT-system för att samla in data, säkerställa datakvalitet, uppdatera ramverket för rapportering och använda EBA:s verktyg för frågor och svar, samt behandlades styrningsfrågor.

Referensgranskningen fastställde att ECB har inrättat fullständiga processer för alla undersökta områden.

3.1.4 Internationella valutafondens FSAP-program (Financial Sector Assessment Programmes)

Internationella valutafondens FSAP-program är omfattande, djupgående bedömningar av ett lands finanssektor. De omfattar i) fastställande av viktiga sårbarheter och bedömning av finanssektorns motståndskraft, ii) bedömning av ett lands politiska ramar för finansiell stabilitet och dess ramverk och praxis för tillsyn samt iii) utvärdering av finansiella skyddsnet och det finansiella systemets förmåga att hantera och lösa en finansiell kris.³⁴

ECB har i hög grad medverkat i IMF:s FSAP-program för länder i euroområdet.

IMF:s FSAP-program är länderbaserade bedömningar och följaktligen leds de av nationella myndigheter. Vid sidan av respektive nationella myndigheter medverkar emellertid ECB i hög grad i detta övervakningsarbete i euroländer till följd av sitt ansvar när det gäller mikro- och makrotillsyn.

Under 2016 slutförde Internationella valutafonden FSAP-bedömningar för Finland, Tyskland, Irland och Nederländerna och inledde bedömningar för Luxemburg och Spanien, vilka beräknas slutföras under loppet av 2017. FSAP-bedömningarna för Belgien, Frankrike och Italien beräknas att inledas senare detta år och slutförs troligen under 2018.

Det mesta av resultaten av IMF:s FSAP-bedömningar kommer även fortsättningsvis att tas upp med respektive nationella myndigheter. Den nya banktillsynsstruktur som har byggts upp i euroområdet innebär dock att de rekommendationer som rör SSM:s funktion i juridiskt lämpliga fall kommer att riktas till ECB. För att IMF:s övervakning och rådgivning ska fortsätta att vara effektiv och relevant är det nödvändigt att den fullt ut återspeglar beslutsramarna och respektive befogenheter i de enskilda medlemsstaterna, euroområdet och EU.

3.2 Bidrag till utvecklingen av det europeiska och internationella regelverket

3.2.1 Bidrag till Baselprocessen

I januari 2016 godkände gruppen av centralbankschefer och chefer för tillsynsmyndigheter (GHoS), tillsynsorganet för Baselkommittén för banktillsyn (BCBS), den grundläggande granskningen av standarden för marknadsrisk. Dessutom lades grunden för ett arbetsprogram för BCBS för 2016, i vilket det slogs fast att BCBS ska slutföra sitt arbete att minska för stora variationer i riskvägda tillgångar genom att revidera ramverket för riskvägning och kalibreringen av bruttosoliditetsgraden som en del av processen att slutföra Basel III-paketet. ECB:s

³⁴ För ytterligare information om de tre delarna i IMF:s FSAP-program och de huvudsakliga målen för ECB:s medverkan, se avsnitt 4.1.2 i ECB:s årsrapport om tillsynsverksamheten 2015.

banktillsyn har aktivt medverkat i policyarbete och kvantitativa konsekvensutredningar.

Basel III-reformerna har ännu inte slutförts

I januari 2017 välkomnade GHoS de framsteg som gjorts av BCBS mot att slutföra de regleringsreformer som kommit till efter finanskrisen. GHoS anmärkte dock att mer tid krävdes för att slutföra reformförslagen innan de kunde utvärderas. Detta arbete förväntas komma att slutföras inom en snar framtid.

På ett övergripande plan deltar ECB:s banktillsyn i mer än 30 av BCBS grupper, delgrupper och arbetsgrupper. Vid sidan av det reviderade ramverket för marknadsrisk, enades man om följande reformer under loppet av 2016: behandling av ränterisk i bankboken, revideringar i ramverket för värdepapperisering, samt en standard för den rättsliga kapitalbehandlingen av bankers investeringar i total förlustabsorberande kapacitet (TLAC). BCBS utfärdade även offentliga samråd om den rättsliga behandlingen av redovisningsregler och informationskrav i Pelare III.

Bidrag till EBA:s arbete

På EU-nivå fortsatte ECB:s banktillsyn att arbeta tillsammans med EBA för att uppnå det gemensamma målet att harmonisera tillsynsreglerna för finansinstitut, vilket är avgörande för att kunna säkerställa enhetlig tillsyn inom hela den europeiska banksektorn.

2016 deltog representanter för ECB:s banktillsyn i mer än 35 av EBA:s understrukturer (ständiga kommittéer och delgrupper) och i huvudkommittén, EBA:s tillsynsstyrelse, i vilken ECB:s banktillsyn deltar utan rösträtt.

ECB:s banktillsyn bidrar aktivt till samtliga arbetsgrupper som den deltar i. Vad gäller t.ex. Pelare 2 hade ECB ett nära samarbete med EBA under 2016 kring utarbetande och genomförande av åtgärder som syftade till att fördjupa **tillsynskonvergensen i översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP)**. ECB har aktivt deltagit i utvecklingen av riktlinjer för ÖUP (EBA/GL/2014/13), om ränterisk i bankboken (EBA/GL/2015/08 om IRRBB), om EBA:s yttrande om interaktionen mellan Pelare 1 och Pelare 2 och kombinerade buffertkrav och begränsningar av utdelningar, som publicerades den 16 december 2015, samt i utvecklingen av ett gemensamt tillvägagångssätt för EU vad gäller Pelare 2 kapitalvägledning. Dessutom samarbetade ECB:s banktillsyn med EBA i förberedelserna av EBA:s årsrapport om tillsynskonvergens.

ECB:s banktillsyn arbetade även nära EBA vad gäller utvecklingen av de regelverktyg som definierats som en del av utvärderingen av **Internmetoden (IRB)**³⁵. ECB delar ordförandeskapet med EBA:s arbetsgrupp för validering av

³⁵ Tillvägagångssättet för Internmetoden (vanligen hänvisad till som "IRBA") är en av de möjliga tillvägagångssätt som institut kan använda sig av för att beräkna kapitalkraven för kreditrisk. Ramverket innefattar två breda tillvägagångssätt som en bank kan följa: den grundläggande internmetoden (FIRB) där banker själva beräknar sin egen parameter för sannolikhet för fallissemang (PD), medan övriga riskparametrar tillhandahålls i CRR, samt den avancerade internmetoden (AIRB) där banker själva beräknar alla sina egna riskparametrar.

modeller, med uppgift att assistera EBA i att uppfylla sina normativa mandat relaterade till kreditrisk, med en särskild tyngdpunkt på IRB-relaterade uppgifter.

I detta sammanhang har ECB arbetat tillsammans med EBA och många andra nationella behöriga myndigheter i utvecklingen av ett antal regelverktyg, vilka har planerats som ett resultat av EBA:s arbete att fastställa de viktigaste faktorerna bakom skillnaderna i genomförandet av modeller för internmetoden. Dessa regelverktyg utgörs av tekniska tillsynsstandarder (RTS) och riktlinjer (GL) och införs stegvis under de kommande åren.

När det gäller **bruttosoliditetsgrad** har ECB:s banktillsyn varit nära involverad i EBA:s förberedande arbete på rapporten med rekommendationer om kalibreringen av bruttosoliditetsgraden för institut inom EU (publicerad i augusti 2016).³⁶ I synnerhet har ECB:s banktillsyn assisterat EBA genom att samordna de underliggande kvantitativa analyserna. Denna rapport togs fram i enlighet med CRR och utgör en viktig utgångspunkt för EU-kommissionens införande av bruttosoliditetsgraden i minimikraven i Pelare 1.

3.2.2 Införande av alternativ och nationellt handlingsutrymme i CRR/CRD IV

2015 inledde ECB ett projekt med målet att harmonisera alternativ och nationellt handlingsutrymme (OND) i CRR, CRD IV och kommissionens delegerade förordning (EU)2015/61³⁷, vilka medger visst handlingsutrymme för tillsynsmyndigheter och nationella lagstiftare vad gäller tillämpningen av relevant EU-lagstiftning.

Under 2016 slutförde ECB sitt OND-projekt efter att ha genomfört två offentliga samråd.³⁸ ECB antog därefter en **förordning** och en **vägledning** för att harmonisera tillämpningen av de alternativ och det nationella handlingsutrymme som faller under ECB:s direkta behörighet.³⁹ Dessa instrument medger en enhetlig tillämpning av över 130 alternativ och handlingsutrymmen i ramverket för tillsyn och bidrar avsevärt till att minska lagskillnaderna i euroområdet. Betydande banker kan bedriva sin affärsverksamhet i de deltagande medlemsstaterna enligt de enhetliga regler och konsekventa krav som vägleder tillsynsbedömningarna.

ECB har, i tätt samarbete med de nationella behöriga myndigheterna, utökat OND-projektets omfattning till att även gälla mindre betydande institut. Syftet är att säkerställa likvärdiga konkurrensvillkor och en konsekvent tillämpning av höga tillsynsstandarder i euroområdet, med fullt beaktande av proportionalitetsprincipen. Ett utkast till riktlinje och en rekommendation till de nationella behöriga

Under 2016 slutförde ECB:s banktillsyn sitt projekt om alternativ och handlingsutrymme för betydande institut

Över 130
alternativ och
handlingsutrymmen
utövas nu enhetligt i hela
euroområdet

Under 2016 utökade ECB:s banktillsyn sitt projekt om alternativ och handlingsutrymme till att gälla mindre betydande institut

³⁶ EBA:s rapport om bruttosoliditetskrav under artikel 511 i CRR.

³⁷ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut.

³⁸ Se ECB:s årsrapport om tillsynsverksamheten 2015 för en utförlig beskrivning av motivering, innehåll och process för ECB:s projekt om alternativ och handlingsutrymme för tillsynen.

³⁹ Med exklusivt fokus på betydande institut.

myndigheterna var föremål för ett offentligt samråd mellan den 3 november och den 5 januari 2017. Med resultatet av samrådet i beaktande förväntas de två instrumenten antas sent under våren 2017.

Trots ECB:s banktillsyns betydande insatser för harmonisering förblir regelverket fragmentiserat enligt nationella skiljelinjer. Anledningen till detta är att delar av regelverket tar form genom EU-direktiv som måste införlivas i nationell lagstiftning. Detta lämnar utrymme för skillnader i införlivandet på nationell nivå, vilket i vissa fall leder till ett fragmenterat regelverk. Detta gör europeisk banktillsyn mer ineffektiv och kostsam. Lagstiftningsåtgärder av beslutsfattare är således nödvändigt för att minska de kvarstående rättsliga skillnader som anses oberättigade ur tillsynsmässigt perspektiv. Detta innefattar de alternativ och nationella handlingsutrymmen som enbart beslutsfattare styr över.

3.2.3 Bidrag till FSB:s arbete

Under 2016 fortsatte ECB:s banktillsyn att bidra till FSB:s arbete, i synnerhet inom områdena krishantering (genom FSB:s styrgrupp för avvecklingsfrågor), styrning, risk för misskötsamhet och frågor rörande kompensation, genom relevanta FSB-understrukturer.

Under sina möten den 21 juli 2016 i Chengdu enades FSB:s plenarförsamling om⁴⁰ att förändra sin arbetsordning för att möjliggöra för ECB:s banktillsyns representant att delta i **FSB:s plenarmöten**. Tillsynsnämndens vice ordförande har således blivit ECB:s banktillsyns representant på FSB:s beslutsnivå.

ECB:s banktillsyn har åtagit sig att intensifiera sitt bidrag till FSB:s arbete mot bakgrund av den ändrade dagordning som förväntas under det kommande tyska ordförandeskapet i G20. Fokus kommer att skifta från att slutföra de återstående finansiella reformerna efter krisen till att genomföra dem i full utsträckning, i god tid och på ett enhetligt sätt.

ECB:s banktillsyn i FSB:s plenarmöten

⁴⁰ Se FSB:s pressmeddelande (2016) "[Meeting of the Financial Stability Board in Chengdu on 21 July](#)".

4 Organisationsstrukturen inom ECB:s banktillsyn

Tillsynsnämnden och ECB-rådet fattade 2016 cirka 1 800 beslut genom förfarandet med implicit godkännande. Som föregående år gällde de flesta besluten lämplighetsbedömningar av bankchefer. Med tanke på det stora antalet beslut har ECB vidtagit steg för att effektivisera beslutsprocessen ytterligare. Det viktigaste är att ett ramverk utarbetats för antagande av vissa typer av tillsynsbeslut genom delegering.

Fragmenterat regelverk i euroområdet är en utmaning för europeisk banktillsyn

Beslutsfattandet försvåras fortfarande på grund av de olika sätt på vilka medlemsstaterna har införlivat CRD IV i sin nationella lagstiftning. Det medför en fragmentering av regelverken som hindrar den europeiska banktillsynen i arbetet med att säkerställa likvärdiga konkurrensvillkor. Det ger också mer byråkrati och ökar kostnaderna eftersom ECB behöver bygga upp sin sakkunskap i vart och ett av de 19 olika nationella regelverken. Regelverket fragmenteras ytterligare till följd av att vissa medlemsstater omvandlar icke-bindande tillsynspraxis till bindande rättsakter. Ländernas införlivande av CRD IV och nationella rättsliga krav som går längre än EU-lagstiftningen, har i vissa fall gett upphov till diskussioner om exakt vilka tillsynsbefogenheter ECB har. ECB förtydligade 2016, i nära samarbete med Europeiska kommissionen, ECB:s och de nationella behöriga myndigheternas respektive behörigheter och angav de fall då ECB har direkt behörighet att utöva de tillsynsbefogenheter man beviljats genom nationell lagstiftning.

4.1 Uppfyllande av kraven på ansvarighet

ECB:s banktillsyn fortsatte samverka med Europaparlamentet och EU-rådet.

Denna årsrapport är en av ECB:s banktillsyns viktigaste kanaler för att uppfylla de ansvarighetskrav som fastställs i SSM-förordningen. I SSM-förordningen föreskrivs att det, som en motvikt till det tillsynsuppdrag som tilldelas ECB, ska fastställas lämpliga krav på transparens och ansvarighet. Att upprätthålla det [ramverk för ansvarighet](#) som baseras på det institutionella avtalet mellan Europaparlamentet och ECB och på samförståndsavtalet mellan EU-rådet och ECB fortsatte att vara en av ECB:s viktigaste prioriteringar under 2016.

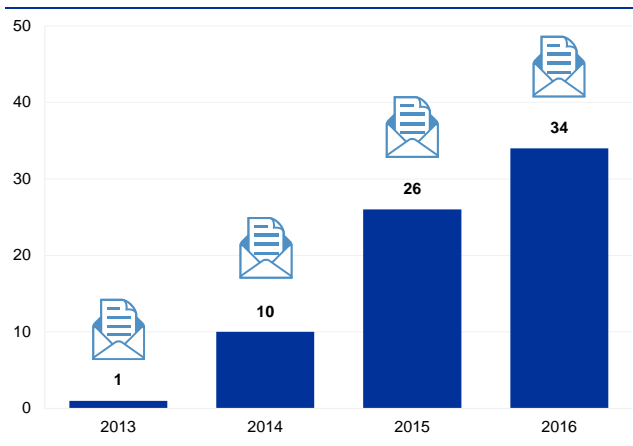
När det gäller Europaparlamentet framträdde tillsynsnämndens ordförande inför parlamentets utskott för ekonomi och valutafrågor för att presentera ECB:s årsrapport om tillsynsverksamheten 2015 ([22 mars](#)), vid två ordinarie offentliga utfrågningar ([13 juni](#) och [9 november](#)) och vid tre särskilda diskussioner (22 mars, 13 juli och 9 november). Bland de huvudfrågor som diskuterades var nödlidande lån, ÖUP och lagstiftningsärenden inom området banktillsyn.

Under 2016 offentliggjorde ECB 34 svar på tillsynsfrågor från EU-parlamentsledamöter på sin [webbplats](#). Man förklarade den rättsliga ramen och

ECB:s policy i en rad olika tillsynsfrågor, t.ex. EBA:s stresstest 2016, ECB:s tillsynsåtgärder, ÖUP och nödlidande lån.

Diagram 7

Svar på frågor från Europaparlamentets ledamöter ökade 2016

I enlighet med det interinstitutionella avtalet skickade ECB även protokollen från tillsynsnämndens möten till Europaparlamentet. Under 2016 infördes ett nytt format för att ytterligare förbättra protokollen, vilka nu ger Europaparlamentet bättre information om de frågor som diskuterats under tillsynsnämndens möten. Europaparlamentet har sagt att man är nöjd med detta nya format.

När det gäller EU-rådet så närvarade tillsynsnämndens ordförande vid två av Eurogruppens möten i dess sammansättning som bankunionen: den 22 april presenterade ordföranden ECB:s årsrapport om tillsynsverksamheten 2015 och den 9 november deltog hon i en diskussion om EBA:s stresstester, ÖUP 2016, nödlidande lån och harmoniseringen av alternativ och nationellt handlingsutrymme i CRR/CRD IV.

Som ett led i uppfyllandet av rapporteringskraven i SSM-förordningen deltog representanter för ECB i diskussioner med nationella parlament.

Samverkan med Europeiska revisionsrätten

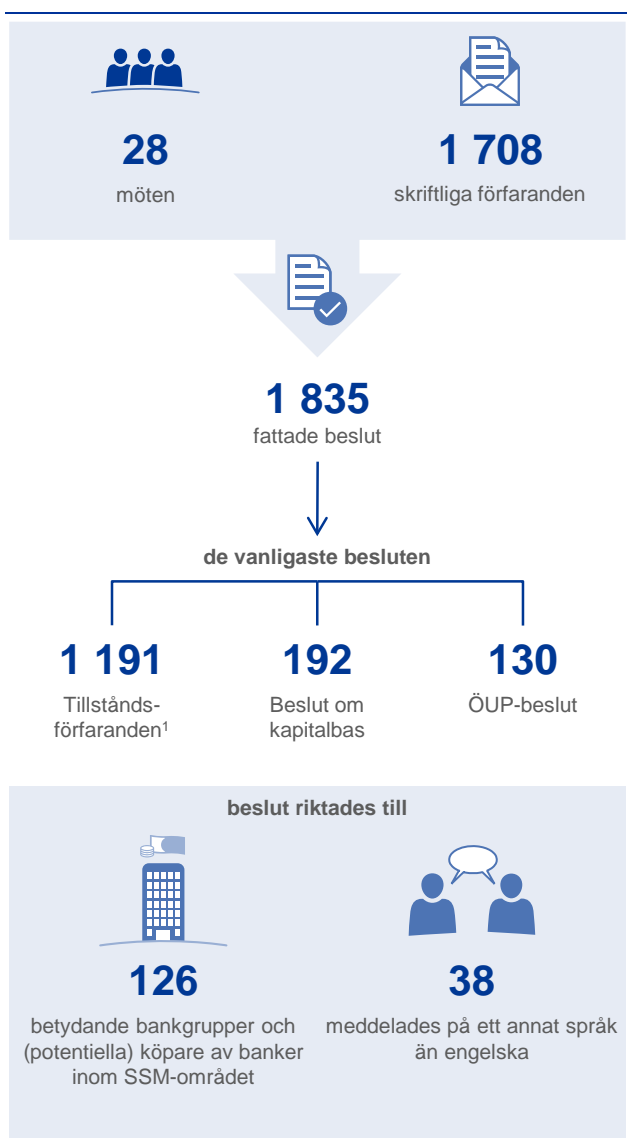
Som en del av Europeiska revisionsrättens granskning av "effektiviteten i ECB:s förvaltning", som utfördes i enlighet med artikel 20.7 i SSM-förordningen, hade ECB:s banktillsyn ett omfattande utbyte med revisionsrätten. Europeiska revisionsrätten publicerade sin [första särskilda rapport om den gemensamma tillsynsmekanismen](#), "En bra början men ytterligare förbättringar behövs", i november 2016. Revisionsrätten fokuserade på effektiviteten i ECB:s förvaltning inom området banktillsyn och konstaterade ECB:s framsteg under inrättandet av SSM. Rapporten innehåller dock 13 rekommendationer som ECB preliminärt uttryckte sina åsikter om redan i själva rapporten och som för närvarande är under uppföljning. De viktigaste rekommendationerna från revisionsrätten fokuseras på fyra områden: i) styrning (t.ex. effektivisering av beslutsprocessen), ii) ansvarighet (t.ex. utarbetande och offentliggörande av en formell resultatram), iii) gemensamma tillsynsgrupper (t.ex. säkerställa att nationella myndigheter deltar till fullo och proportionellt i tillsynsgruppernas arbete) och iv) inspektioner på plats (t.ex. stärka ECB-personalens deltagande i inspektioner på plats).

4.2 Beslutsprocess

4.2.1 Tillsynsnämnden och styrkommittén

Bild 7

Beslut av tillsynsnämnden 2016

Anm.: Uppgifterna i den här bilden avser enskilda tillsynsbeslut som är riktade till enheter under tillsyn eller deras potentiella förvärvare och instruktioner till nationella behöriga myndigheter om betydande eller mindre betydande institut. Dessutom fattade tillsynsnämnden beslut i ett antal horisontella frågor (t.ex. gemensamma metoder) och institutionella frågor.

1) De 1 191 besluten om tillståndsförfaranden omfattar 2 686 enskilda förfaranden (se avsnitt 2.1.2)

Tillsynsnämnden höll sammanlagt 28 sammanträden 2016. Av dessa hölls 24 i Frankfurt am Main och fyra via telekonferens. Vid dessa sammanträden diskuterade tillsynsnämnden en rad olika frågor, både avseende individuella banker och mer allmängiltiga policyfrågor. Tillsynsnämnden fattade en majoritet av sina beslut 2016 genom ett skriftligt förfarande⁴¹. De flesta besluten gällde, som även 2015, lämplighetsbedömningar.

Ett mycket stort antal beslut gällde enskilda banker (se [bild 7](#)) och antogs genom förfarandet med implicit godkännande. I denna tvåstegsprocess lämnas enskilda utkast till beslut först in till tillsynsnämnden för godkännande. Därefter skickas utkastet till beslut till ECB-rådet för implicit godkännande. Trettioåtta av de 126 bankgrupperna som stod under ECB:s direkta tillsyn 2016 begärde att få formella ECB-beslut på ett annat officiellt EU-språk än engelska.

Förutom beslut om enskilda banker fattade tillsynsnämnden beslut om övergripande frågor, i synnerhet användningen av gemensamma metoder och ramverk för särskilda delar av tillsynen. Vissa av dessa beslut utarbetades av tillfälliga strukturer på uppdrag av tillsynsnämnden. Dessa strukturer bestod av högre chefer från ECB och de nationella behöriga myndigheterna. De utförde förberedande arbete på ÖUP-metoden och på en enhetlig tillsynsmetod för institut med höga nivåer av nödlidande lån. Tillsynsnämnden slutförde även sitt arbete rörande de alternativ och det handlingsutrymme som ges genom unionsrätten. [Tillägget till ECB:s handbok om alternativ och handlingsutrymme](#) publicerades i augusti 2016.

⁴¹ Enligt artikel 6.7 i [tillsynsnämndens arbetsordning](#) kan beslut även fattas genom ett skriftligt förfarande, såvida inte minst tre av de röstberättigade ledamöterna i tillsynsnämnden kommer med invändningar. I så fall ska punkten sättas upp på dagordningen inför nästa möte i tillsynsnämnden. Ett skriftligt förfarande kräver i normala fall minst fem arbetsdagar för behandling av tillsynsnämnden.

Tillsynsnämnden

Främre raden (från vänster till höger):

Mathias Dewatripont, Elisa Ferreira, Tatiana Dubinova (suppleant för Vladimír Dvořáček), Julie Dickson, Anneli Tuominen, Danièle Nouy, Sabine Lautenschläger, Jeļena Ņebedeva (suppleant för Pēteris Putniņš), Cyril Roux, Alexander Demarco

Mittneraden (från vänster till höger):

Raimund Röseler (suppleant för Felix Hufeld), Ignazio Angeloni, Luc Coene, Zoja Razmusa, Norbert Goffinet, Claude Simon, Marko Bošnjak, Fernando Restoy Lozano

Bakre raden (från vänster till höger):

Helmut Ettl, Jouni Timonen, Andreas Dombret, Fabio Panetta, Andreas Ittner, Karol Gabarretta, Andres Kurgpõld (suppleant för Kivilar Kessler), Vytautas Valvonis (suppleant för Ingrida Šimonytė), Yíangos Demetriou, Ilias Plaskovitis, Jan Sijbrand, Robert Ophèle.

ECB effektiviserade sina beslutsprocesser ytterligare 2016

Luc Coene, ECB-representant i tillsynsnämnden, avled den 5 januari 2017.

Det officiella tillkännagivandet finns på ECB:s webbplats.

ECB vidtog steg för att ytterligare effektivisera sin beslutsprocess 2016. Förutom att standardisera vissa delar av dokumentationen och sammanslagningen av tillhörande beslut i ett enda skriftligt förfarande, utformade ECB ett **ramverk för antagande av vissa typer av tillsynsbeslut genom delegering**. Ramverket kommer 2017 att möjliggöra delegering av de flesta beslut inom två områden till högre chefer inom ECB:s banktillsyn: lämplighetsbedömningar och ändring av betydandestatus för enheter under tillsyn. Målet är att få till stånd en bred delegering av rutinbeslut som kräver begränsad bestämmanderätt. Delegering av beslutsbefogenheter gör processen för tillsynsbeslut mycket effektivare. Tillsynsnämnden och ECB-rådet kommer därigenom också att kunna fokusera på frågor och beslut med hög inverkan som kräver en mer djupgående bedömning.

Styrkommittén utför stödtjänster för tillsynsnämnden och förbereder dess sammanträden. Den består av åtta ledamöter från tillsynsnämnden. Den höll 18 möten 2016, samtliga i Frankfurt am Main.⁴² I april skedde den vanliga rotationen av de fem ledamöterna från nationella behöriga myndigheter, vilka är tillsatta för en ettårsperiod.

⁴² Se artikel 26.10 i SSM-förordningen.

Ordförande	Danièle Nouy	Cypern	Yiannos Demetriou (Central Bank of Cyprus)
Vice ordförande	Sabine Lautenschläger	Lettland	Pēters Putniņš (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) Zoja Razmusa (Latvijas Banka)
Företrädare för ECB	Ignazio Angeloni Luc Coene (f.o.m. 5 januari 2017) Julie Dickson Sirikka Härmäläinen (t.o.m. juni 2016)	Litauen	Ingrida Šimonytė (Lietuvos bankas) (t.o.m. augusti 2016) Vytautas Valvonas (Lietuvos bankas) (sedan 15 februari 2017)
Belgien	Mathias Dewatripont (Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique)	Luxemburg	Claude Simon (Commission de Surveillance du Secteur Financier) Norbert Goffinet (Banque centrale du Luxembourg)
Tyskland	Felix Hufeld (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) Andreas Dombret (Deutsche Bundesbank)	Malta	Karol Gabarretta (Malta Financial Services Authority) Alexander Demarco (Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta)
Estland	Kilvar Kessler (Finantsinspeksioon) Madis Müller (Eesti Pank)	Nederländerna	Jan Sijbrand (De Nederlandsche Bank)
Irland	Cyril Roux (Central Bank of Ireland/Banc Ceannais na hÉireann) (t.o.m. 28 februari 2017) Ed Sibley (Central Bank of Ireland/Banc Ceannais na hÉireann) (sedan 1 mars 2017)	Österrike	Helmut Ettl (Finanzmarktaufsicht) Andreas Ittner (Oesterreichische Nationalbank)
Grekland	Ilias Plaskovitis (Bank of Greece)	Portugal	Elisa Ferreira (Banco de Portugal)
Spanien	Fernando Restoy Lozano (Banco de España) (t.o.m. 31 december 2016) Javier Alonso (fr.o.m. 1 januari 2017)	Slovenien	Stanislava Zdravec Capriolo (Banka Slovenije) (t.o.m. 5 april 2016) Marko Bošnjak (Banka Slovenije) (fr.o.m. 6 april 2016 t.o.m. 13 mars 2017) Primož Dolenc (Banka Slovenije) (sedan 14 mars 2017)
Frankrike	Robert Ophèle (Banque de France)	Slovakien	Vladimír Dvořáček (Národná banka Slovenska)
Italien	Fabio Panetta (Banca d'Italia)	Finland	Anneli Tuominen (Finansinspektionen) Jouni Timonen (Finlands bank) (t.o.m. 28 februari 2017) Olli Rehn (Suomen Pankki) (sedan 1 mars 2017)

Dessutom hade styrkommittén 15 sammanträden i sin utökade sammansättning, alltså med deltagande av representanter på hög nivå från alla 19 nationella behöriga myndigheter. Av dessa sammanträden hölls tio i Frankfurt am Main och fem via telekonferens. Sammanträdena ägnades åt att leda 2016 års stresstest.

4.2.2 Den administrativa omprövningsnämndens verksamhet

Under 2016 mottog den administrativa omprövningsnämnden åtta ansökningar om omprövning av ECB:s tillsynsbeslut⁴³ (se **diagram 8**).

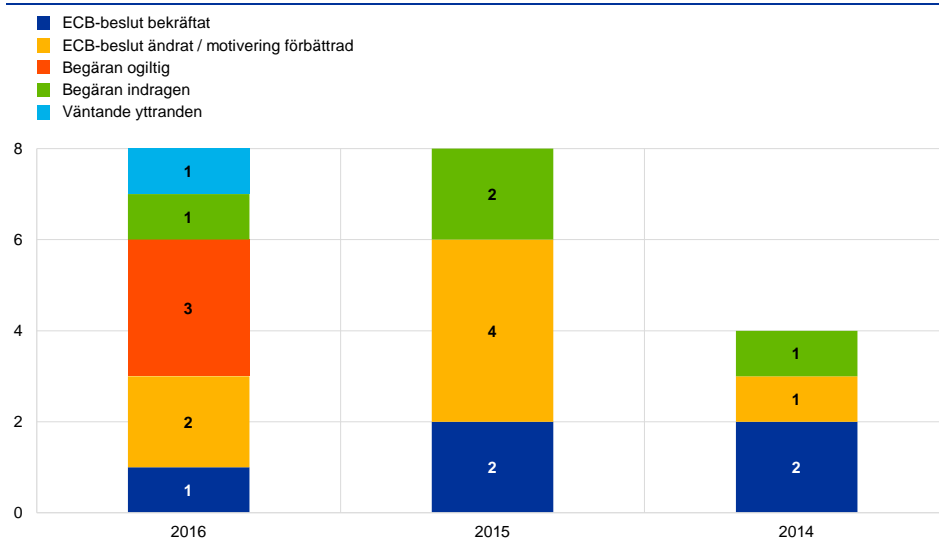
I de flesta fall gav den administrativa omprövningsnämndens yttranden inte upphov till något rättsligt förfarande. Det var därför effektivt i att sänka kostnaderna för omprövning av tillsynsbeslut för samtliga berörda parter. Denna "processekonomi" var ett av skälen till varför EU:s lagstiftare beslutade att inrätta omprövningsnämnden.⁴⁴

⁴³ Den administrativa omprövningsnämnden består av fem ledamöter: Jean-Paul Redouin (ordförande), Concetta Brescia Morra (vice ordförande), Javier Aristegui, André Camilleri och Edgar Meister samt två suppleanter: René Smits och, sedan 3 februari 2016, Ivan Šramko.

⁴⁴ Skäl 64 i förordningen om den gemensamma tillsynsmekanismen.

Diagram 8

Antalet ansökningar om omprövning oförändrat jämfört med 2015

Källa: ECB

Frågor som varit föremål för omprövning och frågor om relevans

De ansökningar som lämnades in till den administrativa omprövningsnämnden rörde flera ämnen och typer av tillsynsbeslut: bolagsstyrning, överensstämmelse med tillsynskrav och indragning av tillstånd.

Granskningen av ECB-beslut 2016 gällde främst hur de överensstämde med förfaranderegler, inbegripet vederbörliga processkrav, korrekt framställning av fakta, tillräcklig grund i beslutsmotiveringen och uppfyllande av proportionalitetsprincipen. Den administrativa omprövningsnämnden utredde också samarbetet mellan ECB och de nationella behöriga myndigheterna, vilket i några fall inkluderade banker utanför SSM (som var del av en betydande bankgrupp under direkt tillsyn av ECB).

Granskningen av ECB:s beslut var krävande, särskilt på grund av de fragmenterade regelverken (olikartat införlivande av europeisk lagstiftning på nationell nivå) och den fortsatt vida omfattningen av nationellt handlingsutrymme.

Administrativa omprövningsnämnden höll muntliga utfrågningar i två fall 2016. Muntliga utfrågningar ger de sökande möjlighet att bli hörda och ECB möjlighet att lägga fram sina åsikter. Muntliga utfrågningar har med tiden visat sig vara en viktig del av omprövningsprocessen.

4.3 Rekrytering till ECB:s banktillsyn

Sedan SSM startade den 4 november 2014 har det tydligt visat sig att det behövs mer resurser än väntat för flera viktiga uppgifter. I september 2015 beslutade ECB-rådet därför att öka antalet anställda stegvis under 2016 och 2017.

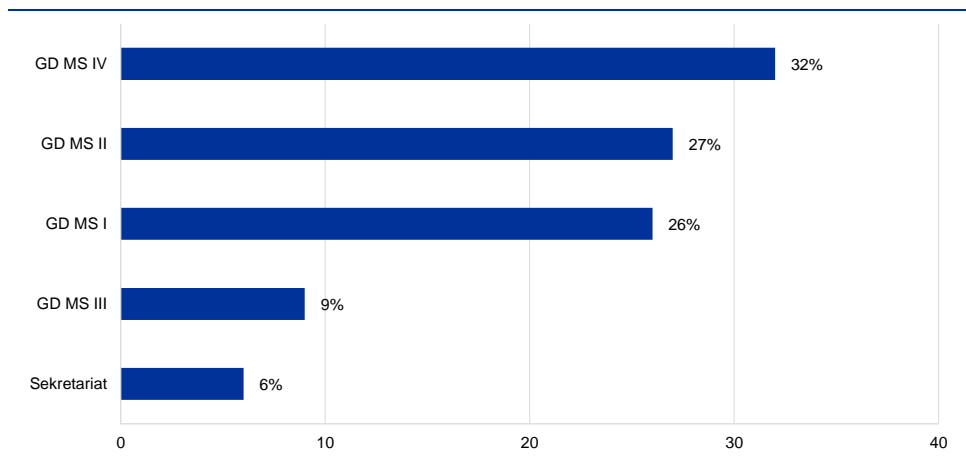
160

ytterligare tjänster
godkändes för
tillsynsrelaterad
verksamhet 2016

För 2016 godkändes ytterligare 160 (fasta och tillfälliga) tjänster i de tillsynsrelaterade verksamhetsområdena. De respektive rekryteringarna skedde genom öppna, allmänna uttagningar och började med chefs- och rådgivarbefattningar. Syftet med uttagningarna var att få fram de kandidater som var bäst lämpade i fråga om duglighet, effektivitet och integritet. I linje med ECB:s normala rekryteringsförfarande var alla kandidater tvungna att inte bara visa att de har de solida fackkunskaper som krävs utan även lämplig social kompetens och i tillämpliga fall ledarskapsförmåga. **Diagram 9** visar hur de godkända tjänsterna fördelade sig på de fem affärsområden i ECB som arbetar med banktillsyn den 31 december 2016.

Diagram 9

Fördelning av godkända befattningar för huvudområden inom ECB:s banktillsyn per den 31 december 2016

I slutet av 2016 var cirka 97 % av de godkända befattningarna för huvudområden inom SSM tillsatta, eller höll på att tillsättas.

Könsfördelningen visas i **bild 8**:

Bild 8

Könsfördelningen inom ECB:s banktillsyn

Andel kvinnlig personal (i grönt)

Personal totalt

I ej ledningsgivande funktioner

40 %

I ledningsgivande funktioner

32 %

68 %

141,5

ytterligare tjänster
godkändes för
tillsynsrelaterad
verksamhet 2017

I september 2015 godkände ECB-rådet även en preliminär ytterligare ökning av banktillsynspersonalen för 2017 och bad ECB att lämna in en rapport 2016 för att bekräfta det faktiska behovet utifrån erfarenheterna under de första 18 månaderna av SSM och de väntade resursvinsterna. Den rapporten samordnades av tillsynsnämndens ordförande och vice ordförande. Baserat på rönen i rapporten godkände ECB-rådet i december 2016 141,5 nya fasta och tillfälliga heltidsekvivalenter för 2017, med beaktande av i) nya behov som utlösts genom det ökade antalet uppgifter sedan 2015 (särskilt ett ökat antal betydande institut att utöva tillsyn över och inrättandet av det nya europeiska krishanteringsramverket), ii) behovet av att ge nationella behöriga myndigheter tid att uppfylla sina åtaganden när det gäller rekryteringen av personal till de gemensamma tillsynsgrupperna och iii) resursvinster som ECB identifierat (t.ex. synergier i tillsynen av "värdenheter" som hör till samma grupp "utanför SSM").

Ruta 2

Samarbete i Europa

För att den europeiska banktillsynen ska lyckas är det av största vikt att kolleger från ECB och nationella behöriga myndigheter växer ihop som ett team av tillsynsmedarbetare som samarbetar på nivå av både gemensamma tillsynsgrupper och de horisontella funktionerna. Bland annat betyder detta att man måste lära känna varandra, utbyta åsikter och lära sig av varandra för att främja en gemensam SSM-kultur. Det var i den andan som ECB, tillsammans med de nationella behöriga myndigheterna, lanserade nedanstående initiativ 2016.

SSM:s utbildningsplan

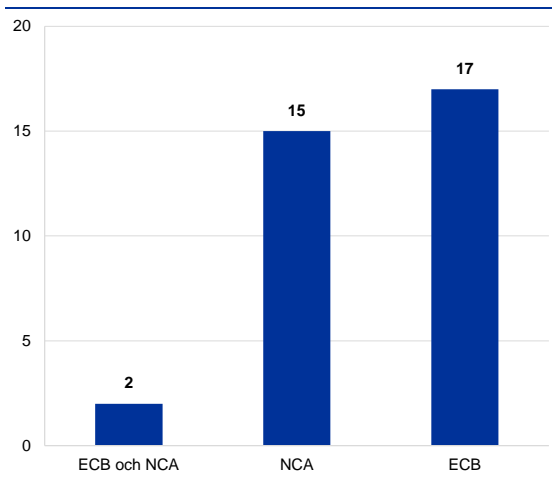
SSM:s största tillgång är dess personal. ECB och nationella behöriga myndigheter strävar därför efter att säkerställa att deras personal har de färdigheter som behövs för att utföra sina uppgifter och att de kan utveckla sin kompetens med tiden.

Utbildning är en viktig del av den processen. En gemensam inställning till utbildning för tillsynspersonal kommer att bidra till

- en enhetlig inställning till tillsyn
- en gemensam tillsynskultur
- rörlighet inom SSM, flexibilitet och personalutveckling
- skapande av stordriftsfördelar och större expertis inom SSM.

Diagram A

Gemensam insats: Kurser som anordnades vid ECB/nationella behöriga myndigheter 2016

Både nationella behöriga myndigheter och ECB stod som värdar för 34 systemomfattande kurser under 2016. Dessa var ett resultat av tillsynsgemenskapens gemensamma insatser. Fjorton av dem var nyutformade och över 1200 platser erbjöds till SSM-personal. Under 2017 kommer över 60 systemomfattande kurser att erbjudas.

Reguljära seminarier för gemensamma tillsynsgrupper

De gemensamma tillsynsgrupperna är ryggraden i SSM. ECB lanserade 2016 endagsseminarier för att bidra till att bygga ett gemensamt team av europeiska tillsynsmedarbetare. Dessa seminarier om "Working in a JST" hålls i Frankfurt am Main och

på andra platser i euroområdet. Vid dessa dynamiska och interaktiva seminarier delar tillsynsmyndigheter med sig av bra praxis som de kanske redan har implementerat i vissa grupper för att göra det interna samarbetet effektivare och mer verkningsfullt. Seminarierna ger också de gemensamma tillsynsgruppernas medlemmar från hela euroområdet möjlighet att utbyta åsikter under praktiska övningar. Mer generellt främjar de samarbete och ökar öppenheten och transparensen bland medlemmarna i samma gemensamma tillsynsgrupper.

Praktikplatser i SSM

ECB lanserade 2016 det första praktikprogrammet för SSM i syfte att skapa en pool av unga begåvningar för hela SSM. I det här programmet hade utexaminerade akademiker möjlighet att flytta mellan institut inom SSM och därigenom få värdefull paneuropeisk arbetserfarenhet och kunna bidra till en gemensam banktillsynskultur i Europa. Den 1 oktober 2016 valde 26 av de 33 deltagarna i SSM:s praktikprogram 2016 att ansluta sig till nationella tillsynsmyndigheter i flera europeiska länder för en anställning på fyra månader. För de flesta av dem var detta deras andra tjänst i en nationell behörig myndighet utöver tiden de tillbringade i ECB. Efter utstationeringen kommer samtliga SSM-praktikanter att återvända till ECB i Frankfurt am Main för att dela med sig av sina lärdomar och ge feedback om programmet och sina erfarenheter av SSM:s arbetskultur.

4.4 Tillämpning av uppförandekoden

I enlighet med artikel 19.3 i SSM-förordningen måste ECB ha en [uppförandekod](#) som styr ECB:s personal och ledning som är inblandade i banktillsynen och som bemöter eventuella frågor kring intressekonflikter. Relevanta bestämmelser ingår i ECB:s etiska ramverk, vilket genomförs av byrån för efterlevnad och organisationsstyrning (Compliance and Governance Office, CGO). CGO ger råd till all ECB-personal i etiska frågor.

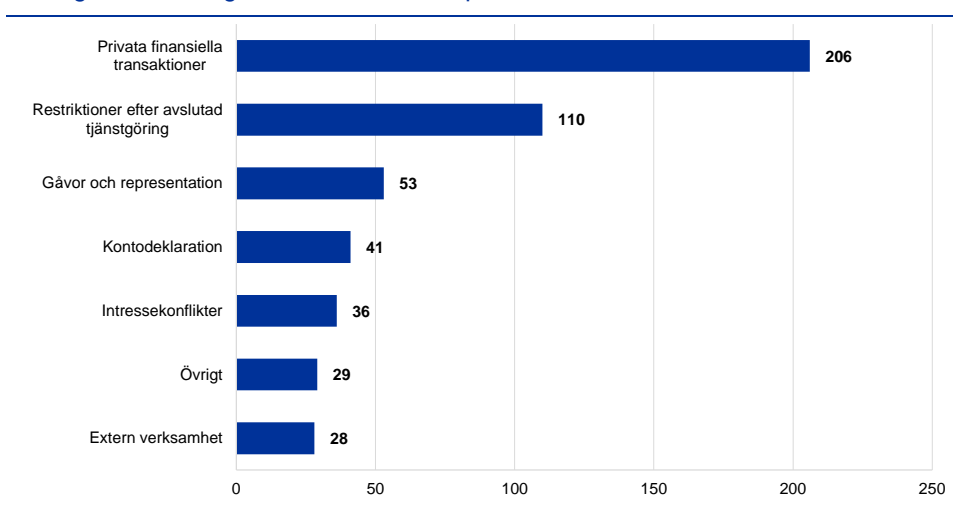

Över 1 500
ansökningar mottogs av
byrån för efterlevnad och
organisationsstyrning
under 2016

Under 2016 fick CGO över 1 500 frågor från ECB-personal inom ämnen av flera olika slag. En tredjedel kom från personal som arbetar med banktillsyn och rörde, bland annat, privata ekonomiska transaktioner, restriktioner efter avslutad tjänstgöring, gåvor och representation och andra frågor om intressekonflikter (se [diagram 10](#)). CGO upptäckte ett fåtal fall där ramverket inte hade efterlevts, varav cirka en tredjedel gällde chefer och medarbetare som arbetade med banktillsyn. Inget av dessa gällde avsiktliga tjänstefel eller andra allvarliga fall av bristande efterlevnad.

Diagram 10

Mottagna ansökningar 2016 rörde oftast privata ekonomiska transaktioner

När det gäller chefer och medarbetare som lämnade sina befattningar inom banktillsynen under 2016 var det inte i något fall aktuellt med en karantänperiod i enlighet med det etiska ramverket.

I syfte att uppnå en lämplig organisations- och etikkultur inom hela SSM har de nationella behöriga myndigheterna meddelat ECB vilka åtgärder de har vidtagit för att genomföra och efterleva [ECB:s riktlinje](#) om de gemensamma principerna i ett etiskt ramverk för både ECB och de nationella behöriga myndigheterna. En särskild arbetsgrupp för etiska frågor tog hand om dessa verksamheter och fortsatte stödja ECB-rådet i detta avseende.

ECB:s etikkommitté ger råd till medlemmar av de organ som är inblandade i ECB:s beslutsprocesser i etiska frågor. Den avgav SSM-relaterade yttranden i åtta fall

2016. Etiktkommittén rekommenderade till exempel en sexmånaders förlängning av en frysningsperiod som tidigare fastställts för en ledamot i tillsynsnämnden efter att ledamotens make/maka avgått från en icke verkställande funktion i styrelsen för en bank under tillsyn. Rekommendationen gavs av försiktighets-skäl och för att dämpa eventuella uppfattningar av intressekonflikter. Dessutom meddelade ledamöter i tillsynsnämnden och andra deltagare i tillsynsnämndens möten etiktkommittén om fall av yrkesverksamhet i offentliga eller internationella organisationer och bolag utanför den finansiella sektorn efter avslutad tjänstgöring. Etiktkommittén bedömde att dessa fall var oproblematiske. Etiktkommittén gav även råd angående lämplig ersättning till en före detta ledamot av tillsynsnämnden under karantänperioden.

4.5 Tillämpning av principen om åtskillnad mellan penningpolitik och tillsynsuppgifter

Principen om att det penningpolitiska uppdraget och tillsynsuppdraget ska hållas åtskilda handlade under 2016 främst om utbytet av information mellan olika politikområden.⁴⁵ I enlighet med [beslut ECB/2014/39 om genomförandet av åtskillnaden mellan ECB:s penningpolitiska funktion och tillsynsfunktion](#) skedde detta utbyte av information på behovsbasis, dvs. funktionerna måste bevisa att den begärda informationen var nödvändig för deras uppdrag. De flesta fallen gällde inte uppgifter om enskilda banker. Tillgång till konfidentiell information beviljades direkt av den ECB-funktion som hade informationen. Direktionen behövde inte ingripa för att lösa eventuella intressekonflikter. I nio fall behövde dock direktionen ingripa med stöd av beslut ECB/2014/39 för att möjliggöra ett utbyte av icke-anonymiserade Finrep- och Corep-data⁴⁶, samt andra rådata. Tillgången till data beviljades tillfälligt för att garantera att kravet om behovsbasis uppfylldes vid varje relevant tidpunkt. Åtskillnaden på beslutsnivå fungerade utan problem och medlingspanelen behövde därför inte ingripa.

⁴⁵ Beslut ECB/2014/39 innehåller även bestämmelser om organisatoriska aspekter.

⁴⁶ Finrep (finansiell rapportering) och Corep (sameuropeisk rapportering) ingår i EBA:s tekniska genomförandestandarder (ITS). Syftet med den finansiella rapporteringen är att inhämta information från banker. Rapporteringen sker i ett standardiserat format av bankernas årsredovisningar (balansräkning, resultaträkning och detaljerade bilagor). Den sameuropeiska rapporteringen går ut på att inhämta, också i ett standardiserat format, information angående Pelare 1-beräkningar, dvs. detaljerad information om kapitalbas, avdrag och kapitalkrav (kredit- och marknadsrisk samt operativ risk) samt stora exponeringar.

4.6 Ramverk för datarapportering och informationshantering

Utveckling när det gäller ramverket för datahantering

I enlighet med ramförordningen om SSM har ECB ansvaret för att organisera processerna för insamling och kvalitetsgranskning av data som rapporteras av enheter under tillsyn.⁴⁷

Huvudmålet är att se till att SSM använder tillförlitliga och korrekta tillsynsdata. ECB har därför ett nära samarbete med de nationella behöriga myndigheternas rapporteringsenheter, vilka är de första att ta del av tillsynsrapporter från kreditinstitut och de som utför de första kvalitetskontrollerna av dessa data. För att uppnå sitt mål samarbetar ECB med de nationella behöriga myndigheterna (och med enheter under tillsyn vid direktrapportering till ECB) genom den "sekventiella metoden"⁴⁸.

Den **sekventiella metoden** håller för närvarande på att förbättras, både den kortfristiga och den långfristiga formen. Inom ramen för den kortfristiga metoden uppmanas nationella behöriga myndigheter, såsom diskuterades med berörda parter 2016, att sända data till ECB före senaste inlämningsdatum till ECB, oavsett den nationella behöriga myndighetens eventuella interna valideringsregler. Denna metod syftar till att säkerställa att a) det går kortare tid mellan det att enheten lämnar in sin rapport och uppgifterna blir tillgängliga för SSM:s tillsynspersonal och att b) innehållet i ECB:s/de nationella behöriga myndigheternas databaser likriktas. I den långfristiga metoden är avsikten att identifiera bästa praxis i varje nationell behörig myndighet och föreslå harmoniserade bästa praxis.

När ECB mottagit datarapporterna vidarebefordras de i olika format till IMAS-systemet⁴⁹ för att uppgifterna ska bli tillgängliga för slutanvändarna, exempelvis gemensamma tillsynsgrupper och horisontella funktioner inom SSM. Valda data från ett urval av institut (främst betydande institut) vidarebefordras också automatiskt till EBA efter mottagandet.

Insamlingen av data sker månadsvis, kvartalsvis, halvårsvis eller årsvis och data från både betydande institut och mindre betydande institut finns tillgängliga från referensperioden december 2014 (i tillämpliga fall) och framåt.

Särskilt under 2016 och efter offentliggörandet av de underliggande rättsakterna⁵⁰, började SSM regelbundet samla in rapporterna för ytterligare övervakningsmått för likviditet (ALMM) och referensportföljerna för tillsynsändamål (SBP) samt

⁴⁷ Artikel 140.4 i ramförordningen om SSM.

⁴⁸ Den "sekventiella metoden" är ramverket för överföring av tillsynsdata från banker till de nationella behöriga myndigheterna, från de nationella behöriga myndigheterna till ECB och från ECB till EBA.

⁴⁹ IMAS: Informationshanteringssystemet för SSM.

⁵⁰ Rättsakter: ALMM: Förordning (EU) 2016/313 av den 1 mars 2016 om ytterligare övervakningsmått för likviditetsrapportering. SBP: Förordning (EU) 2016/2070 om fastställande av tekniska tillsynsstandarder för mallar, definitioner och IT-lösningar som instituten ska använda vid rapportering till Europeiska bankmyndigheten och behöriga myndigheter. LCR: Förordning (EU) 2016/322 av den 10 februari 2016 om tillsynsrapportering av likviditetstäckningskravet. LR: Förordning (EU) 2016/428 av den 23 mars 2016 om rapportering av bruttosoliditetsgraden.

rapporterna för likviditetstäckningsgrad (LCR) och bruttosoliditetsgrad (LR), i enlighet med ändrade rapporteringsramar.

ECB har sedan 2016 publicerat omfattande uppgifter om den europeiska banksektorn

ECB producerar regelbundet tillsynsstatistik, nyckelriskindikatorer, rapporter och dashboards för slutanvändare. Aggregerade bankdata⁵¹ för betydande institut på högsta konsolideringsnivå har publicerats på webbplatsen för ECB:s banktillsyn sedan 2015. Dessa data genomgick 2016 en omfattande förbättring vad gäller ytterligare statistik och mer djupgående uppdelning (t.ex. i geografiska områden och per bankklassificering). Offentliggörandet sker även nu kvartalsvis (se även avsnitt 7).

Datahantering och spridning av data inom SSM – IMAS

IMAS-systemet fortsätter vara avgörande för att stödja centrala SSM-processer och skapa en harmoniserad tillsynsmetod i alla euroländer. IMAS utvecklades avsevärt under 2016, inte bara genom att i större grad omfatta SSM:s tillsynsförfaranden som t.ex. ÖUP, inspektioner på plats, operativ planering och tillståndsförfaranden, utan även genom att göra gränssnittet mer användarvänligt, förstärka kapaciteten för informationsanalys och mer allmänt berika tillgängligt innehåll.

När det gäller driften av IMAS lämnar ECB uppdaterade rapporteringsinstruktioner (t.ex. om överföringen av och kvaliteten på ITS-data, användningen av databasen och hur man söker efter specifik information) och ger tekniskt stöd till slutanvändare.

Ruta 3

Insatser för mer transparens

Sedan ECB påbörjade sina nya tillsynsuppgifter har det ställts frågor om huruvida man är tillräckligt transparent och tillförlitlig. Transparens innebär att ECB:s beslut och förfaranden måste förklaras tydligt och i tid. Med tillförlitlighet avses ECB:s ansvar för sina handlingar gentemot EU:s medborgare och deras folkvalda representanter. Transparens ger allmänheten möjlighet att bedöma ECB:s resultat i förhållande till dess målsättningar. Av den anledningen gjordes större insatser 2016 för att öka transparensen i ECB:s banktillsyn.

ECB:s banktillsyn har kommunicerat med allmänheten i ökande grad. Den 23 mars 2016 höll tillsynsnämndens ordförande och vice ordförande den första årliga presskonferensen och förklarade hur ECB utförde sin tillsynsverksamhet 2015. Dessutom publicerade ECB:s banktillsyn metodhandboken för ÖUP, där tillvägagångssättet för tillsynen presenteras. Politiska budskap framfördes genom 42 tal och 18 intervjuer som gavs av tillsynsnämndens ordförande, vice ordförande och ECB-representanter och publicerades på webbplatsen för ECB:s banktillsyn. Ordförandens och vice ordförandens möteskalendrar offentliggjordes regelbundet 2016 och ECB:s banktillsyn informerade och sökte återkoppling från lagstiftare och allmänhet inom ramen för:

- 7 samrådsförfaranden

⁵¹ Bilaga "Den europeiska banksektorn i siffror" Se även [SSM:s bankstatistik](#).

- 1 295 frågor från allmänheten, av vilka 608 gällde allmänna banktillsynsfrågor, 619 klagomål om banker och 68 frågor om enheter under tillsyn,
- 34 svar på tillsynsrelaterade frågor från ledamöter i Europaparlamentet.

ECB:s banktillsyn ökade 2016 sin direkta samverkan med banker under tillsyn. Med hjälp av publikationer, pressmeddelanden, workshops och förklarande samtal, förklarade ECB:s banktillsyn ÖUP och stresstestmetoderna för banker. ECB sökte dessutom återkoppling från branschen. Europeiska bankfederationens årliga enkät om SSM:s tillsynserfarenhet visade att ECB:s banktillsyn har blivit bättre på att kommunicera effektivt och tydligt. När det gäller just ÖUP så hölls 13 möten och en telekonferens med bankföreningar. ECB anordnade också en diskussion med representanter för Europeiska ombudsmannen, Emily O'Reilly, om transparensen i ÖUP. I en [skrivelse till ordföranden](#) uttryckte O'Reilly sin tillfredsställelse över hur ECB säkerställde transparensen genom det sätt på vilket ÖUP genomförs och gav några ytterligare rekommendationer.

Sedan december 2016 har ECB:s banktillsyn publicerat aggregerade data om banker under tillsyn vad gäller balansräkningens sammanställning, lönsamhet, solvens och kredit risk. Denna [bankstatistik](#) publiceras kvartalsvis på webbplatsen för ECB:s banktillsyn och presenteras med geografisk uppdelning och per bankklassificering.

Transparens säkerställs också genom ECB:s system med tillgång för allmänheten. ECB:s beslut om allmänhetens tillgång till Europeiska centralbankens handlingar⁵² är förenligt med de mål och standarder som tillämpas av andra institutioner och organ inom EU när det gäller allmänhetens tillgång till deras handlingar. Det ökar transparensen, samtidigt som det tar hänsyn till ECB:s och de nationella behöriga myndigheternas oberoende och upprätthåller sekretessen i vissa frågor som specifikt rör utförandet av ECB:s uppgifter. Det inkom fler ansökningar från allmänheten om tillgång till dokument som rör ECB:s tillsynsuppgifter 2016.

⁵² [Beslut \(EU\) 2015/529](#) av den 21 januari 2015 om ändring av beslut ECB/2004/3 om allmänhetens tillgång till Europeiska centralbankens handlingar (ECB/2015/1, EUT L 84, 28.3.2015, s. 64). Enligt dessa regler har varje enskild person rätt att få tillgång till ECB:s handlingar, på vissa villkor som anges i ECB:s beslut. I beslutet anges skälen till varför tillgång till handlingar kan avslås, t.ex. p.g.a. sekretesskrav under arbetsprocesserna vid ECB:s beslutande organ, tillsynsnämnden eller andra interna organ.

5 Rapportering om budgetutnyttjande

Enligt SSM-förordningen ska ECB ha tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sitt tillsynsuppdrag på ett effektivt sätt. Dessa resurser finansieras genom en tillsynsavgift som tas ut av de enheter som står under ECB:s tillsyn.

Utgifterna för tillsynsuppdraget redovisas separat i ECB:s budget.⁵³ Budgetansvaret för ECB ligger hos ECB-rådet. Detta organ antar ECB:s årliga budget på direktionens förslag och i samråd med tillsynsnämndens ordförande och vice ordförande i frågor som rör SSM. ECB-rådet bistås av budgetkommittén (BUCOM), som består av representanter från alla nationella centralbanker i Eurosystemet och från ECB. BUCOM tar ställning till ECB:s rapporter om budgetplanering och budgetövervakning och rapporterar direkt till ECB-rådet.

ECB förväntar sig en ökning i utgifterna för direkt tillsyn av betydande institut 2017. Denna ökning har anknytning till de olika verksamheter som förutses i "[ECB:s banktillsyn: Tillsynsprioriteringar för SSM 2017](#)", främst den riktade granskningen av interna modeller (TRIM). Som förklarades i avsnitt 4.3 fattade dessutom ECB-rådet i december 2016 beslut om att ytterligare öka antalet ECB-anställda som arbetar med banktillsyn från och med 2017. Utgifterna för indirekt tillsyn av mindre betydande institut väntas dock 2017 ligga kvar på en liknande nivå som 2016.

5.1 Utgifter 2016

ECB:s utgifter för tillsynsrelaterade uppgifter utgörs främst av direkta utgifter för [generaldirektoraten i ECB:s banktillsyn och för tillsynsnämndens sekretariat](#). Tillsynsuppdraget är även mycket beroende av de gemensamma stödtjänster som tillhandahålls av ECB:s befintliga verksamhetsområden, bl.a. lokaler, personaladministration, administration, budgetering och kontroll, redovisning, rättstjänst, kommunikation och översättning, internrevision, statistik och IT-tjänster.

I april 2016 antog ECB-rådet ECB:s beslut om det belopp som ska tas ut genom tillsynsavgifter 2016. I det beslutet beräknas årsutgifterna för banktillsyn till 423,2 miljoner euro.⁵⁴ I slutet av 2016 uppgick ECB:s utgifter för tillsynsuppgifter till 382,2 miljoner euro. Det var 10 % mindre än beräknat, vilket gav ett överskott på 41,1 miljoner euro jämfört med de beräknade utgifterna för 2016. I enlighet med den tillämpliga [ECB-förordningen om tillsynsavgifter](#) ("avgiftsförordningen") kommer hela detta överskott att kvittas mot det totalbelopp som ska tas ut 2017.⁵⁵

Utgifterna 2016 var 10 % lägre än beräknat

⁵³ I enlighet med artikel 29 i SSM-förordningen.

⁵⁴ Europeiska centralbankens beslut (EU) 2016/661 av den 15 april 2016 om det totala årliga tillsynsavgiftsbeloppet för 2016 (ECB/2016/7)

⁵⁵ Artikel 9 i Europeiska centralbankens förordning (EU) nr 1163/2014 av den 22 oktober 2014 om tillsynsavgifter (ECB/2014/41).

Tabell 7**Kostnaderna för ECB:s banktillsyn 2016**

(miljoner euro)

	Faktisk utgift 2016	Beräknad utgift 2016	Faktisk utgift 2015	Faktisk utgift 2014
Löner och förmåner	180,6	193,6	141,3	68,9
Lokalhyra och underhåll	58,1	53,0	25,5	13,2
Övriga driftskostnader	143,4	176,7	110,3	74,8
Totala utgifter för banktillsyn	382,2	423,2	277,1	156,9

Anm. På grund av avrundningar kan summor och delsummer i tabellen avvika från summorna av alla poster.

Ökningen på årsbasis av totala utgifter för tillsynsuppgifter 2016 förklaras främst genom helårseffekterna av beslut och utveckling som ägde rum under 2015. Där ingår det högre totala antalet ECB-anställda som arbetar med banktillsyn, flytten till fasta lokaler och tillhandahållandet av statistik och IT-infrastruktur.

Andra kostnadsökningar har att göra med ECB:s engagemang i EBA:s stresstest som utförs vartannat år. Dessa insatser täcktes, i möjligaste mån, genom att omprioritera uppgifter och utnyttja personal från nationella behöriga myndigheter och externa konsulter. Kostnaden för externa resurser uppgick till 2,2 miljoner euro och 8,2 miljoner euro för konsulter.

Löner och förmåner

Löner och förmåner omfattar alla lönerelaterade utgifter, inbegripet övertidsersättning, traktamenten och kostnader för förmåner efter avslutad anställning för tillsynspersonal och personal på de gemensamma serviceenheterna.

De faktiska utgifterna under 2016 för löner och förmåner var 180,6 miljoner euro, dvs. 47 % av de totala utgifterna för banktillsynsuppgifter. De faktiska utgifterna i denna kategori har en förbrukningsgrad på 93 % jämfört med de beräknade utgifterna, vilket är ett underutnyttjande på 13,0 miljoner euro. Detta underutnyttjande kom sig delvis av en lägre tillsättningsgrad i genomsnitt än väntat. I slutet av 2016 hade cirka 97 % av de godkända befattningarna för huvudområden inom SSM tillsatts eller höll på att tillsättas genom rekrytering.

Lokalhyra och underhåll

I slutet av räkenskapsåret 2015 uppgick de faktiska utgifterna för hyra och underhåll, inbegripet avskrivningar på lokalrelaterade tillgångar, till 58,1 miljoner euro. ECB:s banktillsyn slutförde 2016 sin flytt till permanenta lokaler. På grund av bekräftat utrymmesbehov är den faktiska utgiften 5,1 miljoner euro högre än beräknat.

Övriga driftskostnader

I kategorin "övriga driftkostnader" ingår kostnader som konsulttjänster, IT-tjänster, statistiktjänster, avskrivningar av anläggningstillgångar (utom lokaler), resor och utbildning.

Budgetutfallet i denna kategori är sammantaget 143,4 miljoner euro, vilket är lägre än förväntade utgifter för april 2016. Underutnyttjandet i denna kategori återspeglar till största delen tillsynsfunktionens inrättandefas och en överskattning av budgetbehovet för sådana verksamheter som affärsresor och utbildning.

Utöver EBA:s stresstest som utförs vartannat år utgörs de övriga driftskostnaderna för 2016 av det externa stöd som togs i anspråk för att bidra till de "vanliga" samlade bedömningarna, utförandet av inspektioner på plats och förberedelserna inför TRIM-granskningen, vilka alla förklaras närmare i avsnitt 1.

5.2 Avgiftsramar 2016

Avgiftsförordningen utgör tillsammans med SSM-förordningen det regelverk enligt vilket ECB tar ut en årlig tillsynsavgift för sina utgifter för tillsynsuppdraget. I avgiftsförordningen fastställs metoderna för att i) fastställa totalbeloppet för den årliga tillsynsavgiften, ii) beräkna det belopp som ska betalas av varje institut under tillsyn och iii) debitera den årliga tillsynsavgiften.

ECB slutförde 2016 den andra omgången av processen för tillsynsavgiften. Avgiftsförordningen kommer att revideras under 2017, särskilt med avseende på de metoder och kriterier som används för att beräkna den årliga tillsynsavgiften. Ytterligare information om hur enheter under tillsyn kan bidra till revideringen kommer att publiceras på webbplatsen för ECB:s banktillsyn.

Totalt avgiftsbelopp

ECB tog 2016 ut ett totalbelopp på 404,5 miljoner euro i avgifter för att täcka sina utgifter för tillsynsuppgifterna. Detta belopp baseras på väntade utgifter för hela året 2016 och uppgår till 423,2 miljoner euro, justerat enligt följande: i) överskottet på 18,9 miljoner euro överfördes från avgiftsperioden 2015, ii) övriga intäkter från ränta på sena betalningar på 0,1 miljon euro samt iii) 0,3 miljoner euro som återbetalades till individuella banker för avgiftsperioden 2014-2015.

Det belopp som ska täckas genom årliga tillsynsavgifter är uppdelat i två delar. Denna uppdelning beror på enheternas status som betydande eller mindre betydande och återspeglar ECB:s olika grader av tillsyn. Detta belopp fastställs sedan på grundval av de kostnader som uppstår för ECB:s enheter som ansvarar för tillsynen av betydande institut under tillsyn och de som övervakar tillsynen av mindre betydande institut under tillsyn.

 404,5 miljoner euro
tog ECB ut i avgifter för utförandet av tillsynsuppgifter

Tabell 8**Tillsynsavgifter fördelade mellan betydande institut och mindre betydande institut**

(miljoner euro)

	Faktisk inkomst 2016	Beräknad inkomst för banktillsynsuppgifter 2016	Faktisk inkomst 2015	Faktisk inkomst 2014 ⁵⁶
Tillsynsavgifter	382,2	423,2	277,1	30,0
varav:				
Avgifter från betydande enheter eller betydande grupper	338,4	376,0	245,6	25,6
Avgifter från mindre betydande enheter eller mindre betydande grupper	43,7	47,2	31,5	4,4
Övrigt	0,0			
Totala intäkter från banktillsyn	382,2	423,2	277,1	30,0

Som förklaras i avsnitt 5.1 är det ett överskott på 41,1 miljoner euro mellan de faktiska utgifterna för banktillsynsuppgifter 2016 och det belopp som togs ut i avgifter samma år. Hela det överskottet kommer att kvittas mot det totala avgiftsbelopp som tas ut 2017. Det kommer att fördelas på de kategorier av betydande institut och mindre betydande institut baserat på de faktiska kostnader som tilldelades för relevanta funktioner 2016.

Individuella tillsynsavgifter

På banknivå beräknas avgifterna på grundval av bankens betydelse och riskprofil med hjälp av årliga avgiftsfaktorer som alla banker som står under tillsyn har lämnat och med den 31 december föregående år som referensdatum. Den beräknade tillsynsavgiften för varje bank ska sedan betalas sista kvartalet varje räkenskapsår.

⁵⁶ För 2014 täckte ECB sina banktillsynskostnader genom tillsynsavgifter för perioden som inleddes i november 2014, dvs. när man inledde tillsynsverksamheten.

Bild 9

Den variabla avgiftskomponenten bestäms av en banks betydelse och riskprofil

Tillsynsavgiften fastställs på högsta konsolideringsnivå inom de medlemsstater som deltar i SSM. Den innehåller en variabel avgiftskomponent och en minsta avgiftskomponent. Den senare gäller lika för alla banker och är baserad på 10 % av det totala belopp som ska täckas⁵⁷.

Inför beräkningen av de årliga tillsynsavgifter som skulle betalas 2016 hade de avgiftsskyldiga senast den 1 juli 2015 lämnat information till de nationella behöriga myndigheterna om avgiftsfaktorerna med den 31 december 2015 som referensdatum. Den 8 augusti 2016 lät ECB de avgiftsskyldiga få tillgång till uppgifterna om avgiftsfaktorer och uppmanade dem att inkomma med synpunkter inom fem arbetsdagar om de ansåg att uppgifterna var felaktiga. ECB beräknade sedan den enskilda avgiften för varje bank och

bankgrupp.

Enligt artikel 7 i avgiftsförordningen kräver nedanstående ändringar i situationen för en individuell bank att den motsvarande tillsynsavgiften ändras: i) ändrat tillsynsstatus för enheten under tillsyn, dvs. enheten klassificeras om från betydande till mindre betydande eller tvärtom, ii) en ny enhet under tillsyn får tillstånd eller iii) ett befintligt tillstånd dras in. Under 2015 uppgick sådana ändringar, vilka medförde beslut om nya tillsynsavgifter, till 0,3 miljoner euro. Det beloppet återbetalades i början av 2016 och ingick i beräkningen av det i april 2016 godkända totalbelopp som skulle tas ut. Därefter identifierades ytterligare ändringar av enskilda tillsynsavgifter som togs ut under den första faktureringsperioden (november 2014 till slutet av 2015), vilket medförde en ytterligare nettoersättning på 0,4 miljoner euro. Detta belopp kommer att tas med i beräkningen av det totalbelopp som ska tas ut av enheter under tillsyn 2017.

Dessa ändringar rörde i första hand mindre betydande institut och resulterade i ett mindre antal mindre betydande institut på högsta konsolideringsnivån. Detta fick till följd, särskilt vad gäller den minsta avgiftskomponenten, att den procentuella ökningen av den individuella tillsynsavgiften för 2016 för vissa enskilda banker oundvikligen blev högre än väntat med tanke på den procentuella ökningen av det totala beloppet.

ECB behandlar för närvarande 2016-relaterade ansökningar om ändringar i enlighet med artikel 7 i avgiftsförordningen. Hela de återbetalda eller uttagna beloppen kommer att kvittas mot det totalbelopp som ska tas ut 2017.

Mer information om [tillsynsavgifter](#) finns på ECB:s webbplats om banktillsyn. Dessa sidor uppdateras regelbundet med användbar, praktisk information och publiceras på alla officiella EU-språk.

⁵⁷ För de minsta betydande bankerna, vars samlade tillgångar uppgår till högst 10 miljarder euro, halveras den lägsta avgiftskomponenten.

6 Rättsakter om banktillsyn som antagits av ECB

I tabellen nedan anges de rättsakter om banktillsyn som antogs av ECB under 2016 och offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning och på ECB:s webbplats. Rättsakterna har antagits i enlighet med artikel 4.3 i SSM-förordningen och andra relevanta rättsakter.

ECB-förordningar

- **ECB/2016/4**
Europeiska centralbankens [förordning \(EU\) 2016/445](#) av den 14 mars 2016 om de alternativ och det handlingsutrymme som ges genom unionsrätten (EUT L 78, 24.3.2016, s. 60)

Andra ECB-rättsakter än förordningar

- **ECB/2016/1**
Europeiska centralbankens [riktlinje \(EU\) 2016/256](#) av den 5 februari 2016 om att utvidga de gemensamma regler och miniminormer för att insynsskydda vissa statistiska uppgifter som samlas in av Europeiska centralbanken med hjälp av de nationella centralbankerna till att även omfatta nationella behöriga myndigheter i deltagande medlemsstater och Europeiska centralbanken vid utförandet av tillsynsuppgifter (EUT L 47, 25.2.2016, s. 16)
- **ECB/2016/7**
Europeiska centralbankens [beslut \(EU\) 2016/661](#) av den 15 april 2016 om det totala årliga tillsynsavgiftsbeloppet för 2016 (EUT L 114, 28.4.2016, s. 14)
- **ECB/2016/19**
Europeiska centralbankens [beslut \(EU\) 2016/1162](#) av den 30 juni 2016 om utlämnande av förtrolig information i samband med brottsutredningar (EUT L 192, 16.7.2016, s. 73)
- **ECB/2016/37**
Europeiska centralbankens [riktlinje \(EU\) 2016/1993](#) av den 4 november 2016 om principer för samordningen av bedömningen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, och om övervakningen av institutionella skyddssystem inklusive betydande och mindre betydande institut (EUT L 306, 15.11.2016, s. 32)
- **ECB/2016/38**
Europeiska centralbankens [riktlinje \(EU\) 2016/1994](#) av den 4 november 2016 om tillvägagångssättet för erkännande av institutionella skyddssystem för

tillsynsändamål genom nationella behöriga myndigheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 (EUT L 306, 15.11.2016, s. 37)

- **ECB/2016/44**
Europeiska centralbankens [rekommendation](#) av den 13 december 2016 om utdelningsregler (EUT C 481, 23.12.2016, s. 1)

7 Den europeiska banksektorn i siffror

Sedan december 2016 har data om banker under tillsyn vad gäller balansräkningens sammanställning, lönsamhet, solvens och kredit risk publicerats på [webbplatsen för ECB:s banktillsyn](#). Denna statistik publiceras kvartalsvis och presenteras med geografisk uppdelning och per bankklassificering.

Den viktigaste statistiken för granskningsperioden anges nedan.

Det går att se en trend mot högre kapitalrelationer sedan början av 2015 om vi undersöker urvalet av betydande institut på högsta konsolideringsnivå (se Tabell 1). Den totala kapitalrelationen var 17,2 % det tredje kvartalet 2016, en ökning från 16,1 % ett år tidigare. Liknande ökning kan observeras för CET1-relationen och Tier 1-relationen.

Tabell 1

Total kapitalrelation och dess komponenter per referensperiod

(Procent)

Indikatorer	2015 kv3	2015 kv4	2016 kv1	2016 kv2	2016 kv3
CET1-relation	12,77%	13,52%	13,31%	13,52%	13,70%
Tier 1-relation	13,59%	14,34%	14,19%	14,40%	14,59%
Total kapitalrelation	16,06%	16,85%	16,65%	16,96%	17,19%

Källa: ECB

Anm.: Betydande institut på högsta konsolideringsnivå med tillgång till sameuropeisk rapportering om kapitaltäckning (Corep) och finansiell rapportering (Finrep). Den lista med banker som används för de olika referensperioderna kan variera beroende på ändringar i listan med betydande institut och när banker börjar rapportera i enlighet med Finrep. Det fanns 102 banker det andra och tredje kvartalet 2015, 117 det fjärde kvartalet 2015 (ökade rapporteringsskyldigheter i Finrep), 123 det första kvartalet 2016 och 124 det andra kvartalet 2016 (ändringar i listan med betydande institut och rapporteringsskyldigheter i Finrep). Antalet enheter per referensperiod väntas bli stabilt i framtiden och eventuella ändringar kommer att ske till följd av ändringar i listan med betydande institut efter bedömning ECB:s banktillsyn, vilket i allmänhet görs årsvis.

Vidare har den totala andelen nödlidande lån minskat stadigt, från 7,3 % det tredje kvartalet 2015 till 6,5 % det tredje kvartalet 2016.

Tabell 2

Tillgångskvalitet: nödlidande lån och förskott per referensperiod

(Procent)

Indikatorer	2015 kv3	2015 kv4	2016 kv1	2016 kv2	2016 kv3
Andel nödlidande lån	7,31%	7,03%	6,85%	6,61%	6,49%

Källa: ECB

Anm.: Urval som i tabell 1.

Lån och förskott i tabellerna för tillgångskvalitet anges som bokfört bruttovärde. I linje med Finrep ingår inte innehav för handlexponeringar medan kassabehållning hos centralbanker och annan avstainlåning gör det.

Bankers totala tillgångar och skulder (se tabell 3a och 3b) återspeglar data för urvalet av enheter vid specifika tidpunkter. Det urval av banker som används i de olika referensperioderna varierar då a) listan med betydande institut har ändrats och b) banker som sammanställer sin redovisning enligt nationella redovisningsstandarder (nGAAP) och de som endast rapporterar på ensam nivå har börjat lämna in Finrep.

Tabell 3a

Sammanställning av tillgångar per referensperiod

(miljarder euro)

Tillgångar	2015 kv3	2015 kv4	2016 kv1	2016 kv2	2016 kv3
Kontanta medel, kassabehållning hos centralbanker och annan avista inlåning	1 011,60	1 134,46	1 189,56	1 231,65	1 282,37
Lån och förskott	12 967,14	13 153,08	13 445,87	13 652,70	13 589,86
Skuldförbindelser	3 275,76	3 291,75	3 375,98	3 351,15	3 194,58
Aktieinstrument	459,61	461,48	425,82	410,40	429,42
Derivat	2 420,54	2 220,54	2 457,12	2 577,69	2 349,47
Investeringar i dotterföretag, joint ventures och intresseföretag	160,53	160,44	162,31	161,45	161,88
Immateriella tillgångar och goodwill	139,36	140,12	139,67	139,37	137,93
Andra tillgångar	1 138,15	1 127,82	1 219,55	1 234,89	1 210,33
Summa tillgångar	21 572,69	21 689,69	22 415,88	22 759,31	22 355,83

Källa: ECB

Anm. Urval som i tabell 1.

Tabell 3b

Sammanställning av skulder och eget kapital per referensperiod

(miljarder euro)

Skulder och eget kapital	2015 kv3	2015 kv4	2016 kv1	2016 kv2	2016 kv3
Inlåning	12 650,34	12 787,77	13 032,87	13 227,54	13 120,28
varav: icke-finansiella företag	2 180,05	2 312,31	2 283,00	2 332,80	2 409,42
varav: hushåll	5 223,31	5 377,59	5 391,24	5 490,26	5 489,20
Emitterade skuldförbindelser	3 743,74	3 930,51	4 005,10	4 008,59	3 969,26
Derivat	2 455,44	2 268,58	2 515,64	2 634,02	2 415,64
Avsättningar ¹⁾	133,93	144,96	146,59	152,15	152,99
Övriga skulder	1 287,15	1 180,39	1 323,76	1 339,23	1 285,13
Eget kapital	1 302,08	1 377,49	1 391,92	1 397,77	1 412,53
Summa skulder och eget kapital	21 572,69	21 689,69	22 415,88	22 759,31	22 355,83

Källa: ECB

Anm. Urval som i tabell 1.

1) I linje med IAS 37.10 och IAS 1.54(l).

8 Ordlista

Alternativ och nationellt handlingsutrymme (OND): Alternativ är bestämmelser i EU-lagstiftningen som ger behöriga myndigheter eller medlemsstater möjlighet att välja bland en rad alternativ för hur en regel ska följas. Nationella handlingsutrymmen är bestämmelser i EU:s banklagstiftning som låter behöriga myndigheter eller medlemsstater välja huruvida de ska tillämpa en viss regel eller inte.

Bankunion: En av de byggstenar som krävs för att fullborda Ekonomiska och monetära unionen, bestående av ett integrerat finansiellt ramverk med en gemensam tillsynsmekanism, en gemensam resolutionsmekanism och en gemensam regelbok, även för harmoniserade insättningsgarantisystem, som kan komma att utvecklas till ett gemensamt europeiskt insättningsgarantisystem.

Basel III: Ett omfattande reformprogram som utarbetades av Baselkommittén för banktillsyn som svar på finanskrisen 2008. Basel III bygger på regelboken Basel II. Syftet är att förstärka regelverket, tillsynen och riskhanteringen i banksektorn. Åtgärderna i programmet syftar till att förbättra banksektorns förmåga att absorbera chocker som uppstår på grund av finansiell och ekonomisk påfrestning, förbättra riskhantering och styrning samt stärka bankers transparens och rapportering.

Baselkommittén för banktillsyn (BCBS): Det främsta globala standardiseringsorganet för tillsynsregleringen av banker och ett forum för samarbete i banktillsynsfrågor. Dess uppdrag är att stärka regelverk, tillsyn och praxis rörande banker över hela världen i syfte att förbättra den finansiella stabiliteten. Medlemmarna i BCBS är organisationer med direkt banktillsynsbefogenhet och centralbanker.

Betydande institut: Kriterierna för att fastställa huruvida banker betraktas som betydande – och därför under direkt tillsyn av ECB – anges i SSM-förordningen och ramförordningen för SSM. För att klassificeras som betydande måste banker uppfylla minst ett av dessa kriterier. Även om ett institut inte uppfyller kriterierna så kan SSM när som helst besluta att klassificera det som betydande för att säkerställa att höga tillsynsstandarder tillämpas konsekvent.

CRR/CRD IV: Kapitalkravsförordningen och kapitalkravsdirektivet: [Förordning \(EU\) nr 575/2013](#) om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag (CRR) och [direktiv 2013/36/EU](#) om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag (CRD IV). De kallas ofta tillsammans för CRD IV.

Europeiska bankmyndigheten (EBA): en oberoende EU-myndighet som inrättades den 1 januari 2011 som en del av Europeiska systemet för finansiell tillsyn för att uppnå en effektiv och konsekvent lagstiftning och tillsyn inom den europeiska banksektorn. Dess främsta uppgift är att bidra till upprättandet av ett enhetligt europeiskt regelverk för bankverksamhet. Syftet med detta regelverk är att

tillhandahålla en enda uppsättning harmoniserade tillsynsregler i hela EU.

Förfarande med implicit godkännande: Standardprocess för beslutsfattande som infördes för ECB:s tillsynsverksamhet genom SSM-förordningen. Tillsynsämnden fattar beslutsförslag som lämnas vidare till ECB-rådet för antagande. Beslut betraktas som antagna om inte ECB-rådet invänder mot dem inom en fastlagd tidsperiod, som inte överstiger 10 arbetsdagar.

Gemensam tillsynsgrupp

En grupp som består av tillsynstjänstemän från ECB och nationella behöriga myndigheter som utövar tillsyn över ett betydande tillsynsobjekt.

Gemensamma tillsynsmekanismen (SSM): En mekanism som består av ECB och nationella behöriga myndigheter i deltagande medlemsstater och fullgör de tillsynsuppgifter som har tilldelats ECB. ECB ansvarar för att denna mekanism, som är en del av bankunionen, fungerar på ett effektivt och konsekvent sätt.

Högsta förfogandebelopp (HFB): överträdelser mot det kombinerade buffertkravet medför obligatoriska restriktioner på utdelning (t.ex. avkastning, kupongbetalningar på AT1-kapitalinstrument, återbäring). En bank som misslyckas med att uppfylla det kombinerade buffertkravet kommer automatiskt att förbjudas dela ut mer än HFB. HFB är bankens utdelningsbara vinstmedel multiplicerat med en faktor på mellan 0,6 och 0 beroende på hur mycket CET1-kapital (kärnprimärkapital) som fattas för att uppfylla det kombinerade buffertkravet.

Intern modell: Varje riskmått och ledningsmetod som tillämpas vid beräkningen av kapitalbaskrav som är specifika för ett kreditinstitut och kräver förhandstillstånd från behörig myndighet i enlighet med del tre av CRR.

Kvalificerat innehav: Ett innehav i ett kreditinstitut som representerar 10 % eller mer av kapitalet eller samtliga röster eller som möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av detta kreditinstitut.

Lämplighetsbedömning: i enlighet med CRD IV måste tillsynsmyndigheter bedöma huruvida sökande till bankers ledningsorgan är lämpliga. ECB fattar sådana lämplighetsbeslut för direktörer vid de 126 största bankerna i euroområdet medan de nationella tillsynsmyndigheterna fortfarande fattar lämplighetsbeslut för mindre betydande institut, förutom när det gäller ett nytt banktillstånd.

Mindre betydande institut: Ett mindre betydande institut är ett institut som står under tillsyn av nationell behörig myndighet. Betydande institut är däremot de bankgrupper som står under direkt tillsyn av ECB.

Minimikrav på kapitalbas och kvalificerade skulder (MREL): Ett krav på alla kreditinstitut i EU i syfte att göra det möjligt för dem att absorbera förluster vid ett eventuellt fallissemang. MREL-kravet utfärdades av Europeiska kommissionen i [direktivet om återhämtning och resolution av banker \(BRRD\)](#). Målet är detsamma som för kravet på total förlustabsorberande kapacitet (TLAC). De specifika kapitalkrav som föreskrivs genom MREL beräknas dock annorlunda, enligt kriterier

som anges av EBA.

Nationell behörig myndighet: En offentlig myndighet eller ett offentligt organ som officiellt erkänns i nationell lagstiftning och har rätt enligt nationell lagstiftning att utöva tillsyn över institut inom ramen för den berörda medlemsstatens tillsynssystem.

Nödlidande lån: I punkt 145 i bilaga V i EBA ITS om tillsynsrapportering står att "nödlidande lån är sådana som uppfyller antingen ett eller båda av följande kriterier: a) Väsentliga exponeringar som är förfallna till betalning mer än 90 dagar efter förfalldagen. b) Det bedöms som osannolikt att gäldenären kommer att betala sina låneförpliktelser fullt ut utan att säkerheter tas i anspråk, oberoende av eventuella förfallna belopp eller antal dagar som förflutit sedan de förfallit till betalning.

Passförfaranden:

Förfaranden avseende etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater av varje kreditinstitut som är auktoriserat och underkastat tillsyn av behöriga myndigheter i en annan medlemsstat, förutsatt att verksamheterna omfattas av auktorisationen (i enlighet med artiklarna 33 till 46 i CRD IV).

Pelare 2-vägledning (P2G): Ett tillsynsverktyg för fastställande av icke rättsligt bindande kapitalförväntningar över nivån av övergripande kapitalkrav. Den kompletterar Pelare 2-kraven (P2R). P2G är inte relevant för HFB och om Pelare 2-vägledningen inte uppfylls så leder det inte automatiskt till någon åtgärd från tillsynsmyndigheten.

Ramförordningen om SSM: Det regelverk som fastställer de praktiska arrangemangen för samarbetet mellan ECB och de nationella behöriga myndigheterna inom den gemensamma tillsynsmekanismen på det sätt som föreskrivs i SSM-förordningen.

Rådet för finansiell stabilitet (FSB): ett internationellt organ som främjar internationell finansiell stabilitet genom att samordna nationella finansiella myndigheter och internationella standardiseringsorgan i deras arbete för att utveckla robusta riktlinjer för lagstiftning, tillsyn och finanssektor. Det främjar likvärdiga konkurrensvillkor genom att uppmuntra enhetlighet i genomförandet av dessa riktlinjer bland sektorer och jurisdiktioner.

Samlad bedömning: Det behövs finansiella hälsokontroller inom ECB innan den direkta tillsynen av ett kreditinstitut inleds. Med hjälp av samlade bedömningar kan man säkerställa att banker har tillräckligt kapital och kan motstå eventuella finansiella chocker. I bedömningen ingår en översyn av tillgångarnas kvalitet och ett stresstest.

SSM-förordningen: Den rättsakt genom vilken en gemensam tillsynsmekanism för kreditinstitut i euroområdet och eventuellt andra EU-medlemsstater inrättades som ett av de viktigaste inslagen i den europeiska bankunionen. Inom ramen för SSM-förordningen tilldelas Europeiska centralbanken särskilda uppgifter i frågor som rör

politiken för tillsyn över kreditinstitut

Tillsynsmanual: En handbok som utförligt beskriver allmänna principer, processer och rutiner, samt metoden för tillsynen av betydande och mindre betydande institut, med beaktande av principerna för SSM:s funktion. Där beskrivs samarbetsformerna inom SSM och med myndigheter utanför SSM. Tillsynsmanualen är ett internt dokument för SSM:s personal. En kortare [Vägledning för banktillsyn](#), som förklarar hur SSM fungerar och ger information om SSM:s tillsynspraxis, publicerades i september 2014.

Övergripande kapitalkrav (OCR): Summan av total kapitalrelation i ÖUP (summan av kapitalbaskravet enligt artikel 92 i kapitalkravsförordningen och ytterligare kapitalbaskrav), kapitalbuffertkrav och makrotillsynskrav.

Översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP): Processen för att bedöma betydande och mindre betydande kreditinstitut och bestämma om de bör uppfylla ytterligare krav (utöver de juridiska minimikraven) vad gäller kapitalbas, offentliggörande av information eller likviditet eller om andra tillsynsåtgärder bör vidtas.

© Europeiska centralbanken, 2017

Postadress 60640 Frankfurt am Main, Tyskland
Telefon +49 69 1344 0
Webbplats www.bankingsupervision.europa.eu

Alla rättigheter förbehålls. Återgivning för undervisningsändamål och icke-kommersiella syften är tillåten, under förutsättning att källan anges.

ISSN	2443-5880 (html)	DOI	10.2866/73959 (html)
ISSN	2443-5880 (pdf)	DOI	10.2866/126434 (pdf)
ISBN	978-92-899-2962-2 (html)	EU katalognr	QB-BU-17-001-SV-Q
ISBN	978-92-899-2927-1 (pdf)	EU katalognr	QB-BU-17-001-SV-N (pdf)